

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

DVACÁTÝ DEVÁTÝ ROČNÍK

1

ZAMĚŘENÍ ČASOPISU

VOJENSKÁ MYSL

V ROCE 1979

Rokem 1979 navazujeme na období, kdy byly úspěšně plněny závěry XV. sjezdu KSČ ve výstavbě rozvinuté socialistické společnosti i v oblasti vojenské politiky. Byly vytvořeny příznivé podmínky pro kvalitní plnění všech úkolů stanovených Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1978—79.

Současná složitá mezinárodní situace se vyznačuje úporným zápasem mezi pokrokovými a reakčními silami ve světě. Proti mírové politice zemí socialistického společenství v čele se Sovětským svazem se snaží reakční síly v imperialistickém světě stupňovat ovzduší strachu, nepřátelství a vydírání ve vztazích mezi státy a usilovně pokračují v horečném zbrojení. Hlavní úlohu v této nepřátelské činnosti mají USA a ostatní země NATO. Válečným přípravám států NATO byla dána dlouhodobá perspektiva až do devadesátých let.

Uvedená fakta nás nutí neustále upevňovat obranyschopnost naší socialistické republiky, zvyšovat bojovou sílu a připravenost ČSLA k tomu, aby ve svazku s bratrskými armádami Varšavské smlouvy a především se Sovětskou armádou byla kdykoliv schopna ubránit pokojnou práci národů ČSSR a socialistických zemí.

Svým dílem ke splnění náročných úkolů výcvikového roku by měla napomoci i vhodně volená náplň a zaměření našeho časopisu.

V oblasti obecné teorie bychom měli hlavní pozornost zaměřit na objasnění úzké vzájemné závislosti vojenskopolitické situace a požadavků nepřetržité bojové pohotovosti, aktuálních otázek války a míru a vojenských aspektů maoismu. Ukázat na nezbytnost studia vědeckého světového názoru a na výchovu vojáků ke komunistickému přesvědčení jako základního předpokladu dalšího upevňování připravenosti ČSLA.

Neměli bychom zapomínat na výměnu zkušeností z boje s ideologickou diverzí a z realizace usnesení PÚV KSČ „O jednotném systému branné výchovy obyvatelstva“ a dalších oblastí.

V oblasti vojenské teorie by články měly být zaměřeny tak, aby svým obsahem napomáhaly prohlubovat teoretické myšlení velitelů a štábů. Bude potřebné objasnit některé otázky vojenskoteoretického myšlení, charakter zákonů soudobých válek a formy jejich projevu, sociální závislosti vědeckotechnické revoluce ve vojenství, protikladnost sociálních funkcí války ap.

V této oblasti by neměly chybět články, které by svým zaměřením napomáhaly řídicí práci velitelů a štábů jako např. metody poznávání, předvídání a články z oblasti teoretických zásad velení v soudobém boji.

Systematicky se velitelé všech stupňů v uplynulém roce zabývali otázkami výchovy a výcviku vojsk. Přesto v této oblasti je dosud mnoho problémů, jejichž řešení by mělo mít místo na stránkách Vojenské mysli. To proto, že úroveň vojenské kázně a organizovanosti života, výcviku a výchovy vojsk je trvalým významným politickým úkolem a rozhodujícím způsobem ovlivňuje bojeschopnost vojsk. V této oblasti by články měly být zaměřeny na teoretické objasnění morálně politických faktorů a jejich významu v přípravě vojsk k soudobému boji, na problematiku vojenské kázně a kázeňské praxe, na úlohu a místo velitelů a politických pracovníků při organizaci a řízení výcviku, stranicko-politickou práci a též na výměnu zkušeností z výchovy mladého velitelského sboru.

Na stránkách našeho časopisu chceme publikovat i různé články z oblasti vojenské vědy, vojenské historie, zejména takové, které mají vztah k významným výročím jako např. 35. výročí Slovenského národního povstání, 35. výročí karpatsko-dukelské operace ap.

Nejvíce místa i nadále bude ponecháno článkům, které svým obsahem patří do oblasti vojenského umění. Na základě požadavku neustálého zkoumání objektivních zákonitostí vedení ozbrojeného zápasu v soudobých podmínkách, je nutné hlavní pozornost zaměřit na oblast operačního umění. Potřebujeme i nadále hluboce studovat a teoreticky rozpracovávat otázky přípravy a řízení útočné operace. Budou vítána zejména témata pojednávající o přípravě a vedení operací spojeneckými uskupeními v podmínkách složitě, rychle se měnící situace s použitím všech soudobých prostředků. Nadále velmi aktuální zůstává tematika odrážení agrese vzdušných a pozemních sil nepřítele. Nemělo by se zapomínat ani na rozvíjení útočných operací, na přípravu a vedení druhých operací, střetného sražení a na organizaci a zabezpečení průlomu nepřátelské obrany.

Velmi naléhavým úkolem i nadále zůstává ničení prostředků jaderného napadení, boj s bitevními vrtulníky, obklíčení a ničení nepřátelských uskupení, výsadků různého druhu a vedení obranných operací.

Dosud málo pozornosti bylo na stránkách Vojenské mysli věnováno otázkám radioelektronického boje. Je potřebné širě objasnit zejména ochranu vlastních systémů velení a radioelektronických prostředků proti rušení a samonaváděcím prostředkům nepřítele.

Jedním z hlavních předpokladů k dosažení vítězství v operaci a boji je spolehlivé, pevné, nepřetržité a odolné velení. Vysoká organizovanost velení je jedním z nejdůležitějších požadavků na velitele a štáby všech stupňů v současných podmínkách. Proto bude vhodné zaměřit příspěvky k této tematice na hluboké objasnění obsahu a podstaty velení vojskům, systém velení včetně

nové organizace, struktury a složení jednotlivých míst velení, použití neefektivnějších metod při přípravě rozhodnutí velitele s využitím nových technických prostředků, které by usnadňovaly a urychlovaly práci velitelů a štábů. I výměna zkušeností z oblasti velení a využívání prostředků mechanizace a automatizace velení napomůže řešit tuto problematiku.

Obsah časopisu Vojenská mysl by nesplnil svou úlohu při rozvoji vojensko-teoretického myšlení generálů a důstojníků, kdyby v něm chyběly aktuální články z oblasti všestranného zabezpečení operace a boje, zejména zpravodajského, ženijního, technického a týlového, použití druhů vojsk a nevhodnějších způsobů využití nové bojové techniky a jejího vlivu na činnost vojsk.

Jedním z hlavních problémů vedení soudobé operace a boje je podpora pozemních vojsk letectvem, použití bojových vrtulníků, zabezpečení bojové činnosti frontového letectva i příprava a vedení vzdušných operací. Neméně důležitá je i oblast vedení bojové činnosti vojsky PVOS a jejich vzájemná součinnost s frontovým letectvem a vojskem PVO pozemních vojsk.

Velmi aktuální jsou i témata z oblasti obrany a ochrany teritoria a problematiky civilní obrany.

Všechny články, pojednání a teoretické úvahy by měly být zaměřeny na pomoc při řešení úkolů stanovených Rozkazem ministra národní obrany ČSSR pro přípravu vojsk ČSLA ve výcvikovém roce 1978—1979. Měly by přinášet nové poznatky a zkušenosti, které by sloužily nejen ke zvýšení teoretického myšlení a odborných znalostí čtenářů, ale mohly být využity i v praktickém životě vojsk a napomáhaly ke zvyšování bojové a mobilizační připravenosti ČSLA.

50 K ~~780~~
3900

72⁵
3600

Historické poučení z března 1939

Před čtyřiceti lety — v březnu 1939 — skončila existence Československé republiky, které zasadil smrtelnou ránu hanebný mnichovský diktát v září 1938. Díky blahovůli buržoazních vlád Francie a Anglie okupovala nacistická vojska 15. března 1939 české země, které byly jako Protektorát Čechy a Morava přičleněny přímo k Německu. Brutální koloniální diktaturu zakrývala rouška protektorátní autonomie jen velmi chatrně. Stačí např. uvést, že jako vzor nacisté využili francouzský protektorát nad tuniským bejem z roku 1881. Protektorát Čechy a Morava byl zločinnou formou nepřátelské vojenské okupace českých zemí hitlerovským Německem. Na Slovensku vyhlásili luďáci po dohodě s nacisty již 14. března 1939 klerofašistický slovenský stát. Navenek zůstal samostatný, ale ve skutečnosti byl vazalem hitlerovského Německa. Zakarpatskou Ukrajinu obsadilo horthyovské Maďarsko. Československá republika byla vymazána z mapy Evropy a její národy už nikdy neměly zaujmout místo v řadách svobodných národů Evropy.

Patnáctý březen, stejně jako předchozí kapitulace před mnichovským diktátem, byl logickým vyústěním třídně omezené, protilidové a protisovětské politiky československé buržoazie. Československo, aby se mohlo postavit proti nacistickému ohrožení a útoku, muselo by se opřít o Sovětský svaz. To bylo nutné zejména při zrádcovské politice a postoji Francie a Velké Británie. Rozhodující silou odporu by se musel stát lid, obrana by musela být jen národně revoluční, jakobínská. Jejím jádrem se stávala dělnická třída v čele s komunistickou stranou, jejíž autorita narůstala každým dnem. V rozhodném okamžiku převážily třídní zájmy buržoazie, která byla spjata s imperialistickými kruhy západních velmocí a jim podřízena. Strach buržoazie z lidu se ukázal větší než strach z Hitlera a z toho vyplynula kapitulace, obětování země Hitlerovi. Byl to bankrot tehdejší vládnoucí třídy — buržoazie a statkářů. Vládnoucí třída se ukázala neschopnou uhájit nezávislost země a vydala ji fašistickému dobyvateli.

Mnichovský diktát a následující patnáctý březen ukázal československému lidu věrolomnost západních spojenců. Náš lid se přesvědčil, že své národní a státní zájmy může obhájit pouze ve spojení se Sovětským svazem, který nabízel pomoc česko-

slovenské vládě ještě před Mnichovem a který se rovněž postavil proti mnichovskému diktátu a zůstal věren svým závazkům vůči Československu.

Důvěra československého lidu v Sovětský svaz nebyla otřesena ani v okamžiku nehlubší národní a státní tragédie, v březnu 1939. Tehdy prohlásil Klement Gottwald: „Dějiny českého a slovenského národa nekončí 15. a 16. březnem 1939“ (Gottwald K.: Spisy, sv. IX, Praha 1954, s. 31). Současně Klement Gottwald naznačil jediné možné východisko z národní katastrofy: „A pro Československo platí ještě více než pro všechny jiné malé národy, že nejen třídní otázka dělnické třídy, nýbrž také národní věc všeho lidu je nerozlučně spjata se Sovětským svazem. A proto tato spravedlivá věc zvláště, děj se co děj.“ (Tamtéž, s. 34.) Otevřený protest sovětské vlády proti hanebnému násilí fašistického Německa byl toho přesvědčivým dokladem.

Český a slovenský národ nebyl schopen osvobodit se z fašistického područí vlastními silami. Řešení tohoto úkolu bylo nerozlučně spjata s celkovým průběhem a výsledkem války, s vítězstvím protifašistické koalice v čele se Sovětským svazem. Národně osvobozenecý boj českého a slovenského lidu byl těsně spjat s bojem SSSR, jehož armáda nesla na svých bedrech hlavní válečné břemeno. Proto 22. červen 1941, den, kdy hitlerovské Německo přepadlo Sovětský svaz a kdy tato mohutná socialistická velmoc vstoupila do druhé světové války, se stal základním mezníkem ve vývoji národně osvobozenecého hnutí doma i v zahraničí. Hrdinný boj sovětského lidu a jeho armády se stal mocným podnětem protifašistického odporu ve všech podrobených zemích Evropy včetně naší země.

Ve společném boji proti fašismu, ať na domácí půdě, nebo v zahraničí se rodilo pevné spojení se Sovětským svazem, právně zakotvené v řadě smluv a státních dokumentů, které postavily bezpečnost našeho státu na kvalitativně nový základ.

Již 18. července 1941 byla z iniciativy sovětské vlády uzavřena československo-sovětská úmluva o spojení ve válce proti Německu, znamenající první skutečné bezvýhradné uznání Československé republiky v jejích předmnichovských hranicích. Skončilo období nejistot, které provázelo československý lid a jeho národně osvobozenecý hnutí. Mezinárodní postavení Československé republiky se do této chvíle od základu změnilo, neboť se stala plnoprávným členem protifašistické koalice.

V československo-sovětské úmluvě byl též zakotven souhlas sovětské vlády s vytvořením československých vojenských jednotek v Sovětském svazu. Tím vznikl základní předpoklad, aby v zahraničí, v socialistickém sovětském prostředí, pod přímým vedením moskevského vedení KSČ vzniklo vojsko, které by svým politickým profilem a bojovou činností odpovídalo závěrům revolučního boje českého a slovenského lidu.

Výsledkem nové situace v domácím a zahraničním odboji, který se odvíjel na pozadí velkých vítězství Sovětské armády, bylo podepsání Smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi ČSR a SSSR, k němuž došlo 12. prosince 1943 v Moskvě. Smlouva definitivně upevnila tehdejší mezinárodní postavení Československa a měla velký vliv na další rozvoj československého národně osvobozenecého hnutí za druhé světové války. Obsahovala ustanovení o vzájemné pomoci ve válce proti fašistickému bloku, závazek neuzavírat během války separátní mír a ustanovení o nejtěsnější poválečné spolupráci a vzájemných hospodářských stycích při plném respektování zásad svrchovanosti a nevměšování. Její platnost byla určena na dvacet let s automatickým prodlužováním na pět let, nebyla-li některou ze stran vypovězena. Smlouva obsahovala i dohodu o všestranné poválečné vzájemné pomoci v případě napadení Německem nebo kterýmkoliv ze států, který by se s Německem spojil.

Podepsání československo-sovětské smlouvy bylo výrazným předělem v dějinách našeho národně osvobozenecého hnutí a současně dokladem progresivního posunu třídních sil v Československu. Smlouva byla vítězstvím a potvrzením správnosti národně

osvobozené linie KSČ, linie, která vedla český a slovenský lid do aktivního protifašistického boje, k přátelství a spolenectví se Sovětským svazem, do boje za šťastnou budoucnost českého a slovenského národa. Československá smlouva byla současně vyvrcholením dlouholetých snah KSČ o pevné a trvalé zajištění bezpečnosti ČSR. Tuto myšlenku vyjádřil v prosinci 1943 Klement Gottwald: „Nynější smlouva ... zaručuje naší republice plnou pomoc Sovětského svazu proti jakékoli možné agresi ze strany Německa anebo jiných států, které by se s Německem spojily. A my všichni víme: Moc Sovětského svazu, která je už nyní ohromná a která bude v budoucnosti ještě větší, stejně jako slovo Sovětského svazu, na němž možno budovat jako na skále — to je pro nás zárukou, že Mnichov a vše, co po něm následovalo, se více opakovat nebude.“ (Gottwald K.: Spisy, sv. XI, Praha 1954, s. 274.)

Smlouva z 12. prosince 1943, ač byla uzavřena v době války, představovala významný základ pro spolupráci Československa se Sovětským svazem v mírové době. Osvobozené Československo vzešlo z války a protifašistického národně osvobozeného zápasu jako lidově demokratický stát, orientovaný na svého nejmocnějšího a nevěrnějšího spojence — Sovětský svaz. Tuto historickou skutečnost zakotvil Košický vládní program, program první domácí vlády Národní fronty Čechů a Slováků vyhlášený v Košicích dne 5. dubna 1945. Byl to program národní a demokratické revoluce, koncipovaný a důsledně prosazovaný Komunistickou stranou Československa.

Zahraněčně politická koncepce Košického vládního programu vycházela ze skutečnosti, že celý průběh druhé světové války prokázal, že předchozí orientace Československa na západní mocnosti vedla k tragickým koncům. Ustanovení Košického vládního programu o zahraniční politické orientaci lidově demokratického Československa patří k základním pilířům jeho bezpečnosti. Program jednoznačně odpověděl na otázku, co je třeba dělat a oč se musí opírat svoboda naší země a jejího lidu. Košický vládní program vycházel důsledně z litery československo-sovětské smlouvy o přátelství, vzájemné pomoci a poválečné spolupráci z 12. prosince 1943 a stanovil, že vedoucí linií naší zahraniční politiky v budoucnosti bude nejtěsnější spolenectví se Sovětským svazem. Zdůraznil, že bezpečnost a nezávislost nového státu je zaručena v bratrském svazku se socialistickou velmocí — Sovětským svazem. Tím byl vytvořen jeden z nejvýznamnějších předpokladů k pokojnému přerůstání demokratické revoluce v revoluci socialistickou a pro obranu revoluce.

Idea spolenectví a přátelství se Sovětským svazem byla definitivně prosazena a zakotvena po vítězství pracujícího lidu v únoru 1948. Stala se základním pilířem politiky strany a státu po celé dosavadní období výstavby socialismu. Únorové vítězství znamenalo ve vztazích novou kvalitu zejména v tom, že československo-sovětské spolenectví bylo dále rozvíjeno jako vztah dvou socialistických států a bylo postaveno na neochvějný základ socialistického internacionalismu. Na základě socialistického internacionalismu se začala rozvíjet cílevědomá politická, hospodářská, kulturní a vojenská spolupráce nejen se Sovětským svazem, ale se všemi bratrskými zeměmi socialistického spolenectví. Tato spolupráce se rozvíjí jednak na základě dvoustranných smluv a jednak na půdě kolektivních organizací jako jsou Rada vzájemné hospodářské pomoci a Varšavské smlouvy. Jejich vytvoření znamenalo kvalitativně nový stupeň přátelství, spolenectví a spolupráce.

Jednota a solidárnost zemí Varšavské smlouvy je dána jednotou politických, ekonomických, ideologických a obranných zájmů a je posilována praktickou činností komunistických stran. Tyto strany, které se řídí principy marxismu-leninismu, dělají koordinovanou politiku, uskutečňují jednotnou strategii a taktiku v boji za mír a sociální pokrok ve světě.

Vytvoření obranné organizace Varšavské smlouvy je předělem v dějinách socialis-

tického Československa a jeho armády. Představuje nový, vyšší stupeň zabezpečení jeho obrany, která je výslednicí kolektivního úsilí členských států, na němž se rozhodující měrou podílí Sovětský svaz a jeho ozbrojené síly. Účastí ČSLA ve svazku armád zemí Varšavské smlouvy se prohloubil internacionální charakter obrany socialistického Československa a současně i jeho podíl na zajišťování vymožeností světového revolučního hnutí, Varšavská smlouva tak vyjadřuje a účelně slučuje národní zájmy s potřebami společné obrany. Nutnost této jednoty vyjádřil soudruh Husák ve svém projevu na poradě komunistických a dělnických stran v Moskvě v roce 1969: „Socialismus v marxisticko-leninském chápání musí slučovat národní a internacionální zájmy dělnické třídy a pracujících mas. Každá jednostrannost vede k omylům. Proto každý, kdo chce socialismus omezovat jen úzkým národním rámcem jednotlivých socialistických zemí, stavěl do protikladu jejich internacionální a národní zájmy, postupuje v rozporu s objektivními potřebami rozvoje socialismu ve světě i národními zájmy jednotlivých zemí“. (Dokumenty moskevských porad komunistických a dělnických stran, Praha 1969, str. 41.)

Internacionální jednota armád zemí Varšavské smlouvy je trnem v oku nepřátel socialismu. Není náhodou, že v období hluboké krize v KSČ i v naší společnosti zaútočily pravicové a antisocialistické síly především na naše internacionální svazky se Sovětským svazem a ostatními socialistickými zeměmi. Cílem jejich útoku se stal samotný smysl budování ozbrojených sil, leninské principy jejich výstavby, zvláště jejich řízení Komunistickou stranou Československa. Záměr revizionistických a antisocialistických sil byl jednoznačný — zbavit dělnickou třídu její revoluční vedoucí síly, komunistické strany. Tyto záměry překazila internacionální pomoc armád socialistických zemí.

Nové vedení strany v čele se soudruhem Husákem soustředilo úsilí především na obnovu internacionálních svazků s našimi spojenci, na obnovu vedoucí úlohy komunistické strany ve všech oblastech života společnosti, především ve státním aparátě a armádě.

Pro upevnění mezinárodního postavení a bezpečnosti socialistického Československa měla a má i nadále mimořádný význam nová Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR podepsaná dne 6. května 1970 v Praze. „Naše nová smlouva“, řekl při jejím uzavření Leonid Iljič Brežněv, „přebírající štafetu sovětsko-československého přátelství, potvrzuje a zakotvuje všechno to, čeho jsme dosáhli v rozvoji vztahů mezi našimi zeměmi za dobu skoro tří desetiletí. Zároveň přihlíží k současné úrovni naší spolupráce, založené na učení marxismu-leninismu, na zásadách socialistického internacionalismu.“ (ČSSR—SSSR. Přátelství—spolupráce—vzájemná pomoc, Naše vojsko 1970, s. 84.)

Praxe čtyřiceti let, které uplynuly od národní katastrofy v březnu v roce 1939 jednoznačně prokázala neocenitelný význam přátelství a spolupráce, která se rodila a upevňovala ve společném boji proti fašismu.

O toto přátelství a spojení se Sovětským svazem, jež přineslo našemu lidu svobodu v roce 1945, jsme se opírali v třídních zápasech v letech 1945 a 1948, v něm jsme nacházeli zahraničně politickou jistotu a garanci i v dalších letech při socialistické přestavbě naší společnosti. Spojenectví se Sovětským svazem chránilo naši zem před otevřenou intervenční činností imperialistického světa a umožnilo našemu lidu a naší straně soustředit se na složité problémy výstavby socialismu u nás a rozvoj materiální, sociální a kulturní úrovně našeho lidu. V souladu s těmito fakty bylo úsilí směřující k upevňování spolupráce, spojení a přátelství se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi charakterizováno na XV. sjezdu KSČ jako „úhelný kámen naší zahraniční politické činnosti plně odpovídající zájmům našeho lidu.“

Úloha lidových mas ve válkách současné epochy

Marxovo konstatování, že „lidé jsou autory i herci vlastního dramatu“ (Marx, K.: Bída filosofie, Praha 1948, s. 87) nejdůležitěji zachycuje dějinnou úlohu lidových mas, jejich aktivní tvůrčí činnost. Bohužel ne vždy sloužila ona nesmírná činnost lidu ve prospěch lidu samého, ve prospěch vědeckotechnického a sociálního pokroku lidstva.

Dějiny zaznamenávaly a dosud zaznamenávají hlubokou rozpornost dějnotvorného procesu. Vládnoucí třída vždy usilovala o to, aby část tvořivé práce lidu byla použita proti jeho vlastním zájmům a na druhé straně, aby sloužila k upevnění, obhajobě a rozšíření zájmů vykořisťovatelských tříd. Lidové masy byly — dosud jsou nuceny vytvářet takové materiální statky, které slouží výhradně k destrukci materiálních a kulturních hodnot a k hromadnému ničení lidských životů.

I války se staly (nikoli z vůle lidu) součástí dějinného vývoje společnosti v podmínkách vykořisťovatelských, třídně antagonistických společností, jako jejich zánikový produkt. Lidové masy — tvůrčí dějin — se jako manipulované objekty vládnoucích vykořisťovatelských tříd stávají v dějinách nejen tvůrčí vojenské techniky, ale i přímými aktéry válečného destrukčního procesu (což ve své podstatě podporuje jejich přirozené dějnotvorné úloze), do kterého byly proti své vůli vtahovány.

Buržoazie vždy viděla v lidu pasivní přívěsek, prostý objekt dějin a sebe sama jako rozhodujícího dějnotvorného činitele, jako rozhodující subjekt dějin. Veškeré své cíle, činnost a prostředky směřující k naplnění těchto cílů, považuje za přirozené a naprosto nezbytné. Z tohoto hlediska je válka pro buržoazii oním nezbytným činitelem, či nezbytnou součástí dějinného vývoje společnosti. Válka je prostředek, pomocí něhož má být dosaženo mocenskopolitických cílů vykořisťovatelských tříd. Lidové masy mají sloužit jako nástroj (pokud možno poslušný) k prosazení egoistických zájmů militantní buržoazie.

Marxistům nebylo nikdy lhostejné, jakou úlohu sehrávají lidové masy v tak významném společenském jevu, jakým je válka. Vznik materialistického pojetí dějin a spolu s tím i odhalení skutečných příčin válek umožnilo vědecky analyzovat tu kterou válku, bylo možno určit její charakter a na základě toho stanovit i poměr lidových mas k dané válce.

Pro stanovení postoje lidových mas k válce mají samozřejmě význam činitelé jak objektivní, tak i subjektivní povahy. Umožňují totiž lidovým masám zaujmout k dané válce skutečně uvědomělý (a ne živelný) postoj. Kromě toho, ve sféře subjektu může být vyjasněna podstata války a povaha objektivních faktorů v dané konkrétní válce. Teprve tehdy, když lidové

masy znají charakter války, cíle, které se válkou sledují, kdy si plně uvědomí, za jaké společenské zřízení mají jít bojovat, teprve tehdy mohou — za předpokladu, že existuje subjekt, který je schopen lidové masy organizovat a vést — zaujmout uvědomělý a jednotný postoj k dané válce.

Marxismus vychází z toho, že jsou-li dány objektivní podmínky, pak nastupuje úloha subjektu jako rozhodujícího činitele realizace těchto podmínek. Při stanovení úlohy lidových mas ve válce, zejména při stanovení poměru lidových mas k dané válce hraje subjektivní faktor významnou úlohu.

Obecně můžeme říci, že úloha lidových

mas vzrůstá v jednotlivých oblastech života společnosti tak rychle, jak roste politická zralost mas, jejich uvědomělost a organizovanost. Organizovanost a uvědomělost jsou však faktory, které nemohou vzniknout živelně, nýbrž musí být vnášeny do mas zvenčí. Tuto úlohu může důsledně plnit pouze marxisticko-leninská strana.

Platí-li obecně, že pouze lidové masy vedené dělnickou třídou v čele s jejím předvojem, marxisticko-leninskou stranou, jsou hybnou silou vývoje společnosti, platí to i při studiu úlohy lidových mas ve válce a při stanovení poměru mas k válce a míru.

Zkušenosti první a druhé světové války

V souvislosti s oběma světovými válkami se uvádí masovost jako jeden z významných rysů, odlišujících charakter těchto válek od válek předchozích epoch. Uvádí se, že tyto války vstoupily do života celých národů, tím že se staly vpravdě světovými.

Rys světovosti u obou válek byl dán m. j. vtažením v podstatě všech imperia- listických velmocí (a v druhé světové válce dokonce vtažením tehdy jediného socialistického státu) a řady dalších národů a států do války, rozsahem válečných operací, masovým nasazením sil a prostředků apod. Přesto tyto války ještě probíhají v podmínkách, které umožňují řadě států, národů i obyvatel stát tak říkajíc mimo, v roli „nestranného pozorovatele“, či toho, koho se tento jev dotýká jen „okrajově“, „zprostředkovaně“, nebo se ho dokonce nedotýká vůbec. Ještě existují určitá omezení, která nejsou zanedbatelná zejména z hlediska toho, jak bezprostředně či zprostředkovaně, intenzivně či méně intenzivně se válka dotýká širokých lidových mas a jak hluboký vliv zanechala ve vědomí lidu.

Především existovalo omezení, které můžeme charakterizovat jako omezení prstovité.

I když první i druhá světová válka byly označeny za světovou, přesto ani o jedné z nich z hlediska prostorového se nedá říci, že by zachvátily skutečně celý svět. Ani první, ani druhá světová válka nezasahovala do života všech národů a států stejně. Existovala řada území, států, ba dokonce celých světových kontinentů, kde válečné operace neprobíhaly vůbec [Austrálie, Nový Zéland, celý americký kontinent, značná část afrického kontinentu, některé země asijského i evropského kontinentu]. I když se některé země (např.

USA, Austrálie, Nový Zéland apod.) oficiálně války účastnily, pak tato účast byla poznamenána určitými zvláštnostmi.

Společným rysem pro tyto země či celé kontinenty bylo, že válka probíhala mimo jejich území a lid těchto zemí byl ušetřen přímých válečných operací a tudíž i přímých důsledků, které válku provázely. S přímými válečnými doprovodnými jevy byli bezprostředně spjatí pouze ti, jejichž blížící bojovali sice mimo vlastní země, ale přece jenom na frontě.

Lid těchto zemí byl ušetřen válečných hrůz. Pro značnou část obyvatelstva se válka odehrávala „mimo ně“, dotýkala se jich často velice zprostředkovaně. Charakter první i druhé světové války stále ještě umožňoval, aby se poměrně značná část lidu dovídala o válce z rozhlasu, novin či filmových žurnálů. Ještě existovala teritoria, kde se o válce „vědělo“, „četlo“, „mluvilo“ jako o významné světové události.

Výrazně se jistě projevoilo i druhé omezení, které můžeme nazvat omezením technickým.

V první a zejména ve druhé světové válce štáby armád a frontů sice disponovaly nebyvalým válečným arzenálem, jak co do množství, tak i co do kvality, ale ani zbraňový systém konce druhé světové války nedosáhl takových parametrů, aby se o něm dalo říci, že je schopen plnit úkol jakéhokoli strategického určení. Technika, kterou armády disponují, příliš nepřekračuje možnosti ničení nepřítele mimo rámec frontových operací. To znamená, že zasahuje ve své drtivé většině ty masy, které se účastní bezprostředně bojových akcí, tedy masy vojáků.

Mimo frontové operace je masové ničení nepřítele, zejména jeho vojenskoprůmyslového potenciálu a i živé síly, velice

problematické a technicky mimořádně náročné. Neexistuje technický prostředek mohutné účinnosti. Mohutnost je nahrazována masovým nasazením existujících ničivých prostředků (zejména leteckých pum), které mají relativně malý účinek. K tomu je nutné připočítat ten prostý fakt, že i prostředky dopravy na cíle jsou značně omezeny a vyžadují rovněž masové nasazení. Jediným prostředkem relativně rychlé dopravy náloží, určených k ničení cílů v hloubce nepřítelů, zůstává letectvo, zejména bombardovací. Ale i ono má omezený akční rádius a samo o sobě je ekonomicky značně nákladné mimo jiné i proto, že je schopno nést pouze určité limitované množství ničivých prostředků a ve většině případů musí být provázeno ochrannou stíhací letectvem.

Zbraňový systém v obou světových válkách tedy neumožňuje — ani při použití nejmodernější techniky — dosahovat plně strategických cílů. Bombardování vojensko-průmyslových komplexů nepřítelů ne vždy splnilo své cíle, nevedlo k podstatnému narušení jeho ekonomiky a i účinek na živou sílu v těchto případech byl omezený. Bylo by možné vypočítávat, kolik lidí patřících k té či oné koalici zůstalo po celou dobu války mimo dosah technických prostředků ničení, prostě proto, že se buď přímo nezúčastnili bojových akcí na frontě, nebo proto, že nebyli vystaveni bombardování, či proto, že se nestali objekty ozbrojeného násilí z jiných důvodů.

Tato omezení (a jistě by se našla řa-

da dalších) zanechala nutně vliv na široké lidové masy, na jejich postoje k těmto válkám i k válce vůbec. Tento vliv má pochopitelně rozporný charakter.

Potřeba masového nasazení vojáků na frontě spolu s bídou a strádáním lidu, který nesl na svých bedrech břemeno války, vedly ve svých důsledcích k revolucioni- zaci širokých lidových mas jak v první, tak ve druhé světové válce. Válka, její hrůzy, utrpení a strádání se vryly hluboko do paměti těch, kteří ji prožili a přežili. Boj proti válce na jedné straně a nezlomné odhodlání bránit své vymoženosti proti reakčním militaristickým silám na druhé straně žije v povědomí lidu a je předáván následujícím generacím.

Na druhé straně existence těchto (a i dalších) omezení způsobila, že ani první, ani druhá světová válka ještě nedokázala vyburcovat do tohoto boje lid celého světa. Již sama skutečnost, že existovala místa bez válek, mohla vést k tomu, že určitá, poměrně značná část lidu zůstala za přispění buržoazní propagandy vůči dané válce částečně či úplně netečná. Připočteme-li k tomu fakt, že lidstvu nehrozilo reálné nebezpečí sebezničení pochopíme, že průběh i výsledky obou válek ještě plně neovlivnily vědomí širokých lidových mas. S tímto dlouhou dobu kalkulovali a dosud ještě kalkuluji buržoazní političtí i vojevní ideologové. Jejich cílem je zmanipulovat široké lidové masy na podporu jejich militaristické politiky.

Lidové masy a války současné epochy

Úloha lidových mas se zvýšila zejména vznikem prvního socialistického státu na světě — Sovětského svazu, a dále vzrostla po druhé světové válce v důsledku mírové politiky zemí socialistického společenství. Dokladem je růst úlohy lidových mas nejen v zemích socialistického společenství, ale současně i růst aktivity lidu v národně osvobozeneckých bojích proti imperialistickým kolonizátorům, v růstu odporu lidových mas proti agresím, v jejich boji proti reakčním silám ve vlastních zemích, v boji proti militarismu a za udržení světového míru.

Vzrůstající úloha lidových mas je m. j. podmíněna i charakterem soudobých válek, zejména pak charakterem možné příští světové války.

Války současné epochy se vyznačují celou řadou zvláštností. Jestliže dříve závisel výsledek bojových střetnutí na relativně stálých armádách, jejichž kádr tvořili buď vojáci, kteří považovali válku za

své povolání, nebo na silách, které byly k vedení války dočasně povolány, pak od vzniku první světové války se zúčastňují války celé národy. To znamená, že do boje vstupují nikoli desetitisíce či statisíce, ale celé milióny lidí. Války se dotýkají všech stránek společnosti bez výjimky. Během bojů nejsou ochráněna nějakými úzkými prostory, ale naopak, bezprostředně či zprostředkovaně se jimi stávají rozsáhlá území s desítkami ba dokonce stovkami miliónů lidí. Do války jsou objektivně vtahovány široké masy pracujících ať již jako bezprostřední aktéři, či zprostředkovaně jako tzv. subjekty, které mají sloužit k zabezpečení válečných akcí a z tohoto titulu se stávají objekty válečného úsilí.

Politické cíle sledované v soudobých válkách, kvantitativní i kvalitativní růst prostředků ničení, rozsah válečných operací, koaliční charakter možné příští světové války, to vše způsobuje, že úloha li-

dových mas vstupuje do kvalitativně vyšší vývojové fáze. Vzrůstá ta schránka ozbrojeného konfliktu, která nárokuje masové nasazení bezprostředních účastníků konfliktu. Vzrůstá i možnost masového zničení vojenskoprůmyslového potenciálu obou válečických stran, ale i živé síly, v podstatě na kterémkoli místě naší planety. Na tuto skutečnost upozorňují představitelé komunistických a dělnických stran již v Manifestu míru, přijatém na poradě představitelů komunistických a dělnických stran v Moskvě v r. 1957. V tomto dokumentu se říká: „Dobře se ještě všichni pamatujeme na ukrutnosti a hrůzy druhé světové války. Její krvavé stopy nebyly ještě úplně odstraněny a již se nad domy pokojných měst a vesnic znovu vznáší strašlivý příznak nové, stokrát ničivější války. Není dnes na světě takové země, kde by hrozba nové války bez ustání nevisela nad rodinnými krbly, nekálila radost ze života ...“

„Není třeba ani znalosti vědce, ani obrazovnosti básníka, abychom řekli, že příští válka, kdyby ji národy připustily, by překonala všechno, co až dosud lidstvo zažilo. Obyvatelé Evropy a Ameriky, Asie, Afriky a Austrálie vědí, že člověk uvolnil takové obrovské přírodní síly a ovládl takové mohutné prostředky, že jejich ničivý účinek může postihnout kterékoli místo na zeměkouli. V nové válce nebude takového místa, kde by se člověk mohl klidně schovat v bezpečí. Požár jaderné, vodíkové a raketové války by zachvátil všechny národy a znamenal by nesčetná utrpení pro mnohá lidská pokolení.“

Bylo by však mylné, kdybychom redukovali celý problém pouze na zjištění úlohy lidových mas v příští možné světové válce. Charakter epochy, kterou žijeme, je takový, že jsme téměř denně svědky válečného konfliktu v některé oblasti zeměkoule. Setkáváme se s různými typy spravedlivých a nespravedlivých válek, setkáváme se i s mohutným hnutím za světový mír. Mluvit o úloze lidových mas ve válkách současné epochy znamená postihnout celou tuto oblast. Chceme jen stručně ukázat, že zvyšující se úloha lidových mas ve válkách současné epochy je obecnou tendencí, že realita, kterou žijeme, plně dává za pravdu marxistickému metodologickému východisku o rozhodující úloze lidových mas v dějinách.

V jakých oblastech se zejména projevuje růst úlohy lidových mas ve válkách současné epochy?

Na prvním místě je to růst boje lidových mas za mír a za odvrácení války ze života lidstva.

Lidové masy vždy vystupovaly proti válkám již proto, že právě jim války přinášely největší útrapy a strádání. Zkušenosti dvou světových válek a možná perspektiva ještě ničivější třetí světové války burcuje široké lidové masy do aktivního boje proti jakékoli válce, zejména pak proti ničivé světové termojaderné válce.

Lidové masy na celém světě proto mají mimořádný zájem na uchování a upevnění míru. Ukazuje se, že růst boje lidových mas za mír a odvrácení světové války je úměrný růstu ničivosti válek současné epochy, ale i růstu uvědomlosti mas. Můžeme říci, že organizovaný boj lidu za zachování a upevnění světového míru je jevem charakteristickým pro současnou epochu. V čele tohoto boje za světový mír a odvrácení termojaderné války jsou především komunisté. Velmi jednoznačné stanovisko v tomto směru bylo řečeno ve zprávě ÚV KSSS na XXIV. sjezdu sovětských komunistů: „Sovětský svaz staví proti agresivní politice imperialismu politiku aktivní obrany míru a upevnování mezinárodní bezpečnosti. Hlavní směry této politiky jsou dobře známy. Naše strana, náš sovětský stát ve spolupráci s bratrskými socialistickými zeměmi, s ostatními mírumilovnými státy a za vřelé podpory miliónových mas na celém světě o ně bojují už dlouhá léta, brání mír a přátelství mezi národy.“ (XXIV. sjezd KSSS, Praha 1971, str. 26.)

Je zcela přirozené, že v čele boje za mír stojí země socialistického společenství. Socialistické země vidí v hnutí pracujících celého světa v boji za mír reálnou podporu své mírumilovné politiky a je přirozené, že lidové masy celého světa aktivně podporují mírumilovnou politiku zemí socialistického společenství v čele se Sovětským svazem.

Novým jevem v dějinách mezinárodních vztahů je skutečnost, že takový důležitý faktor jakým jsou ozbrojené síly socialistického společenství se poprvé v historii ozbrojených sil stává významným nástrojem boje za udržení světového míru. A. A. Grečko na XXIV. sjezdu o této historické úloze socialistických ozbrojených sil prohlásil: „Sovětská armáda přesvědčivě prokázala své historické poslání jako ochránce všeho pokrokového proti silám reakce a agrese. Dnes je toto ušlechtilé poslání sovětských ozbrojených sil jako mohutného faktoru zachování míru a klidu na zemi zvláště nutné a reálné.“ (XXIV. Sjezd KSSS, Praha 1971, s. 218.)

V dějinách lidstva nenalezeme epochu, kterou bychom mohli srovnávat se současnou epochou co do úrovně, rozmachu, uvědomlosti a organizovanosti lidových

mas v boji proti nebezpečí války a za udržení míru.

Dalším významným rysem současné epochy je rozhořčení úloha lidových mas v boji proti všem druhům nespravedlivých válek.

Nespravedlivé války jsou neslučitelné se zájmy pracujícího lidu. Lid tento druh války rozhodně odmítá. Odpor lidových mas k nespravedlivým válkám vzrostl zejména od doby, kdy imperialismé propagují militaristickou doktrínu „totální války“ a kdy se snaží realizovat teorii „vyhlazovací války“.

V. I. Skopin v souvislosti s teorií „totální války“ a „vyhlazovací války“ ukazuje dva důležité momenty:

„1. vyhlazovací válka začala být teoreticky zdůvodňována od té doby, co armáda byla mechanizována a proletarizována;

2. „totalitní strategie soudobého kapitalismu je pro něj typická všude a není dočasným konjunkturálním zjevem, nýbrž naopak neoddelitelnou součástí dnešních militaristických doktrín.“ (Skopin, V. I.: Militarismus, Praha 1959, str. 81.)

V. I. Skopin současně upozorňuje na to, že totální válka je dvousečnou zbraní. Metody používané v totální válce demoralizují a oslabují i toho, kdo jich používá. Teoretikové totální strategie narazí nutně na odvetnou strategii lidového odporu, v němž roste síla lidového génia, důmyslu, vynalézavosti a houževnatosti tím více, čím barbaršější jsou metody, jimiž lid musí čelit.

Rozhodný odpor pracujících celého světa a hlavně věcný a zásadní postoj socialistických zemí vedl k zastavení řady agresivních nespravedlivých válek. Zkušenosti ukazují, že v důsledku změn poměru sil mezi světem kapitalismu a světem socialismu ve prospěch sil socialismu a v důsledku rozhodných akcí pracujících celého světa je možné zabránit vzniku nespravedlivých válek, a pokud dojde k jejich rozpoutání, existují síly, které mohou zabránit jejich rozšíření, popřípadě jejich přeměně ve válku světovou.

Nespravedlivé války stále více a hlouběji zotřívají třídní rozpory kapitalismu, revolucionizují masy pracujících a otevírají tak cestu rozvoji socialistické revoluce. Ve svých důsledcích vedou často k nechtěným cílům, kdy místo posílení či udržení pozic imperialismu dochází k jejich oslabení a tudíž i oslabení kapitalistického systému jako takového. I nadále platí Leninův závěr o tom, že imperialismé vyhrotily válkou rozpory natolik, že vytvořily všechny podmínky pro to, aby pracující mohli obrátit zbraně proti vlastní

buržoazii a tím přeměnily válku imperialistickou ve válku občanskou.

Nebývalé se v současné epoše zvýšila úloha lidových mas ve válkách národně osvobozenecích.

Vznik světové socialistické soustavy po druhé světové válce podstatnou měrou jak známo přispěl k rozpadu koloniální soustavy imperialismu. Těžiště národně osvobozenecích válek se přeneslo právě tam, do oblastí, která byla doménou imperialistických zemí. Tento boj za národní osvobození není zdaleka ještě ukončen. Zejména ne proto, že tento boj je v posledních letech velice často úzce spjat s bojem sociálním. Národně osvobozenecí války se vyznačují masovou účastí lidu, která má mnohdy velmi širokou a různorodou sociální základnu. Boje za národní osvobození se zúčastní vedle sebe buržoazie i utlačované masy. Účast národní buržoazie je odrazem jejích ekonomických a politických cílů, a proto jsou její zájmy v národně osvobozenecím boji třídně omezeny. Snaží se proto nedopustit takový proces demokratizace, který by podlamoval její ekonomické a politické zájmy. V takovém případě neváhá spojit své síly s imperialistickými zeměmi, které sledují své neokolonialistické cíle a všemožně se snaží zamezit základním pokrokovým přeměnám v zemích tzv. „třetího světa“.

Zkušenosti z národně osvobozenecích válek posledních let ukazují, že čím vyšší je vystupňování boje imperialistických zemí proti národně osvobozenecímu boji, tím mohutnější a organizovanější je odpor širokých lidových mas proti této eskalaci. Jako příklad můžeme uvést boj vietnamského lidu zpočátku proti Francouzům, později proti Američanům a jihovietnamskému loutkovému režimu.

Národně osvobozenecí hnutí v poslední době znovu potvrzují Leninovu myšlenku, že „celé dějiny osvobozenecích válek nám ukazují, že jestliže tyto války zachvacovaly široké masy, přicházelo osvobození rychle.“ (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 27, Praha 1955, str. 101.)

Korejská válka, válka alžírského lidu, válka ve Vietnamu a v neposlední řadě osvobozenecí válka lidu Angoly a dalších zemí afrického kontinentu jsou praktickým potvrzením těchto Leninových slov. Pokrokovost a spravedlivost osvobozenecích válek vždy vyvolává zájem lidových mas na vítězství. Proto se v těchto válkách tak významně projevuje masová vojenská vynalézavost a hrdinství lidu.

Mezi potenciálně možné typy válek současné epochy patří bezesporu světová válka, která z vojenskostrategického hlediska by znamenala rozhodující třídní střet

nutí mezi světem socialismu a světem kapitalismu. Význam a úloha lidových mas v příští možné světové válce jsou zdůrazněny skutečností, že pro pracující lid zemí socialistického společenství by taková válka byla válkou na obranu socialismu.

O zákonitosti obrany socialismu hovoří již V. I. Lenin v r. 1918, kdy v referátu o zahraniční politice na společném zasedání VÚVV a moskevského Sovětu 14. května 1917, vybojovali jsme si právo bránit vlast ... nebráníme národní zájmy, tvrdíme, že zájmy socialismu jsou vyšší než zájmy národní, zájmy státu. Jsme obraně socialistické vlasti." (Lenin, V. I.: Spisy, sv. 27, Praha 1955, str. 375.)

To, že obrana socialismu se stala obecným, nutným a objektivním požadavkem je zdůrazněno v dokumentech mezinárodního komunistického a dělnického hnutí. Na XXIV. sjezdu KSSS připomněl A. A. Grečko tento požadavek slovy: „Neustálé upevňování ozbrojených sil je objektivní nutností pro úspěšnou výstavbu socialismu a komunismu, vyplývající ze zákonitostí společenského vývoje a ze zvláštěností třídního boje mezi kapitalismem a socialismem. Více než půl století zkušeností socialistické výstavby v naší zemi plně potvrdily správnost vojenské politiky a praxe budování ozbrojených sil, které

neochvějně uplatňuje komunistická strana.“ (XXIV. Sjezd KSSS, Praha 1971, str. 218.)

Skutečnost, že obrana socialismu se stává vnitřně vlastní širokým lidovým masám zemí socialistického společenství, vyplývá z toho, že socialistické společenské zřízení je jejich zřízením; socialistická vlast je jejich vlastí; politické cíle sledované stranickým a státním vedením odpovídají jejich zájmům; zabezpečení progresivního vývoje socialistické společnosti považuje lid za svou svatou povinnost.

Marxisticko-leninské strany proto přikládají mimořádnou úlohu soustavnému rozvíjení uvědomění lidových mas v boji za socialistickou vlast a celé socialistické společenství. Vycházejí z toho, že sílu armády tvoří jen moderní zbraně. Hlavní jsou lidé, v jejichž rukou jsou tyto zbraně. Dnes daleko více než dříve závisí vítězství na stavu bojového ducha armády. Lidé, kteří ovládají vynikajícím způsobem bojovou techniku a navíc mají vysoké morálně politické vlastnosti, budou konec konců rozhodovat o vítězství. Pouze marxisticko-leninská strana je schopna plně využít vymožeností socialistické společnosti, síly, obětavosti a uvědomělosti širokých lidových mas v boji za obranu těchto vymožeností proti jakémukoli nepříteli.

Sovětské vojenské umění v první polovině roku 1944

V letošním roce uplyne 35 let od doby, kdy na rozsáhlém území Sovětského svazu probíhaly úspěšné operace sovětských vojsk proti fašistickým agresorům v pátém roce druhé světové války.

Cílem tohoto článku je objasnit, na základě hlavních vojenskopolitických událostí v období od prosince roku 1943 do května roku 1944, formy a způsoby ozbrojeného zápasu na sovětsko-německé frontě, které měly rozhodující vliv na vojenské umění.

V tomto poměrně časově krátkém období došlo k významným událostem, které měly zásadní vliv na politiku a strategii válčících států. V důsledku vítězství sovětských ozbrojených sil v roce 1943 mění se v zimě a na jaře 1944 charakter válečné činnosti: Sovětská armáda přechází k útočné činnosti na široké frontě a nepřítel se snaží organizovat strategickou obranu. To mělo největší vojenskopolitický a morálně psychologický význam. Ztrátu jednoho postavení za druhým a ústup hitlerovské armády, donedávna na Západě pokládané jako neporazitelné, přijímalo hlavní velení nepřítel jako nevyhnutelnou katastrofu, zatímco tábor přátel a spojenců Sovětského svazu v boji s fašismem jako předzvěst blížícího se vítězství.

Hlavním výsledkem událostí tohoto období bylo ztroskotání obranné strategie nepřítel především na rozhodujícím směru ozbrojeného zápasu — na sovětsko-německé frontě. Hitlerovští stratégové počítali s tím, že přechodem ke strategické

obraně se jim podaří udržet obsazená území a po získání času zmobilizovat všechny dostupné zdroje a tak změnit průběh války ve svůj prospěch. Předpokládali rovněž, že za tuto dobu může dojít k rozkolu antihitlerovské koalice. Byly to však chybné propočty. Vývoj událostí šel jinou cestou.

Ústřední výbor komunistické strany, Státní výbor pro obranu a Hlavní stan vrchního velení s využitím dosažených úspěchů na frontě a v týlu udělaly velkou práci k rozvinutí útočných operací na široké frontě a k jejich zabezpečení vším potřebným. Tyto operace, vedené v těžkých zimních a jarních podmínkách, jsou charakteristické velkým prostorovým rozmachem, cílevědomostí, dobře promyšleným plánováním a koordinací činnosti velkých strategických uskupení.

To vše umožnilo sovětským vojskům rozbít obranu nepřítel téměř na celé šířce fronty, zničit nejsilnější strategické uskupení nepřítel u Leningradu a Novgorodu, na pravobřežní Ukrajině a na Krymu. Útok sovětských ozbrojených sil vedl k osvobození značné části území Sovětského svazu. SSSR znovu získal celou pravobřežní Ukrajinu a Krym, část Běloruska, sovětská vojska vstoupila do Moldavska a Estonska, vyšla na hranice s Polskem a Československem, přenesla bojovou činnost na území Rumunska. Zhroutily se naděje hitlerovských stratégů stabilizovat situaci na východní frontě. Přiblížila se doba úplného vyhnání německých fašistických okupantů ze sovětské země.

Důležitou úlohu při dosažení vítězství ozbrojených sil SSSR sehrála **sovětská vojenská věda**, která se v průběhu války obohatila o nesmírné zkušenosti a nové důležité zásady. Vysoké úrovně dosáhlo sovětské vojenské umění, které tvůrčím způsobem řešilo stanovení způsobů vedení bojové činnosti, změn podmínek války a rychlé zavádění nových poznatků do praktické činnosti ozbrojených sil. Originální byl plán útoku v zimě a na jaře, který přijalo Politické byro ÚV komunistické strany, Hlavní velení a Hlavní stan vrchního velení na základě všestranné analýzy vojenskopolitické a strategické situace, s ohledem na značný růst ekonomické síly SSSR a zvýšení bojových možností sovětských ozbrojených sil.

Zvláštností zimního a jarního tažení — na rozdíl od předcházejících, která začala po těžkých obranných operacích nebo po strategické přestávce — bylo to, že **následovalo bezprostředně po úspěšném strategickém útoku** v létě a na podzim roku 1943. Velkým úspěchem sovětské strategie bylo skvělé řešení úkolů spojených s přípravou nového útočného tažení v průběhu strategického útoku. Hlavní stan využil rostoucích možností sovětské ekonomiky a vysokých morálně bojových vlastností vojáků ozbrojených sil SSSR a rozhodl zahájit útok bez operační přestávky a tak nejlépe a plně využít úspěchů, dosažených v průběhu útočných operací vedených v létě a na podzim k vedení nových rozhodných úderů na nepřátelská uskupení. Po zahájení útoku v zimě v pásmu od Finského zálivu po Černé moře, sovětské velení neumožnilo nepřátelskému velení, aby poskytl ustupujícím vojskům čas na odpočinek, na jejich stmelení a organizování pevné obrany na dosažených čarách. To všechno napomohlo dosáhnout úspěchu ve strategickém útoku sovětských vojsk a přispělo ke zmaření záměrů nepřítelů na stabilizaci fronty.

Při stanovení způsobu **vedení strategického útoku** Hlavní stan počítal s tím, že Německo mělo ještě velmi silnou a bojeschopnou armádu a rovněž mohutnou průmyslovou základnu, že kvalitativní převaha sovětských vojsk nad nepřitelem nebyla výrazná. To neumožnilo rozvinout útok současně na celé sovětsko-německé frontě. Proto byly plánovány, připraveny a postupně uskutečněny **tři strategické útočné operace**. Každá z nich se skládala z řady současných nebo postupných operací frontů nebo skupin frontů vedených v různé šířce a hloubce, které se vyznačovaly rozhodnými cíli a velkým rozmachem.

Směr hlavního úderu byl zvolen na základě všestranného zhodnocení politic-

kého, ekonomického a strategického faktoru. Hlavní úder byl veden na jihozápadním směru, což mělo za následek jednak zničení nejsilnějšího uskupení německých fašistických vojsk, jednak zásadní změnu situace na celé sovětsko-německé frontě. Byly osvobozeny důležité ekonomické prostory, což posílilo vojenskoeconomický potenciál Sovětského svazu. Postup sovětských vojsk na tomto směru do značné hloubky napomohl růstu a aktivizaci sil odporu a prohloubení krize ve státech agresivního bloku.

Hlavní stan vrchního velení se neustále staral o zabezpečení úspěchu útoku především na směru hlavního úderu. Do zahájení útoku byla na tomto směru **soustředěna více než třetina sil a prostředků**, které měly k dispozici všechny fronty na bojšší, a také všech šest tankových armád. K narůstání síly úderu frontů na tomto směru byly soustředěny i nejdůležitější zálohy Hlavního stanu. K dosažení úspěchu na hlavním směru byl veden rozhodný útok tří frontů na severozápadě a dále byla rozvinuta aktivní útočná činnost silami tří frontů ve středu sovětsko-německé fronty. V důsledku této činnosti byl nepřítel zbaven možnosti manévru a nemohl přesunout síly a prostředky z jiných směrů k odražení úderu sovětských vojsk na jihu.

Ve strategických operacích byla **operační sestava frontů** uskupena do jednoho sledu s vyčleněním rychlých skupin a silných záloh. To umožnilo na směrech hlavního úderu vytvářet dostatečně silná uskupení. Jejich sestavy zahrnovaly 50 až 60 % vševojskových svazků a dělostřelectva, které se zúčastnily operace, 60 až 90 % tanků a velkou část letectva. To zabezpečovalo převahu nad nepřitelem na těchto směrech v lidech 1,3—2,4, dělostřelectvu 1,7—2, v tancích do 4 a v letectvu 1,6—8,4násobnou. V sestavě úderných uskupení 1. a 2. ukrajinského frontu, které ničily hlavní síly nepřátelského uskupení, současně působilo po třech tankových armádách, které vytvořily rychlé skupiny frontů. Soustředování sil a prostředků k vedení hlavního úderu v operaci umožňovalo prolamovat nepřátelskou obranu, rozvíjet útok do velké hloubky a nedovolilo nepříteli organizovat obranu na předem připravených čarách v týlu.

Formy vedení strategických operací v závislosti na situaci (poměru sil, uskupení nepřítelů, průběhu předního kraje, podmínek válčičtější) byly různé. V leningradsko-novgorodské operaci údery Leningradského a Volchovského frontu byly vedeny na sbíhavých směrech s cílem obklíčit hlavní síly 18. německé armády.

Avšak v důsledku nízkého tempa průlomu taktické hloubky obrany, v důsledku toho, že v sestavě úderných uskupení nebyly silné rychlé svazky, i v důsledku složitých podmínek válčiště, které ztěžovaly dosáhnout vysokého tempa útoku, německé velení úspěšlo vyvést vojska, kterým hrozilo obklíčení.

Ve strategické operaci k osvobození pravobřežní Ukrajiny bylo s úspěchem použito spojení různých forem vedení operací. V prvním jejím období (v zimním útoku) vedly Ukrajinské fronty několik současných úderů na široké frontě s cílem rozdrobit strategickou frontu nepřítele a v dalším zničit jednotlivá nepřátelská uskupení. V druhém období (na jaře) byla prolomena strategická fronta nepřítele hlubokým úderem 1. a 2. ukrajinského frontu a jejich vyjitím na předhůří Karpat. V obou obdobích rychlé svazky vycházely do boků a týlu rozdrobených uskupení nepřítele a v řadě případů je obklíčovaly. Např. úder 1. a 2. ukrajinského frontu, vedené na sbíhavých směrech, měly za následek obklíčení a zničení velkého uskupení nepřítele v prostoru Korsuň—Ševčenkovskij. 3. ukrajinský front obklíčil 6. německou armádu v prostoru Berezněgovatoje a Smigirevka a vojska 1. ukrajinského frontu — 1. tankovou armádu nepřítele v prostoru Kamenec—Podolskij.

Narůstání síly úderu ve strategických operacích Hlavní stan vrchního velení zabezpečoval zasazováním záloh do sražení, dále i přeskupováním sil a prostředků mezi fronty. Hlavní stan předal frontám 80 střeleckých divizí, 9 tankových a mechanizovaných a 2 jezdecké sbory. Strategické zálohy Hlavní stan obnovoval, na rozdíl od předcházejících tažení, hlavně vyváděním vojsk do záloh ze stavu bojujících frontů a jejich doplňováním. Celkem za tažení v různé době bylo takto vyvedeno 12 tankových a mechanizovaných sborů, 1 jezdecký sbor a 77 střeleckých divizí.

V zimním a jarním období roku 1944, tak jako i v předcházejících letech, úspěchu v operacích bylo dosahováno společným úsilím všech druhů ozbrojených sil, které koordinoval Hlavní stan vrchního velení.

Sovětské letectvo, které vybojovalo v roce 1943 strategickou nadvládu ve vzduchu, pevně ji udržovalo; to vytvořilo výhodné podmínky k úspěšné činnosti jiných druhů ozbrojených sil. Koordinace úsilí několika armád frontového letectva a dálkového letectva představitelem Hlavního stanu (nadirženým velitelem letectva) zabezpečovala soustředování sil a po-

žadované výsledky úderů letectva v operacích. Široce a v plném rozsahu byl veden letecký útok a při obklíčení uskupení nepřítele letecké blokování, tj. formy operačního použití letectva, které vznikly v letech 1942—1943 a plně se osvědčily v bitvě u Stalingradu. Letectvo uskutečňovalo leteckou přípravu útoku a podporu pozemních vojsk, zabezpečovalo zasažení rychlých skupin frontů a armád do průlomu a jejich činnost v operační hloubce, zúčastňovalo se odrážení protiúderů nepřítele, ničení obklíčených uskupení, vedlo úderu na tylové objekty nepřítele: letiště, železniční uzly, námořní základny a průmyslová centra.

Vševojskové, tankové svazy jezdecko-mechanizované skupiny v průběhu útoku aktivněji než dříve a velkými silami byly podporovány letectvem. Na hlavním směru byla vševojsková armáda většinou podporována bitevním leteckým sborem, tanková armáda 1—2 bitevními sbory a jezdecko-mechanizovaná skupina — bitevní divizí. K zabezpečení přesné součinnosti mezi letectvem a pozemními vojsky byly z letecké armády ke vševojskovým armádám vysílány operační skupiny nebo představitelé letectva se spojovacími prostředky. Bitevní a bombardovací letectvo, díky rozvinuté síti předsunutých leteckých míst velení, mělo možnost s pomocí navedení ze země ničit malé pohyblivé objekty nepřítele bezprostředně před vojsky v útoku a stíhačí letectvo bylo přesněji naváděno na vzdušné cíle na dalekých přístupech k chráněným objektům. Dálkové letectvo bylo častěji používáno k bombardování objektů v hlubokém týlu nepřítele.

Hlavním úkolem vojsk protivzdušné obrany státu zůstala i nadále obrana velkých ekonomických, administrativních a politických center a nejdůležitějších průmyslových prostorů SSSR před úderu ze vzduchu. Současně ve spojitosti s aktivizací nepřátelského letectva na komunikacích bylo zvětšeno množství sil určených k jejich obraně ze vzduchu; přitom nejen za hranicemi frontového týlu, ale často také ve vojskovém týlu. Svazky a útvary PVO státu bránily železniční uzly, mosty, přístavy, vlaky i říční lodě za přesunu, sklady, základny, letiště, přepravy přes vodní překážky; podílely se rovněž na vzdušné blokadě nepřátelského uskupení, obklíčeného v prostoru Korsuň—Ševčenkovskij. Často působily v jednom prostoru nebo společně s vojskovými útvary PVO, letectvem frontů a námořnictva. V takových případech roku 1943—44 působila vojska kyjevského sborového prostoru PVO při obraně přeprav přes řeku Dněpr u Kyjeva a vojska severokavkazského sborového

prostoru PVO, která bránila přepravy přes Kerčský průliv a objekty na Tamanském poloostrově.

Do března roku 1944 zúčastnily se odražení náletů nepřátelského letectva jen útvary a svazky Západního frontu PVO a vojska Východního frontu PVO, která bránila objekty hlubokého týlu, se aktivních činností nezúčastnila. K cílevědomějšímu využívání vojsk PVO státu, i zlepšení jejich součinnosti s pozemními vojsky, frontovým a námořním letectvem byly koncem března Západní a Východní front, dále i Zakavkazský prostor PVO reorganizovány. Na jejich základě byly vytvořeny tři fronty — Severní, Jižní a Zakavkazský. Rozhraní mezi nimi neprobíhalo ze severu na jih, jak to bylo doposud, ale z východu na západ. V důsledku tohoto opatření se staly všechny tři fronty aktivnější, bránily komunikační síť v přifrontovém pásmu a objekty na osvobozeném území.

Úkoly vojskům PVO státu na celé tažení a na jednotlivé strategické operace určoval Hlavní stan s přihlédnutím k činnosti nepřítelů a zvláštnostem celkového uskupení sil a prostředků PVO na daném směru. Byly-li v leningradsko-novgorodské operaci značné jejich síly vyčleněny k obraně úderných uskupení frontů a k působení na nepřátelská vojska ve vzduchu, pak v operaci k osvobození pravobřežní Ukrajiny hlavním úkolem byla spolehlivá obrana objektů týlu a komunikační frontů, na které působilo nepřátelské letectvo hromadnými nálety. V krymské operaci měla velký význam obrana přeprav přes Kerčský průliv a Sivas, prostorů soustředění vojsk Samostatné přímořské armády a 4. ukrajinského frontu ze vzduchu.

Hlavním principem využití vojsk PVO státu bylo jejich soustředování na nejhroženějších směrech. Např. v zimě roku 1944 polovina všech sil PVO, které působily v přifrontovém pásmu, byla soustředěna v pásmech ukrajinských frontů. Široce bylo používáno manévru silami z hloubky k organizaci PVO na osvobozeném území. Avšak v důsledku nedostatku dopravních prostředků u vojsk a nevhodných meteorologických podmínek v zimě a na jaře roku 1944 nepodařilo se vždyčas organizovat nepřetržitou protivzdušnou obranu vojsk a objektů v přifrontovém pásmu.

Důležitou úlohu při dosažení vítězství nad nepřítelem měl **sovětský týl a rovněž týly ozbrojených sil**. Dovedným řízením národního hospodářství státu komunistickou stranou a vládou SSSR, přednostmi socialistické ekonomiky a obětavou prací sovětského lidu byla armáda zabezpečena vším potřebným pro úspěšné vedení vá-

lečné činnosti. Za čtyři měsíce tažení bylo přepraveno po železnici jenom pro Leninogradský, Volchovský a čtyři Ukrajinské fronty více než 450 000 vagonů vojenského materiálu. Za období od ledna do března 1944 byly pro bojující armádu a k doplnění záloh Hlavního stanu přepraveny statisíce vojáků, 8548 děl a minometů a 5754 tanků a samohybných děl. Z tohoto množství byly vyčleněny ve prospěch frontů, které útočily na severozápadním a jižozápadním směru, téměř tři čtvrtiny vojáků, 62 % děl a minometů, 88 % tanků a samohybných děl.

Včasnému zabezpečení vojsk frontů a hospodárnému využívání druhů materiálně technických prostředků, které stát dodával bojujícím armádám, napomáhala přesná, cílevědomá práce všech stupňů operačního a vojskového týlu. K nepřetržitému zásobování vojsk frontů vším potřebným, zejména municí, pohonnými hmotami, a proviantem byly využívány různé druhy dopravy. Železniční vojsko a speciální útvary Lidového komisariátu rychle obnovovaly nepřítelům silně poškozené železnice a zabezpečovaly splnění potřebného objemu přeprav. S vysokým vypětím pracovala automobilní doprava. Přesto však rozhodný postup vojsk a stále horší stav cest měly za následek zaošťování týlů o 100 až 200 km, zvětšování vzdálenosti vojsk od stanic a zásobovacích základen. To značně ztěžovalo dodávky munice, pohonných hmot a proviantu a vyžadovalo nový způsob práce týlu. Munici, pohonné hmoty, proviant, krmivo, léčiva, poštu a další náklady dopravovalo často frontům letectvo. K dopravě nákladů bezprostředně vojskům v podmínkách nesjízdnosti cest byly používány tanky, obrněné transportéry, traktory, tahače a rovněž povozy.

Velkou práci vykonala **služba technického zabezpečení**. Silami a prostředky opravárenských útvarů a opravárenských závodů frontů bylo vráceno vojskům mnoho poškozených tanků, samohybných děl, letounů, automobilů, traktorů, děl a minometů, což napomáhalo k udržování vysoké bojové, palebné a úderné síly vojsk v průběhu celého tažení.

Důležitou úlohu mělo i **zdravotnické zabezpečení**. Vojenští zdravotníci zachránili život statisícům raněným a nemocným a značnou jejich část navrátili vojskům.

Úspěch Sovětské armády v zimním a jarním tažení zabezpečila přesná **organizace systému strategického řízení**. Jeho základem byl dříve stanovený princip jednoty politického a vojenského řízení. Nejdůležitější rozhodnutí, spojená s řízením státu a ozbrojeným zápasem na frontě, přijímaly na společných zasedáních:

66 v 50
480
480
- 5280

Politické byro ÚV komunistické strany, Státní výbor pro obranu a Hlavní stan vrchního velení. To napomáhalo všestrannému posouzení otázek vojenskopolitické situace sovětského státu, hluboké analýze průběhu války a předvídání jejího dalšího rozvoje tak, aby odpovědné orgány mohly s větší jistotou rozpracovávat a uskutečňovat jednotnou linii v oblasti strategického řízení a zabezpečit potřebnou organizaci týlu.

Systém sovětského strategického řízení se neustále zdokonaloval. Byly používány nejpružnější a nejúčelnější formy práce při plánování a řízení ozbrojeného zápasu. Do rozpracování rozhodnutí byly stále více zapojovány nižší stupně velení. Hlavní stan vrchního velení, jako nejvyšší orgán velení ozbrojeným silám, přijímal rozhodnutí v nejdůležitějších otázkách vedení ozbrojeného zápasu po jejich dokonalém posouzení s veliteli a členy vojenských rad frontů, veliteli druhů ozbrojených sil a veliteli druhů vojsk.

Plány činnosti vyšších operačních svazů rovněž posuzoval a schvaloval Hlavní stan. Dále celkově kontroloval činnost ozbrojených sil, včas upřesňoval přijatá rozhodnutí, organizoval nebo obnovoval operačně strategickou součinnost, řídil přeskupování vojsk, připravoval a zasazoval do boje strategické zálohy. Hlavním stanem přijatá rozhodnutí byla včas doručována vykonavatelům ve formě směrnic, rozkazů a dílčích nařízeních. Osvědčilo se vysílání představitelů z Hlavního stanu k poskytnutí pomoci frontům při právě nejdůležitějších operacích a ke koordi-

naci jejich činnosti. Hlavní stan dovedně organizoval těsnou součinnost mezi fronty, mezi vyššími operačními svazy pozemních vojsk, letectvem a vojsky protivzdušné obrany státu. To zabezpečovalo, že každý druh ozbrojených sil a každý front úspěšně splnil úkoly, a napomáhalo dosažení celkových strategických cílů.

Hlavním pracovním orgánem Hlavního stanu vrchního velení v oblasti strategického velení v ozbrojeném zápase byl generální štáb. Zabezpečoval trvalé spojení Hlavního stanu s fronty a armádami, shromažďoval a vyhodnocoval zprávy průzkumu, údaje o situaci vlastních vojsk a připravoval Hlavnímu stanu návrhy na přijetí rozhodnutí, společně s velením frontů, druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a řídicími orgány ústředních správ, rozpracovával plány strategických operací a jejich všestranné zabezpečení, kontroloval a pomáhal vojskům při vedení operací, koordinoval činnost ústředního aparátu a organizoval práci operačně strategického týlu.

Na Teheránské konferenci, poprvé za léta války, bylo rozhodnuto sladit úsilí ozbrojených sil tří hlavních států protihitlerovské koalice. Závazky západních velmocí otevřít v květnu 1944 druhou frontu v Evropě a Sovětského svazu zahájit útok přibližně v té době, kdy začne aktivní činnost na Západě, tvořily základ strategické součinnosti sovětských ozbrojených sil se spojeneckými ozbrojenými silami s cílem zničit wehrmacht a jeho spojence v Evropě.

Sovětské vojenské umění bylo tak v první polovině roku 1944 obohaceno zkušenostmi z přípravy a úspěšného vedení útočného tažení velkého rozmachu bez operační přestávky po předcházejícím strategickém útoku. Vojska získala bohatou praxi z přípravy útočných operací v krátkých lhůtách a v překonávání řek v podmínkách jarních povodní. Velkých výsledků bylo dosaženo díky rostoucím možnostem Sovětského svazu, moudrému řízení komunistické strany, vysokému morálnímu stavu, hrdinství a bojovému mistrovství příslušníků sovětských ozbrojených sil.

BOJ S BITEVNÍMI VRTULNÍKY

Bitevní vrtulníky jako nový prostředek pozemního vojska jsou svým začleněním a takticko-technickými možnostmi předurčeny k zabezpečení palebné podpory jednotek na bojišti, zejména však k boji s **tanky a obrněnými vozidly**, a to **ve všech druzích boje**. Proto je považujeme především za vzdušné protitankové prostředky.

Jednotky a útvary bitevních (či upravených víceúčelových) vrtulníků, které jsou začleněny v divizích a v armádních sborech nepřítele, budou nejčastěji používány jako **vzdušné protitankové zálohy** k přehrazení hlavních směrů útoku tanků a bojových vozidel protivníka, k vyplnění mezer v bojové sestavě vzniklých po jaderných úderech protivníka, ke zničení jeho čelních a zajišťovacích prvků (předsunutých odřadů, předvojů a speciálních odřadů) a obcházečních odřadů, pronikajících do hloubky sestavy, či taktických vrtulníkových výsadek vysazovaných i s bojovou technikou. Rovněž mohou být použity k přímé podpoře pozemních vojsk zejména při průlomu obrany, při zasazování druhých sledů a záloh, odrážení protiztečí, při násilném přechodu vodního toku a při vedení vlastních protiztečí a protiúderů.

Z dosavadních zkušeností vyplývá, že

— družstvo o 2 bitevních vrtulnicích až sekce o dvou družstvech, tj. 4 vrtulnicích, se používá proti malým skupinám obrněných cílů,

— k zastavení postupu tankové roty až praporu (i těchto jednotek na bojových vozídech pěchoty) může být použita četa bitevních vrtulníků, a to k jednomu nebo opakovanému úderu,

— rota bitevních vrtulníků o počtu 21 kusů (a perspektivně i celý prapor) může být zasazena k zastavení většího počtu tanků, bojových vozidel pěchoty a obrněných transportérů, neboť může vyřadit až tankový pluk (pluk na BVP), a to zvláště tehdy, nebude-li u protivníka na dostatečné úrovni organizace PVO

nebo jeho sestava nebude dostatečně nasycena účinnými prostředky pro boj s bitevními vrtulníky,

— protitanková vrtulníková brigáda může být využita k řešení operačních úkolů.

Při plánování a organizaci boje s nepřátelskými bitevními vrtulníky bude třeba dosáhnout toho, aby vševojskoví velitelé, zejména velitelé divizí, pluků a praporů, hluboko chápali, že **bez spolehlivě a účelně organizovaného boje s těmito prostředky ve všech druzích bojové činnosti nemohou úspěšně splnit uložené úkoly.**

Musí si uvědomit, že boj s bitevními vrtulníky má výrazně **vševojskový charakter.** Vzhledem ke specifice bojového použití bitevních vrtulníků a jejich bojovým možnostem, nelze boj s nimi omezit jen na systém PVO vojsk. Na boj s bitevními vrtulníky se musí podílet všechny zbraňové systémy motostřeleckého a tankového vojska, raketového vojska, dělostřelectva a letectva, mnohdy — jak si to vyžádá konkrétní situace — netypické pro boj se vzdušnými cíli.

Hlavní úkoly a opatření boje s bitevními vrtulníky nepřítele je třeba řešit **současně s ničením protitankových pozemních prostředků** nepřítele. Náročnost tohoto úkolu vyžaduje, aby řízení ovlivňoval vševojskový velitel. Použití různých prostředků pro boj s bitevními vrtulníky nepřítele vyžaduje trvale organizovat s nimi **součinnost a rozdělovat úkoly** tak, aby byly současně ničeny pozemní i vzdušné cíle.

Úspěšný boj s bitevními vrtulníky nemůže být jednorázovou záležitostí. Může být efektivní jen v tom případě, je-li veden **nepřetržitě** a zúčastní-li se jej **maximum prostředků.** Správně organizovaná součinnost a možnost zásahu našich prostředků na celé frontě umožní vyřadit v omezené době (v době na čáře zteče bitevních vrtulníků) maximum nepřátelských vrtulníků, snížit ztráty vlastních tanků, bojových vozidel a obrněných transportérů a tak odrazit útok nepřítele.

Víme, že jedním z nejdůležitějších předpokladů úspěchu v boji s bitevními vrtulníky je **průzkum a nepřetržitě pozorování** na všech stupních. Přítomnost bitevních vrtulníků budou zjišťovat armádní a divizní prostředky již na letištích, divizní, plukovní, praporní a rotní prostředky v zaujímaných prostorech před bojovým zasazením, při přeletu z jednotlivých prostorů a při odletu po splnění bojového úkolu. Tím vytvoří předpoklady pro jejich ničení v těchto prostorech. Základní podmínkou úspěchu při průzkumu bitevních vrtulníků, který je bezesporu složitým problémem, je uplatňování **centralizovaného řízení průzkumu** ve všech fázích boje a operace, tzn. při plánování, organizování, operativním řízení i kontrole.

Význam má i **správná analýza** předpokládaných náletových směrů a na základě toho zvýšené úsilí průzkumu a pozorování na těchto směrech spolu s rušením radioelektronických prostředků, které zabezpečují činnost vzdušných prostředků nepřítele.

Vševojskoví funkcionáři musí proto hluboce zvládnout **organizaci boje s bitevními vrtulníky** a správně volit jak aktivní, tak i pasivní opatření k boji s nimi.

K aktivním opatřením boje s bitevními vrtulníky patří:

1. Ničení jednotek a útvarů bitevních vrtulníků, na letištích (prostorech bojového rozmístění) stíhacím bombardovacím letectvem, operačně taktickými a taktickými raketami. Ke splnění úkolů můžeme vést na prostory bojového rozmístění vrtulníkové brigády údery operačně taktickými raketami o mohut-

nosti 20 kt a k ničení vrtulníkových jednotek zpravidla taktickými raketami o mohutnosti 5 kt.

Kromě letectva a raketových útvarů, jako hlavních prostředků ničení vrtulníků v těchto prostorech, může tyto úkoly plnit ještě předsunutý odřad (zesílený mspr či tpr), taktický vzdušný výsadek, průzkumné skupiny (které se pravděpodobně zásahem proti vrtulníkům prozradí a další plnění jejich průzkumových úkolů bude problematické) a průzkumné divizní odřady, které můžeme přímo úkolovat k vyhledávání a ničení bitevních vrtulníků.

Bitevní vrtulníky **ve vyčkávacích prostorech** ničíme údery letectva, popř. jadernými údery (stejně ráže jako v předcházejícím bodu), ale zejména palbou raketonetných oddílů 122 mm a nepřímou střelbou dělostřelectva.

I v tomto případě mohou se na ničení podílet taktické vzdušné výsadky, předsunuté odřady, bojové průzkumné hlídky a navíc speciální odřady od provosledových praporů v síle až tankové či motostřelecké roty na bojových vozídelch pěchoty, neboť vzdálenost těchto prostorů nebude zpravidla překračovat 10 km.

2. Ničení bitevních vrtulníků **ve vzduchu na směrech letu** stíhacím letectvem, palbou protiletadlových raketových útvarů a protiletadlového dělostřelectva.

V některých případech lze uvažovat i o použití hlavňového dělostřelectva. Musíme však brát v úvahu jeho nízkou efektivnost.

Ničení vrtulníků **na zaujatých palebných čarách** (na čarách zteče) protitankovými řízenými střelami a palbami protiletadlového dělostřelectva, jako hlavních prostředků ničení v této fázi, ovšem i dělostřelectvem a střelbou napadených tankových a motostřeleckých útvarů (z tanků, PTRS, bojových vozídel pěchoty, ručních protiletadlových kompletů, kulometů). Dělostřelectvo může vést palbu i ze zakrytých palebných postavení, ale jenom tehdy, jestli pro tento účel bude vyčleněn oddíl, bude mít střelivo s časovacími zapalovači a bude zaměřen do nejpravděpodobnějšího směru náletu bitevních vrtulníků anebo mu bude vymezen sektor palby.

K plnění těchto úkolů můžeme využít i vlastních bojových vrtulníků s jejich PTRS. Rozhodující je však otázka času, aby předešly nepřátelské vrtulníky v zaujetí čáry zteče.

3. **Rušení a ničení zjištěných radioelektronických prostředků nepřítele**, které zabezpečují činnost velení, navedení radioelektronického zabezpečení.

Za hlavní **pasivní opatření** boje s bitevními vrtulníky považujeme **dovedný manévr** ohrožených tankových a motostřeleckých jednotek i jednotlivých obrněných transportérů, včetně jejich rozptýlení na bojišti, maximální využití **členitosti a pokrytosti terénu** k pohybům a postupům na bojišti, **maskování** tanků, bojových vozídel a obrněných transportérů např. využitím dýmové clony při vzdušném napadení a jiné.

Abychom splnili tyto úkoly, musí velitelé a jejich štáby **dobře znát** zejména

— organizaci, výzbroj, bojové možnosti a zásady bojového použití nepřátelských bitevních vrtulníků, na nejnižších stupních i jejich jednoznačnou identifikaci,

— zásady rozmisťování bitevních vrtulníků a výběru možných čar jejich zasazení v pásmu bojové činnosti divize (pluku),

— vyhodnocovat pravděpodobné čáry zasazení bitevních vrtulníků včetně prostorů, které umožňují jejich skrytý přilet a zasazení,

— bojové možnosti vlastních prostředků, schopných ničit bitevní vrtulníky na zemi a ve vzduchu, zejména prostředků PVO, a nacházet tak optimální varianty jejich využití pro ničení vrtulníků všemi prostředky,

— výpočet poměru sil, rozšířený i o možnosti bitevních vrtulníků,

— vyhodnocovat výsledky boje s bitevními vrtulníky a přijímat závěry a opatření ke zvýšení účinnosti jejich ničení.

Plánování a organizace boje s bitevními vrtulníky nepřítele je nedílnou součástí organizace bojové činnosti především vševojskových velitelů a štábů. Hlavní úkoly a opatření tohoto boje je třeba **řešit komplexně**, současně s ničením ostatních cílů na bojišti.

K tomu, aby štáb připravil **nezbytné podklady** pro rozhodnutí velitele, musí včas:

a) shromáždit dosažitelné údaje o použitelnosti bitevních vrtulníků nepřítele v konkrétní situaci a terénu,

b) analyzovat možnosti nepřítele (včetně zabezpečujících radioelektronických prostředků) a stanovit minimální počty sil a prostředků pro boj s nepřátelskými vrtulníky na vlastní straně,

c) připravit potřebné propočty vyčleněných sil a prostředků pro tento boj a stanovit optimální varianty jejich použití,

d) připravit potřebné návrhy veliteli a úkoly podřízeným funkcionářům a orgánům.

Ve svých návrzích musí být příslušní funkcionáři štábu schopni veliteli divize (pluku) dát odpověď zejména na tyto otázky:

— kde jsou letiště vrtulníků,

— kde předpokládáme prostory, zaujímané vrtulníky před jejich zasazením do boje,

— z kterých směrů můžeme očekávat útok bitevních vrtulníků,

— na jakých čarách, kdy a kolik bitevních vrtulníků může působit v zájmovém pásmu,

— které radioelektronické prostředky zabezpečují použití bitevních vrtulníků,

— závěry z poměru sil na předpokládaných čarách zteče bitevních vrtulníků nepřítele a požadavky na vyčlenění vlastních sil a prostředků,

— závěry ze zhodnocení bojových možností vlastních sil a prostředků a optimální variantu jejich použití k tomuto boji, tj. jejich hodnotu, zaujetí palebných postavení, vyčlenění a vyslání odřadů,

— návrhy na úkoly pro divizní (plukovní) prostředky a prostředky podřízených,

— podklady pro organizaci součinnosti.

Odpovědi na otázky spolu s všestranným zhodnocením situace umožní veliteli divize (pluku), aby ve svém rozhodnutí usměrnil boj s bitevními vrtulníky nepřítele a uložil potřebné úkoly podřízeným. Tato problematika se odrazí zvláště:

a) **v zámyslu činnosti**, kde může akcentovat boj s bitevními vrtulníky nepřítele a jeho radioelektronických prostředků v průběhu plnění úkolů, např. při plnění bližšího úkolu být připraven ničit ..., odrazit ... apod.,

b) **v úkolech podřízeným**, kterým stanoví, jakými silami a prostředky či zbraněmi se budou podílet na plnění tohoto úkolu,

c) **při organizaci součinnosti**, kdy podle potřeby naznačí hlavní zásady součinnosti k úspěšnému boji s těmito prostředky nepřítele.

Po vydání rozhodnutí je povinností velitele upřesnit **součinnost**, a to buď v terénu, nebo na plastickém stole a na mapách. V daném případě jde o velmi složitou činnost, protože vyžaduje sladění činnosti odlišných druhů vojsk a prostředků k boji s bitevními vrtulníky a jejich variant a způsobů bojové činnosti. Podle časových možností bude velitel v průběhu organizace součinnosti vševojskového boje zejména upřesňovat:

- způsoby včasného zjištění bitevních vrtulníků a rychlého proniknutí potřebných údajů do vojsk,
- způsob součinnosti mezi útvary [jednotkami], které vedou údery na letiště a další zaujímané prostory bitevními vrtulníky nepřítele, jakož i jednotkami, které ruší a ničí jeho radioelektronické prostředky,
- způsoby ničení vrtulníků na směrech letu a vzájemná součinnost mezi letectvem, útvary PVO a dělostřelectvem,
- součinnostní opatření k ničení bitevních vrtulníků v prostorech jejich bojového zasazení [na čarách zteče] palbou dalších prostředků bojové činnosti,
- způsob přímého zajištění jednotek a zajištění boků a sestavy,
- způsob maskování při ztečích bitevních vrtulníků a využití terénu k vykonání manévru,
- součinnostní signály pro varování jednotek a pro vedení boje s bitevními vrtulníky nepřítele (akustické, optické a jiné).

Řešení problematiky boje s bitevními vrtulníky nepřítele musí stát v popředí zájmu velitele a jeho štábu i **v průběhu vedení vševojskové operace a boje**. Otázkami, kterými se budeme trvale zabývat, jsou např.:

- zkvalitňování účinného systému průzkumu na všech stupních s cílem včas zjistit bojové vrtulníky,
- zabezpečení rychlého uvědomění a varování vojsk,
- vhodného uspořádání bojové sestavy vlastních vojsk na směrech předpokládané činnosti bitevních vrtulníků,
- včasné zaujetí palebných postavení vyčleněnými prostředky pro boj s bitevními vrtulníky a dosažení v nich bojové pohotovosti,
- volba optimálních variant použití sil a prostředků proti vrtulníkům v jednotlivých fázích bojové činnosti,
- zabezpečení bojové činnosti vlastních vojsk pro boj s nepřátelskými vrtulníky s důrazem na průzkum, radioelektronický boj, zajištění, maskování a týlové zabezpečení,
- okamžitá obnova narušené součinnosti.

Náročnost úkolů boje s bitevními vrtulníky nepřítele vyžaduje, aby jej trvale řídil vševojskový velitel a jeho štáb. V žádném případě není jen záležitostí vojska PVO, ale (jak jsem ukázal) je **neoddělitelnou součástí vševojskového boje**. Naplnit úspěšně tuto zásadu však předpokládá **hlubokou znalost** této problematiky.

BOJ SE ZBRANĚMI HROMADNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE

Dokumenty velení naší armády ukládají, abychom trvalou pozornost věnovali ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení i v operaci vedené pouze klasickými prostředky.

V článku uvedu poznatky a zkušenosti z operačních a taktických cvičení v této oblasti.

Poznatky a zkušenosti ukazují, že velitelé a štáby v boji (operaci) s jadernými prostředky nepřítele hlavní pozornost věnují ničení operačně taktických nosičů. Menší pozornost však věnují ničení taktických prostředků, zvláště víceúčelového dělostřelectva nepřítele, kterých je na stupni divize a armádní sbor většina. Plně nedoceňují možnosti a účinky vlastního dělostřelectva, zvláště raketometů ráže 122 mm, úderů letectva a plně nevyužívají ani účinků klasické munice včetně zápalné.

Ze zásad taktiky a operačního umění známe, že jednou z hlavních podmínek splnění cílů operace (boje) je nepřetržitý a systematický boj se ZHN nepřítele. V soudobé (boji) operaci boj s jadernými prostředky nepřítele není zvláštní druh bojové činnosti. Prakticky jde o organizaci a zabezpečení včasného a nepřetržitého ničení těchto prostředků nepřítele všemi prostředky.

Pod pojmem boj s jadernými prostředky nepřítele rozumíme i ničení neutronových zbraní nepřítele. K ničení těchto nosičů využíváme stejných prostředků jako při ničení ostatních ZHN nepřítele.

Vzhledem k zavádění nové moderní techniky do vojsk, budeme hledat další metody a prostředky k jejich ničení.

Nepřítel v průběhu bojové činnosti i mimo boj bude velkou pozornost věnovat ochraně a utajení prostředků jaderného napadení v bojové (operační) sestavě vojsk. Proto boj s nimi bude vždy složitý a bude vyžadovat velké umění

a dovednost. K jejich ničení budeme využívat maximum vlastních sil a prostředků, zvláště klasických. Boj vedeme s cílem okamžitě po zjištění zničit všechny prostředky jaderného napadení nepřítele, včetně skladů jaderné munice, technických zařízení, míst velení a řízení.

V oblasti zvyšování palebné síly a zvyšování technického vybavení vojsk se kladně projevuje vědeckotechnický rozvoj ve vojenství. Do vojsk jsou zaváděny nové druhy zbraní, bojové techniky a zařízení. To bude vyžadovat, aby velitelé a štáby hledali nové metody a formy boje s jadernými prostředky nepřítele s plným využitím této nové techniky a výzbroje. Jde především o využití protitankových řízených střel, popř. ručních prostředků protivzdušné obrany. Nemůžeme pominout i účinky klasické raketometné a dělostřelecké munice, leteckých pum apod.

ZHN u divize a armádního sboru americké armády nebo armády NSR jsou rozdílné nejen z hlediska organického začlenění a počtů, druhů nosičů, modernosti, ale i z hlediska jejich technické kvality, počtů, vycvičenosti obsluh apod. Pro názornost uvedu přehled prostředků ZHN u divize a armádního sboru americké armády a NSR.

Tak např. divize americké armády má v organizaci:

- tři oddíly samohybných houfnic víceúčelového dělostřelectva ráže 155 milimetrů, každý oddíl o 18 hlavních (tj. 54 hlavních);
- oddíl houfnic ráže 203,2 mm o 12 hlavních.

Celkem americká divize má 66 hlavních víceúčelového samohybného dělostřelectva k plnění úkolů s jadernou municí.

Divize NSR má v organizaci:

- raketový dělostřelecký oddíl (rdo) dělostřeleckých raket HONEST JOHN o 4 odpalovacích zařízeních a baterii houfnic 203,2 mm o 6 hlavních;
- v rámci počtů houfnic ráže 155 mm je 6 houfnic víceúčelového použití (nosiči). Složitost je v tom, že není známo, kde jsou organicky začleněny.

Celkem divize NSR k plnění úkolů s jadernou municí má 4 odpalovací zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN a 12 hlavních víceúčelového dělostřelectva.

U armádního sboru americké armády jsou tři oddíly řízených střel LANCE s 18 odpalovacími zařízeními a dále 294 hlavních víceúčelového dělostřelectva (a to 96 houfnic ráže 203,2 mm a 198 houfnic ráže 155 mm), což je 81 % nosičů z celkového počtu dělostřelectva.

U armádního sboru NSR (o třech divizích) je celkem 6 odpalovacích zařízení řízených střel LANCE, 12 odpalovacích zařízení taktických dělostřeleckých raket HONEST JOHN a 42 hlavních víceúčelového dělostřelectva (a to 24 houfnic ráže 203,2 mm a 18 houfnic ráže 155 mm), což z celkového počtu prostředků je jen 21 %.

V průběhu operace může být armádní sbor americké armády i NSR posílen dalšími divizemi nebo samostatnými útvary. Pak se uváděné počty prostředků ZHN zvýší o hodnotu v závislosti na posílení.

Rozbor prostředků jaderného napadení nepřítele potvrzuje, že divize i armádní sbor NSR (ve srovnání s americkou divizí a armádním sborem) má ve výzbroji zastaralé nosiče (dělostřelecké rakety HONEST JOHN), značný počet taženého klasického dělostřelectva, malý počet obsluh vycvičených pro použití munice s jadernou náplní apod. Největší počet nosičů je taktického cha-

rakteru, tzn., že je v účinném dostřelu našeho dělostřelectva, raketometů, taktických raketových prostředků a letectva, včetně vrtulníků.

Na základě celkových počtů prostředků jaderného napadení u divize a armádního sboru, můžeme učinit závěr, že divize americké armády může být podporována hodnotou do tří dělostřeleckých oddílů víceúčelového dělostřelectva a hodnotou do jednoho oddílu řízených střel LANCE. Naproti tomu divize NSR zasazená do prvního sledu může být v boji podporována maximálně hodnotou dvou baterií víceúčelového dělostřelectva a do jedné baterie řízených střel LANCE.

Počty prostředků ukazují, že hlavním prostředkem jaderného napadení u divize i armádního sboru vojsk NATO je víceúčelové dělostřelectvo, které má menší dosah než taktické raketové prostředky nepřítele. Na druhé straně je nutné docenovat nebezpečnost víceúčelového dělostřelectva, která spočívá v tom, že je vzhledově stejné, jako ostatní dělostřelectvo, že je samohybné a že může používat bez úpravy všech druhů munice včetně jaderné nebo neutronové.

Podle operačně taktických charakteristik a zásad rozmístění prostředků jaderného napadení v bojové (operační) sestavě všechno víceúčelové dělostřelectvo a raketové prostředky divize a armádního sboru jsou v účinném dostřelu našeho dělostřelectva, raketometů a raketových prostředků, letectva a vrtulníků. To vytváří podmínky pro jejich ničení klasickou municí, leteckými raketami apod.

Při ničení jaderných prostředků nepřítele vycházíme ze zásady:

— taktické prostředky jaderného napadení nepřítele (víceúčelové dělostřelectvo a dělostřelecké rakety HONEST JOHN) ničíme dělostřelectvem, raketomety a taktickými raketovými prostředky, taktickými vzdušnými výsadky a speciálními odřady pro ničení ZHN prvosledových divizí. Ničíme je okamžitě po jejich zjištění, a to buď jednotlivě, nebo po celcích v závislosti na situaci a jejich uskupení v bojové sestavě nepřítele. Přitom víme, že baterie dělostřeleckých raket HONEST JOHN v palebném postavení zaujímá plochu až 20 km² (5×4 km) a k jejímu zničení bude třeba použít jaderného úderu střední ráže. Velikost jaderné náplně závisí na stupni vybudované ochrany a na požadovaném stupni ničení;

— operačně taktické řízené střely LANCE (PLUTON) budeme ničit jednotlivě — odpalovací zařízení, velitelská a řídicí stanoviště, maximálně baterii. Odpalovací zařízení řízených střel LANCE jsou od sebe vzdálena do 1 km. Celý oddíl řízených střel LANCE v palebném postavení zaujímá plochu 48 až 100 km² (6—9×8—12 km). K ničení celého oddílu řízených střel LANCE je třeba jaderné náplně velké mohutnosti, nebo několika náplní menších ráží;

— operačně taktické řízené střely PERSHING (1.A) ničíme zásadně po jednotlivých odpalovacích zařízeních, velitelských a řídicích stanovištích. K ničení využíváme jak raketových, tak leteckých prostředků;

— protiletadlové řízené střely NIKE HERCULES, které mohou být použity k ničení pozemních cílů s jadernou náplní (ráže 2, 10 a 30 kt na vzdálenost až 185 km), ničíme po jednotlivých odpalovacích zařízeních a jen výjimečně po bateriích.

Vyjdeme-li z počtů a uvedených zásad ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, pak budeme v boji (operaci) ničit u **divize americké armády prostředky** (viz **tab. 1**).

Tabulka 1

Prostředky	H - 155 mm	H - 203,2 mm	o. z. LANCE
Organické	9 bat.	3 bat.	0
Podpůrné	3 bat.	3-6 bat.	6 o. z.
Celkem	12 bat.	6-9 bat.	6 o. z.

Celkem 18 až 21 baterií víceúčelového dělostřelectva [z toho 12 baterií houfnic ráže 155 mm a 6 až 9 baterií houfnic ráže 203,2 mm]. Šest odpalovacích zařízení řízených střel LANCE. To jest 24 až 27 cílů — prostředků jaderného napadení.

U divize NSR budeme ničit [viz tab. 2].

Tabulka 2

Prostředky	H - 155 mm (palebné čety)	H - 203,2 mm (baterie)	HJ / LANCE (odpalovací zařízení)
Organické	3	1	4/0
Posilové	6-9	0	0/1
Celkem	9-12	1	4/1

Celkem 10 až 13 palebných čet, baterií víceúčelového dělostřelectva [z toho 9 až 12 palebných čet houfnic ráže 155 mm a 6 houfnic ráže 203,2 mm], 5 odpalovacích zařízení HONEST JOHN, LANCE. To jest 15 až 18 cílů — prostředků jaderného napadení. Z rozboru vidíme, že celkový počet cílů, které máme ničit palbou dělostřelectva, raketometů, údery prostředků raketového vojska, letectvem v pásmu divize, se pohybuje od 18 do 27 prostředků jaderného napadení nepřítel. V operační sestavě armádního sboru může počet prostředků jaderného napadení nepřítel dosáhnout od 60 do 100 i více.

V operační sestavě Skupiny armád států NATO počet prostředků jaderného napadení taktického charakteru může dosáhnout 582 odpalovacích zařízení a hlavních víceúčelového dělostřelectva a operačně taktických prostředků řízených střel LANCE. Na stupni Skupiny armád se objevují další prostředky jaderného napadení nepřítel. Jde především o řízené střely typu PERSHING (1.A), protiletadlové řízené střely NIKE HERCULES. U Skupiny armád se jako podpora pozemních vojsk objeví taktické letectvo (typu F-11E nebo F, F-4D nebo E PHANTOM, F-104G STARFIGHTER, apod.).

Za těchto předpokladů v útočném pásmu vševojskové armády může v operační sestavě nepřítel být 100 až 125 cílů — prostředků jaderného napadení (tj. hlavních víceúčelového dělostřelectva, odpalovacích zařízení dělostřeleckých raket HONEST JOHN a operačně taktických řízených střel LANCE). Dále do útočného pásma vševojskové armády může působit do dvou baterií řízených střel PERSHING (1.A), do tří baterií protiletadlových řízených střel NIKE HERCULES a do dvou až tří letek letounů nosičů stíhacího bombardovacího

letectva (tj. 36 až 72 letounů — nosičů). Dále v pásmu vševojskové armády může působit od 4 družstev do 16 speciálních odřadů MC pro pokládání jaderných min.

V počtu cílů — prostředků jaderného napadení nejsou zahrnuty místa velení, řízení a navedení, ani sklady jaderné munice a technická zařízení raketových vojsk. Konkrétní počty budou záviset na tom, zda půjde o armádní sbor a divizi americké armády, nebo armády NSR.

Rozbor počtů prostředků jaderného napadení nepřítele dokumentuje, že jejich ničení musíme řídit v rámci vševojskové armády (frontu) centrálně, abychom zničili maximum prostředků jaderného napadení nepřítele. K tomu je nutné sladit činnost průzkumných orgánů, všech palebných prostředků a letectva.

Při ničení prostředků jaderného napadení nepřítele dodržujeme zásadu, že v prvním pořadí ničíme operačně taktické prostředky raketových vojsk, letectvo, prostředky PVO, pak sklady jaderné munice, místa velení a řízení, taktické prostředky jaderného napadení, v tom i víceúčelové dělostřelectvo, technická zařízení apod.

Složitost boje s jadernými prostředky vyžaduje, aby boj se ZHN nepřítele řídila skupina pro vyhodnocování a použití ZHN, kterou u štábu vševojskové armády (frontu) dočasně vytváříme. (K tomuto úkolu můžeme využít i skupinu pro řízení palby.) Tato skupina v součinnosti s průzkumnými orgány štábu v pásmu vševojskové armády (frontu) sleduje a vyhodnocuje prostředky jaderného napadení nepřítele a navrhuje veliteli způsob jejich ničení (jak klasickými, tak jadernými prostředky).

Metodika práce této skupiny vychází z rozhodnutí a pokynů velitele, které vydal pro boj s jadernými prostředky nepřítele. Musí znát:

- prostory rozmístění jednotlivých prostředků jaderného napadení, skladů jaderné munice, prostory montáže, místa velení a řízení v operační (bojové) sestavě nepřítele;
- hlavní úkoly průzkumných orgánů vševojskové armády (frontu);
- počty a možnosti hotovostních jednotek (pro okamžité ničení prostředků jaderného napadení nepřítele);
- zásady ničení prostředků jaderného napadení nepřítele vlastními prostředky.

Tato skupina ve štábu vševojskové armády je hlavním orgánem pro boj se ZHN nepřítele a to i v období, kdy nepřítel ještě těchto prostředků nepoužil. Tato skupina vede pracovní mapu s přehledem všech prostředků jaderného napadení nepřítele, skladů jaderné munice, technických jednotek, letišť, míst velení a řízení. Některé zkušenosti z práce operačních štábů při operačních cvičeních ukazují, že bude vhodné zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítele, vzhledem k častým změnám jejich prostorů bojového rozmístění a palebných postavení, nejdříve zakreslit uhlem. Po jejich napadení (zničení) zakreslit údaje obvyklým způsobem. Skupina si vede přehled rozměrů typových objektů, které z hlediska nepřítele tvoří základní bojové jednotky (přehled využívá k stanovení bojeschopnosti vojsk nepřítele) a normy účinnosti palebných, raketových a leteckých prostředků vševojskové armády (frontu) k stanovení účinku vlastních úderů.

Výsledky vědeckotechnického rozvoje v oblasti výpočetní techniky, prostředků velení, přenosu dat a mechanizace práce štábu umožňují, aby tato skupina pro svoji činnost (pro boj se ZHN nepřítele) využívala vhodných progra-

mů, které umožní rychle a přesně zhodnotit cíl a navrhnout jak a čím jej ničit. Všechny údaje o nově zjištěných cílech skupina předává veliteli formou návrhu.

K urychlení a k zefektivnění práce může skupina využívat programů pro organizační automaty nebo pro výpočetní techniku. Vhodně sestavený program pro počítač prostředek jaderného napadení nepřítele nejen zhodnotí z hlediska jeho struktury, ale navrhne potřebné podklady k jeho ničení. Na základě zadání o napadení prostředku stanoví předběžný účinek použitého prostředku (klasický, nebo jaderný) a současně zhodnotí bojeschopnost prostředku po jeho napadení. Tyto údaje (potřebné pro rozhodnutí) musí obsahovat výstupní sestava.

Na základě těchto údajů (propočtů) navrhne skupina veliteli, jak prostředek jaderného napadení nepřítele ničit. Návrh pro velitele musí obsahovat:

- zhodnocení cíle (z hlediska jeho nebezpečnosti a důležitosti);
- kterým prostředkem, jak a do kdy cíl zničit;
- druh, strukturu a odolnost cíle, nejdůležitější části cíle;
- očekávaný výsledek ničení prostředků jaderného napadení nepřítele.

Takto podaný návrh tvoří podklad pro rozhodnutí velitele. Toto je podklad pro činnost štábu armády, frontu, štábu letecké armády (střediska bojového velení letecké armády), velitelů svazků na vyslání speciálních odřadů k ničení ZHN nepřítele nebo pro vysazení vzdušných taktických výsadků. Činnost a metodika práce skupiny řízení boje se ZHN nepřítele je součástí metodiky práce štábu pro plánování a řízení operace.

Boj s jadernými prostředky nepřítele vedeme nepřetržitě ve všech fázích a druzích operace (boje). Jde o náročnou a důležitou vyhodnocovací a plánovací činnost, která veliteli a štábu zabezpečuje přehled a podklady pro boj s prostředky jaderného napadení nepřítele.

Některé poznatky z operačních cvičení a štábních nácviků ukazují, že značný problém je včas získat ucelený a přesný přehled o prostředcích jaderného napadení nepřítele. K tomu musíme včas a dovedně plánovat veškerou průzkumnou činnost, abychom zjistili maximum prostředků jaderného napadení nepřítele.

Boj se ZHN nepřítele vedeme nepřetržitě všemi prostředky a způsoby. Jde zejména o včasné a efektivní využití všech druhů bojové techniky, prostředků a zbraní.

Učlenění operační sestavy nepřítele je charakterizováno tím, že taktické prostředky jaderného napadení (včetně víceúčelového dělostřelectva, míst velení a řízení) a předsunuté sklady jaderné munice budou v hloubce operační sestavy nepřítele od 6 do 60 km od předního okraje. Je to v dosahu našeho dělostřelectva, raketometů a raketových prostředků divizí prvního sledu. To znamená, že převážnou část taktických prostředků jaderného napadení nepřítele můžeme ničit palbou z klasických zbraní.

Dělostřelectvo a raketometry budou ničit obsluhy a materiál víceúčelového dělostřelectva nepřítele. Dále mohou ničit dělostřelecké rakety HONEST JOHN a v některých případech i řízené střely LANCE. Raketové prostředky divize kromě víceúčelového dělostřelectva budou ničit řízené střely LANCE, místa velení a řízení a technické prostředky. Jde o efektivní a nešablonovité využití všech palebných prostředků a ostatních zbraní, které byly nově zavedeny do výzbroje vojsk a jednotek. Tak např. na stupni divize můžeme k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele využít i protitankových řízených střel,

ručních prostředků PVO, taktického vzdušného výsadku, nebo speciálního oddělu k ničení těchto prostředků.

Protitankové řízené střely svými takticko-technickými a střeleckými vlastnostmi vytváří nový účinný a přesný prostředek k ničení taktických nosičů jaderného napadení nepřítele. Za výhodných palebných, terénních a meteorologických podmínek umožňují vést boj s prostředky jaderného napadení na značnou vzdálenost (větší jak dva kilometry). Tyto protitankové řízené střely (nosnou i mobilní verzi) mohou používat vzdušné výsadky, průzkumné skupiny a speciální odděly pro ničení jaderných prostředků nepřítele. Přesnost zásahu cíle, velká účinnost náplně a vzdálenost, na kterou lze zahajovat boj s jadernými prostředky nepřítele, může značně ovlivnit organizační strukturu těchto jednotek a jejich taktiku boje. Palebné možnosti do jisté míry mohou ovlivnit boj s jadernými prostředky nepřítele a počty pravděpodobných ztrát.

Na stupni divize za nejefektivnější a neúčinnější prostředek boje s jadernými prostředky nepřítele považujeme raketové prostředky s jadernou náplní. Tyto prostředky budou ničit dělostřelecké rakety HONEST JOHN, operačně taktické řízené střely LANCE, místa velení a řízení a též předsunuté sklady jaderné munice nepřítele.

Operačně taktické prostředky vševojskové armády a frontu budou ničit operačně taktické řízené střely LANCE, řízené střely PERSHING (1.A), letišť, místa technické přípravy, sklady jaderné munice, protiletadlové řízené střely NIKE HERCULES nebo baterie HAWK. Operační prostředky frontu (armády) využijeme k ničení důležitých cílů, objektů v operační sestavě a na teritoriu nepřítele.

V obou případech raketou s jadernou náplní můžeme ničit kterýkoli prostředek jaderného napadení nepřítele v celé hloubce operační sestavy armádního sboru nebo Skupiny armád.

Dalším prostředkem k ničení jaderných prostředků nepřítele je letectvo, které je schopné cíl i zjistit. K ničení bude využívat leteckých pum s různou náplní, včetně jaderné. Dále letectvo může využívat leteckých raket a palubních zbraní.

Letectvo může úspěšně ničit prostředky jaderného napadení za přesunu, v prostorech bojového rozmístění i v palebných postaveních. Zvláště těch, které nemají silnou protivzdušnou obranu. Jde o prostředek, který svou palebnou silou je schopen ničit obsluhy raketových prostředků, víceúčelového dělostřelectva a technických zařízení. Svoji výzbrojí je schopné ničit i odpalovací zařízení, naváděcí systémy, sklady jaderné munice, montážní zařízení a místa velení.

V letectvu zvláštní kategorií prostředků k ničení ZHN nepřítele tvoří vrtulník, který bude vyzbrojen protitankovými řízenými střelami, leteckými raketami a palubní výzbrojí. V případech, kdy vrtulník bude vybaven vhodným — přesným naváděcím zařízením pro navedení protitankových řízených střel nebo leteckých raket, vzniká nový účinný prostředek k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele a jejich obsluh. Takto vybavených vrtulníků můžeme využít samostatně anebo v součinnosti s pozemními vojsky. Může vést boj se ZHN nepřítele na velkou vzdálenost a v každé situaci, přitom je schopen cíl nejen vyhledat, ale pomocí své výzbroje i ničit.

Dalším prostředkem k ničení ZHN nepřítele jsou vzdušné výsadky. Jejich výhodou je, že prostředek jaderného napadení dovedou samy vyhledat a za vhodných podmínek ničit nebo vyřadit z boje.

Taktický vzdušný výsadek vzhledem k síle, složení a vybavení může ničit taktické prostředky jaderného napadení a jejich obsluhy, může napadat prostory montáže, technická zařízení, jednotky na přesunu, místa velení a řízení.

Operační výsadek podle hloubky vysazení a úkolu může ničit operačně taktické prostředky jaderného napadení nepřítele, tj. řízené střely LANCE a PER-SHING (1.A) na přesunu v prostorech bojového rozmístění, palebných postavení, sklady jaderné munice, místa velení a řízení.

Výsadky k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele budou využívat organických zbraní včetně podpůrných prostředků, které byly s výsadkem vysazeny, dále trhavin všeho druhu a zápalných prostředků. Jako nového, mobilního a účinného prostředku mohou využívat protitankových řízených střel (v mobilní nebo přenosné verzi). Protitankové řízené střely vzdušnému výsadeku za výhodných palebných, terénních a meteorologických podmínek dovolují vést boj s prostředky jaderného napadení nepřítele na velkou vzdálenost, aniž by se musely k nosiči přibližovat a s překvapením. Přesnost zásahu, úderná síla a palebná pohotovost by do značné míry ovlivnila výsledek boje s prostředky jaderného napadení nepřítele, počty vlastních ztrát, ale i sílu a složení skupiny, která by prostředek ničila.

Na stupni pluk a divize můžeme k ničení jaderných prostředků nepřítele využít i speciálních odřadů a to v síle motostřelecké roty až motostřeleckého praporu. Síla a složení bude záviset na situaci a úkolu, který má odřad plnit.

Speciální odřad pro ničení jaderných prostředků nepřítele k plnění bojového úkolu musí proniknout bojovou sestavou nepřítele a na maximální blízkost se přiblížit cíli (objektu) nepřítele. K tomu využívá mezer v bojové sestavě nepřítele, podpory vlastního dělostřelectva a raketometů, úderů letectva a může využít i palby vrtulníků. Může též využít mobilní nebo přenosné verze protitankových řízených střel. Půjde o obdobné využití jako u vzdušných výsadků, tj. dovedně využít všech palebných a technických vlastností těchto moderních, účinných prostředků, momentu překvapení a úderné síly PTŘS. Rovněž i zde tyto prostředky by mohly ovlivnit taktiku vedení boje s jadernými prostředky nepřítele.

Zvláštní pozornost budeme věnovat boji s křídlatými raketami, které hodlá nepřítel zavést do vojsk jako operačně taktický prostředek.

Závěrem chci poukázat na nutnost dále rozvíjet otázky a zásady boje s jadernými prostředky nepřítele. Poněvadž jde o nové a kvalitnější prostředky jaderného napadení, budeme nuceni hledat nové formy a možnosti jejich ničení.

O BOJOVÉ POHOTOVOSTI TROCHU JINAK

Obsah pojmu „bojová pohotovost“ nemusím čtenářům Vojenské mysli vysvětlovat. Bojovou pohotovost chápu jako souhrn morálních a profesionálních stavů vojenského kolektivu. Maršál Sovětského svazu R. J. Malinovský charakterizoval bojovou pohotovost jako věnec, který završuje celou řadu vojenských činností a je jejich výsledkem.

V článku chci ukázat na dva faktory bojové pohotovosti, na dvě skupiny činností, které úroveň bojové pohotovosti ovlivňují. Chci ukázat na zkušenosti z oblastí, kterou často nesprávně nazýváme „bojová pohotovost“, i když jde pouze o její dílčí, třebas i významnou část. Mám na mysli ty úkony, kterými uvádíme vojenský útvar do některého vyššího stupně bojové pohotovosti, než je stálá bojová pohotovost.

Víme, že má-li být vojenský útvar převeden z nejnižšího stupně bojové pohotovosti do vyššího stupně je třeba splnit řadu úkonů. Nechci je vyjmenovávat. Nejde o jejich množství a dokonce ani ne o jejich přesný obsah. Jde mi o zobecnění některých poznatků z kontrol a z kontrolních zaměstnání. Jde zejména o poznatky z období po vyhlášení příslušného signálu do ukončení všech činností, které převedení do vyšší bojové pohotovosti zabezpečují.

Často jsme náchylní připravenost k této činnosti posuzovat podle úrovně zpracování příslušných dokumentů. Jistě, že úroveň příslušné dokumentace i formální úroveň jejího zpracování mnoho napovídá. Graficky pečlivě zpracované, přehledně uložené a evidované dokumenty svědčí o tom, že pracovník, který je pověřen jejich konečným zpracováním, je pečlivý důstojník. Jenom tolik a nic víc. Pečlivě zpracované dokumenty ani zdaleka nezaručují, že uvedené v nich činnosti jsou nacvičené a zvládnuté. Forma není zárukou kvality obsahu. A přece, někteří příslušníci štábů, kteří kontrolují podřízené, jsou ochotni často podle formy dokumentů a pečlivosti jejich zpracování hodnotit

celkovou úroveň bojové pohotovosti. Kvalita úkolů, které je třeba splnit k dosažení vyššího stupně bojové pohotovosti, nejen že nezávisí na pečlivosti zpracování dokumentů, ale dokonce ani na jejich znalosti. Mám na mysli jejich obsahovou znalost jednotlivými vykonavateli, která se obvykle projevuje tak zvanými rozehrami bojové pohotovosti.

Rozehra bojové nebo mobilizační pohotovosti má přirozeně svůj význam. Spočívá v tom, že vedoucí funkcionáři se přesvědčují, jak jednotliví příslušníci štábu nebo jednotek zvládli paměťově povinnosti, které mají při vyhlášení jednotlivých signálů plnit. Podobné rozehry mohou ještě navíc odhalit časové a prostorové závady, jako např. skutečnost, že jeden a tentýž důstojník má plnit dva úkony ve stejné době, nebo že prostor mají ve stejné době vymezeny dvě jednotky. Jenom v tom spočívá význam rozehry. Ani sebelépe verbálně osvojené znalosti uložených povinností negarantují, že budou perfektně splněné. K tomu je třeba více.

Chci podtrhnout zejména dvě okolnosti, které podmiňují úspěch aktu, kterému se zjednodušeně říká „dosažení bojové pohotovosti“.

Za prvé je to nacvičenost všech požadovaných úkonů. Zkušenost učí, že jenom to, co bylo důkladně nacvičeno, co bylo fyzicky dokonale zvládnuto, můžeme považovat za osvojené, jenom na to se můžeme spolehnout. Uvedu několik příkladů. U jednoho útvaru vyzval zástupce vyššího štábu (který se zúčastnil rozehry) praporčíka, který měl podle plánu zabezpečit otevření několika bran, aby s ním šel tyto brány otevřít. Praporčík tvrdil, že tento úkon zná a že si jej nacvičil. Jaké bylo překvapení nejen kontrolního orgána, ale i samotného praporčíka, když klíče, které měly být uloženy u dozorčího útvaru, tam nebyly. Trvalo několik minut, než se u dozorčího našel záznam, že před několika dny si klíče odebral jeden z příslušníků štábu pluku. Když se tento důstojník dostavil na stanoviště dozorčího, prohlásil, že před několika dny nacvičoval opuštění kasáren s podržanou jednotkou, klíče si vypůjčil, ale že je dozorcům vrátí. Nastala sháňka po důstojníkovi, který vykonával ten den službu dozorčího útvaru. Nebylo jednoduché ho najít, protože byl na posádkovém cvičišti. Když se dostavil do kasáren potvrdil, že klíče byly vráceny a že je uložil. Také je skutečně našel, ovšem v jiné schránce, než která byla pro ně určena. Přesto, že uběhlo hodně času od doby, kdy se kontrolní orgán rozhodl prověřit, jak praporčík, který měl na starost otevření bran, tento úkol zná, nevzdal se svého úmyslu a šel v doprovodu náčelníka štábu pluku brány otevřít. Klíče byly očíslovány a přehledně uloženy. Zdálo se, že vše půjde hladce. Šlo, ale jenom u první brány. Důkladný visací zámek u druhé brány nešel otevřít, přesto, že klíč k němu byl. Byl dosti silný mráz a všichni přítomní předpokládali, že do zámku vnikla voda, kde zamrzla. Rozehřátí zámku nepomohlo. Teprve důkladná prohlídka ukázala, že uvnitř v zámku je zalomen klíč, a že původní klíč byl nahrazen jiným, který se k zámku nehodil.

Jistě si některý ze čtenářů řekne: no a co? Zámek se prostě urazil a výjezd by se ani tolik neopozdil. S takovouto praxí se bohužel až příliš často setkáváme. Nejde o hodnotu jednoho nebo několika zámků. Jde o to, že než k rozhodnutí o odstranění zámku dojde uplyne nemálo drahocenných minut.

Jiný příklad: Plán prvního naložení jednoho druhu materiálu předpokládal jeho naložení za šedesát minut. Materiál měla naložit na tři vozidla skupina šesti osob. Na dotaz, zda je naložení prakticky nacvičeno, správce skladu odpověděl kladně. Kontrolní orgán nařídil povolat předurčenou nakládací skupinu a tři vozidla, pokud možno ta, která jsou podle bojového rozdělení k na-

ložení předurčena. Čtyři z vojáků, kteří k naložení nastoupili, potvrdili, že nakládání již jednou zkoušeli, ale pouze nacvičovali naložení jednoho vozidla. Jeden z řidičů, nováček, který měl vozidlo převzaté před několika dny, nakládání ještě nenacvičoval.

Po povelu k zahájení nakládání se zdálo, že všechno je v pořádku. První vozidlo bylo rychle a přesně přistaveno k nakládací rampě a bylo naloženo za necelých dvacet minut. Potíže nastaly s druhým vozidlem, které obsluhoval řidič nováček. Několikrát zajížděl k rampě a nikdy se mu nájezd nepodařil tak, aby přechodový můstek, který spojoval rampu s vozidlem, mohl být bezpečně uložen. Nakonec se přistavení neobešlo bez poškození korby vozidla a celá manipulace s pouhým přistavením vozidla trvala déle, než jeho naložení. Pochopitelně, že stanovená doba pro naložení dodržena nebyla.

Snad ještě jeden, poslední příklad: Při kontrole plánu bojového poplachu si všiml, že na funkci náčelníka regulačního místa je zařazen rotmistr, jak si dotazem ověřil, absolvent VSOS, který k útvaru přišel před několika týdny. Nechal ho povolat a dotazem si ověřil, jestli zná své povinnosti. Jeho znalosti byly velmi slabé, ale ohražoval se tím, že má zpracovaný pracovní plán, podle kterého bude postupovat. Kontrolní orgán souhlasil s tím, aby s použitím pracovního plánu svou činnost prakticky předvedl. Regulační místo mělo být zřízováno nedaleko kasáren v místě, které bylo topograficky popsáno pro člověka neznalého místních poměrů tak nejasně, že novému příslušníku útvaru nic neříkalo. Mladý rotmistr dokonce ani nevěděl, zda po opuštění brány kasáren má jet doleva nebo doprava. K výkonu své funkce měl rotmistr k dispozici regulační soupravu, uloženou v bedně u dozorčího pluku. Na dotaz, co tato souprava obsahuje, nedovedl rotmistr odpovědět. Bylo jasné, že ji nikdy neviděl. Po otevření bedny byl velice překvapen, co všechno bedna obsahuje. Úsměv u všech přítomných vyvolal jeho pokus rozsvítit vozovou lampu, která byla součástí soupravy. Manipulace s touto nezbytnou součástí všech formanských vozů, na jejichž existenci si samozřejmě sotva dvacetiletý rotmistr nemohl pamatovat, ho přivedla do značných rozpaků.

Několik uvedených maličkostí by mělo posloužit k tomu, abychom si uvědomili význam praktického osvojení všech činností, spojených s bojovou pohotovostí. Měla by se vžít zásada, že to, co nebylo dokonale bez zlehčování podmínek nacvičeno, ověřeno a natrénováno, nemůžeme považovat za zvládnuté, že sebelépe zpracované dokumenty a sebelépejší verbální znalosti nezabezpečují dosažení stanovených časů při uvádění útvarů do vyššího stupně bojové pohotovosti.

Druhou neméně důležitou zásadou je požadavek, aby ke všem činnostem, které jsou obsahem plánu, byly určeny nejméně dva vykonavatelé. Víím, že to je požadavek obtížný, ale nutný. Plány je třeba sestavit tak, aby v případě nepřítomnosti kteréhokoliv vykonavatele byl připraven další voják, který může jeho činnost vykonat. Takové zdvojování činností vyžaduje dokonalé promyšlení celého plánu. Nemůžeme určovat ke zdvojování činnosti vojáky libovolně, bez ohledu na jejich základní činnost. Je třeba přihlížet k tomu, aby voják mohl splnit především svou základní funkci, ale též, aby byl připraven splnit jednu nebo dvě funkce další a to takové, které se časově nevyklučují. Není např. možné, aby řidič vyvezl najednou dvě vozidla. Je však možné, aby řidič, který vyjíždí se svým vozidlem v druhém pořadí současně dubloval funkci dalšího vojáka, který má za úkol například označit mobilizační pracoviště.

K zpracování otázek mohou nejlépe sloužit právě rozehry činností bojo-

vé nebo mobilizační pohotovosti. Nesmějí ovšem probíhat formálně a šablono-
vitě, nesmějí spočívat jenom v odříkávání povinností v nařízeném časovém sle-
du. Stačí, aby řídící zaměstnání položil otázku: „A kdo tuto činnost za vás
vykoná když budete nemocen, nebo z jiných důvodů nepřítomen u útvaru?“

Takto uvažovat bohužel slyšíme málokdy. Pochopitelně, že takto vedená ro-
zehra vždy odhalí celou řadu problémů, které je nutné vzápětí řešit. Není jed-
noduché při rozehrě předpokládat, kdo se nedostaví do kasáren. Nemusí to
být nikdo a může to být kdokoliv z přítomných. Zpravidla se spoléháme na
improvizaci. „On by to někdo udělal. Postupovali bychom operativně, podle
situace,“ je nejčastější odpověď. Jistěže se operativní činnost při uvádění
útvaru do vyššího stupně bojové pohotovosti úplně asi nikdy nevyhneme. Čím
ale takové operativní (a řekněme raději improvizované) činnosti bude méně,
tím je větší naděje na splnění časových limitů.

Uvedenou zásadu o dublování činností za nepřítomné příslušníky útvaru je
nutné dodržovat nejen ve štábech, ale i u jednotek. K jejich zabezpečení musí
sloužit denní bojové rozdělení. Při bojovém rozdělení je ale zpravidla pozdě
určovat náhradníka za nepřítomného vojáka, a to proto, že činnost nepřítom-
ného není nacvičena. Je lépe, když každý voják, ať důstojník, rotmistr nebo
voják základní služby má předem svého dvojníka, který kromě své činnosti
ovládá ještě další činnost jiného vojáka. Umění velitelů spočívá v tom, aby ke
zdvojování funkcí nebo prací byli určováni ti, kteří kromě svých povinností
mohou vykonávat ještě činnost za nepřítomného. To vyžaduje zevrubnou zna-
lost mechaniky uvádění do vyššího stupně bojové pohotovosti. Je správné,
když plány na takové zdvojování pamatují a fixují je.

Zpravidla ani metodické nácviky bojové pohotovosti na možnost vycvičit si
dvojníky nepamatují. A právě při metodickém nácviku je dosti času si kromě
své základní funkce osvojit ještě jednu nebo dvě funkce další. Plán nácviku
musí na takový úkol samozřejmě pamatovat.

Uvedení útvaru do vyššího stupně bojové pohotovosti je složitá činnost.
Přestože existují základní normy a předpisy, které předepisují jednotlivé úko-
ny nebo určují jejich časové normy, každý útvar má jiné podmínky. Plán jed-
noho útvaru se nehodí pro útvar jiný. Příslušné předpisy mohou být jenom
rámcové a mohou vytyčovat obecné požadavky. Úkolem velení útvaru, ale
i velitelů jednotek, je tyto předpisy aplikovat na dané konkrétní podmínky.
Ke zpracování plánu je třeba přistoupit tvůrčím způsobem. V podstatě je plán
útvaru dokumentem, který časově a prostorově určuje, jak mají být předepsa-
né činnosti splněny. Je to tedy plán koordinující řadu činností, je to organi-
zační dokument. Z toho vyplývá, že hodnota plánu je tím vyšší, čím přesněji
byly stanoveny časové a prostorové návaznosti všech činností, které musí být
splněny k tomu, aby útvar byl převeden do vyššího stupně bojové pohotovosti.
Čím větší posádka a čím více útvarů je v ní dislokováno, tím je zpracování plá-
nu složitější. V některých případech je neocenitelnou pomůckou maketa po-
sádky nebo kasáren. V žádném případě se při sestavení plánu nemůžeme obe-
jít bez mapy velkého měřítka nebo, což je ještě výhodnější, bez schematického
znázornění situace v posádce. Koordinující úlohu musí sehrát velitel posádky,
který zejména musí určit způsob, dobu a pořadí výjezdu útvarů z kasáren,
organizaci regulační služby a často i jednotný způsob vyrozumění a svozu vo-
jáků z povolání. Teprve po vyřešení těchto otázek můžeme přistoupit ke zpra-
cování plánů jednotlivých útvarů.

Používání grafických dokumentů, tj. schémat, maket, horizontálních a vektorových grafů, organizačních tabulí a jiných grafických pomůcek je velmi výhodné, zejména v prvním období zpracování plánu. Pracovní plány skupin a jednotlivců mohou být reálné jenom tenkrát, když vychází z globálnějších dokumentů, které zpracujeme nejdříve, jako východisko pro další a podrobnější plány.

Proto také při kontrolách je správné postupovat tak, že nejdříve posoudíme základní dokumenty, ze kterých vycházíme při rozpracování podrobných plánů. S těmito dokumenty vedoucí kontroly seznámí ostatní příslušníky své kontrolní skupiny a tito teprve potom kontrolují pracovní plány dalších funkcionářů.

Čím větší pozornost věnujeme zpracování základních dokumentů, celoprávkových a celouřvarových, tím snáze se pracuje podřízeným při sestavování jejich pracovních dokumentů. Opačný postup vede k častému přepracování a změnám, které podřízené dezorientují.

Těmito několika poznámkami jsem se chtěl podělit o zkušenosti, získané při kontrolách dokumentů, nazývaných souhrně dokumenty o bojové pohotovosti. Zkušenost mě naučila, že jenom důkladnost a současně respektování místních podmínek vede k tomu, že nejen zpracované dokumenty, ale i samotné uvedení útvarů do vyšších stupňů bojové pohotovosti vede k úspěchu.

K BOJOVÉ ČINNOSTI VRTULNÍKOVÝCH JEDNOTEK A ÚTVARŮ VOJSKOVÉHO LETECTVA

Vojskové letectvo svým vznikem spadá do konce Velké vlastenecké války národů SSSR. Vzniklo především z potřeb pozemních vojsk. Z počátku bylo „zárodků“ vojskového letectva, malých jednotek letectva, začleněných do sestavy svazů pozemních vojsk, používáno k plnění úkolů, které z hlediska místa, času a prostoru nemohly splnit jiné síly a prostředky pozemních vojsk a které plnit silami a prostředky frontového letectva nebylo ekonomické. Rostoucí potřeby pozemních vojsk vedly postupně k formulování určení, úkolů, způsobů bojového použití, organizačním strukturám vojskového letectva i požadavkům na jeho vybavení technikou.

V závislosti na stupni rozvoje výrobních prostředků, vědy a techniky a z toho vyplývající úrovni sil a prostředků k vedení ozbrojeného zápasu, bylo vojskové letectvo v rámci ozbrojených sil dále rozvíjeno a budováno. Z počátku byly jednotky vojskového letectva vybavené lehkými, v polních podmínkách odolnými, spolehlivými a ekonomickými letouny klasického typu. Byly určeny k plnění spojovacích, speciálních a z části i dopravních úkolů. Později byly jednotky vojskového letectva používány k plnění úkolů s použitím prostředků ničení. Po teoretickém i praktickém zvládnutí otázek „rotačního křídla“ byla postupně u značné části jednotek a útvarů klasická letecká technika nahrazena vrtulníky. Přispěly k tomu především výrazné přednosti vrtulníků v porovnání s klasickými lehkými letouny, zejména značný rozsah využitelných rychlostí a omezená závislost na uměle vybudovaných letištích.

Určení a úkoly vrtulníkůvých jednotek a útvarů vojskového letectva

Vrtulníkové jednotky a útvary letectva, začleněné do sestav pozemních vojsk, jsou neoddělitelnou součástí sil a prostředků vševojskových velitelů. Jsou určeny k ničení (umličování) malorozměrných a pohyblivých cílů na

bojišti, k vysazování taktických vzdušných výsadků a k zabezpečení manévru a bojové činnosti pozemních vojsk.

Bojovou činnost vedou vrtulníkové jednotky a útvary vojskového letectva v nepřetržitě a těsné součinnosti s pozemními vojsky, frontovým letectvem i ostatními druhy ozbrojených sil.

Úkoly vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva můžeme rozdělit do tří skupin:

- úkoly spojené s použitím prostředků ničení,
- dopravní a výsadkové úkoly,
- speciální úkoly.

Do skupiny úkolů spojených s použitím prostředků ničení patří:

— podpora vojsk na bojišti ničením (umlčováním) malorozměrných a pohyblivých cílů, zvláště tanků, bojových vozidel pěchoty, obrněných transportérů, protitankových zbraní, prostředků PVO a radiotechnických prostředků,

— zřizování zátarasů, zvláště pokládáním minových polí, zamořením komunikací a terénu, ničením komunikačních objektů, pořizováním závalů a zakládáním požárů,

— ničení říčních (námořních) plavidel, objektů říční dopravy a minování vodních cest,

— boj s taktickými vzdušnými výsadky nepřítele ničením vrtulníků, vysazených vojsk a jejich techniky v prostoru vysazení i v prostoru jejich bojové činnosti.

Do skupiny **dopravních a výsadkových** úkolů patří:

— vzdušná přeprava a vysazování taktických vzdušných výsadků, průzkumných a jiných skupin,

— vzdušná přeprava jednotek (osob, techniky a materiálních prostředků) druhů vojsk a služeb s cílem zabezpečit jejich manévr nebo dodat vojskům rozhodující materiální prostředky pro boj i život do prostoru bojové činnosti,

— odsun raněných a nemocných z prostoru bojové činnosti (ze zamořených prostorů) do příslušných zdravotnických zařízení.

Do skupiny **speciálních** úkolů patří:

— řízení paléb raketového vojska a dělostřelectva,

— vedení radiotechnického, radiačního, chemického, ženižního a jiného vzdušného průzkumu,

— zabezpečení velení vojskům — vzdušná VS, retranslace, rozvinování linkového spojení, pohyblivá pojitka, řízení — regulování i koordinování přesunů vojsk,

— střežení komunikací, komunikačních a jiných objektů a zabezpečení různých prací.

Požadavky na přípravu osádek vrtulníkových jednotek a útvarů

Z určení a úkolů vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva vyplývají i velmi náročné požadavky na všestrannou přípravu osádek. Vedle zvládnutí náročné materiální části (vrtulníků a prostředků vybavení a ničení), spolehlivého vzletu a přistání v terénu, často na krajně omezených neznámých plochách za normálních a ztížených povětrnostních podmínek ve dne i v noci, musí osádky vrtulníkových jednotek vojskového letectva:

- znát organizaci, určení, úkoly, způsoby bojové činnosti vlastních i ne-

přátelských pozemních vojsk, letectva a služeb, jejich vybavení bojovou a ostatní technikou i jejich možnosti z hlediska prostoru a času,

— znát prostor i podmínky bojové činnosti, jejich zvláštnosti, jejich vliv na plnění úkolů pozemními vojsky, letectvem a službami,

— znát průběh čáry dotyku, rozmístění sil a prostředků protivzdušné obrany nepřítele, jejich způsoby bojového použití nepřítelem a jejich možnosti, umět je překonávat s použitím i bez použití vlastních palubních prostředků,

— umět rychle se orientovat ve složité pozemní i vzdušné situaci, rychle je hodnotit, využívat závěrů k snadnému, rychlému a efektivnímu splnění stanovených úkolů,

— umět rychle a spolehlivě rozpoznávat vlastní vojska od vojsk nepřítele, najít stanovené cíle; zvolit nejvýhodnější prostředky ničení a dosahovat splnění stanovených úkolů především první, překvapivou a rozhodnou ztečí.

Mimořádné místo v přípravě osádek vrtulníkových jednotek — útvarů vojskového letectva mají požadavky široké součinnosti s pozemním vojskem a dále i požadavky bezpečnosti pozemního vojska, vzhledem k účinkům prostředků ničení, při vedení bojové činnosti v jednom prostoru. Význam těchto otázek vyplývá především ze zvláštnosti soudobého boje.

I přes stručný nástin požadavků na přípravu osádek vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva, ukazuje se nejen značný rozsah a obsah této přípravy, ale i její význam a náročnost. Proto musíme vidět na každém velitelském stupni (od operačního až po taktický) úlohu a místo nejen v tvorbě koncepce této specifické přípravy, ale především v realizaci a způsobech jejího plnění. Společný jmenovatel v této činnosti pro každý velitelský stupeň a osádku vrtulníku včetně spočívá v **systematickém studiu a osvojování si zkušeností** z přípravy a z bojového použití vrtulníků a vrtulníkových jednotek a útvarů, v hledání a osvojování si nových prvků v bojovém použití a tím zvyšovat své mistrovství, které zabezpečí úspěšné splnění bojových úkolů.

Způsoby bojové činnosti vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva

V závislosti na konkrétní situaci na bojišti, na charakteru bojového úkolu a na bojovém vybavení a možnostech vrtulníků můžeme organizovat použití vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva těmito způsoby bojové činnosti:

- činnost na výzvu,
- samostatné vyhledávání a ničení (umlčování) pozemních cílů (v tomtéž významu — „činnost lovem“ nebo „lov“),
- činnost z léček,
- plánovaná činnost proti známým cílům.

Činnost na výzvu pozůstává z postupných vzletů jednotlivých vrtulníků, skupin vrtulníků nebo celých jednotek (útvarů) na základě rozhodnutí příslušného vševojskového velitele. Výzva se uskutečňuje zpravidla ze střediska bojového velení letectva. Využívání tohoto způsobu bojové činnosti je podmíněno udržováním potřebných sil a prostředků vrtulníkové jednotky (útvaru) v příslušném stupni pohotovosti obdobně, jako je tomu u jiných druhů letectva.

Pohotovost číslo 1 — vrtulníky jsou plně připraveny k bojovému letu, tzn. motory přezkoušeny, provozní hmoty (palivo, maziva, plyny) doplněny, prostředky ničení připraveny k použití (rakety a pumy zavěšeny, hlavňové zbraně

nabity), spouštěcí prostředky zapojeny, technický personál u vrtulníků a osádky (ve složení a s vybavením potřebným pro splnění bojového letu) ve vrtulnicích a ve spojení s VS vrtulníkové jednotky (útvary). Tento stav umožňuje po příjmu rozkazu (signálu) nejrychlejší vzlet.

Časová lhůta vzletu je přímo závislá na konkrétním typu vrtulníku (časově náročnější je vzlet vrtulníku s pístovým motorem, méně náročnější je vzlet vrtulníku s turbinovými motory), dále na organizaci rozmístění a vzletu, možnostech letišť (plochy) a na stupni znalosti úkolu a cíle.

V závislosti na znalosti úkolu a cíle osádkami a stupni „propracování způsobu“ jejich upřesnění, může být úkol a cíl upřesněn osádkám (v pohotovosti číslo 1) před vydáním rozkazu (signálu) ke vzletu, nebo současně s ním a konečně i po vzletu.

Z uvedeného vyplývá, že pohotovost číslo 1 je značně náročná, její udržování je vyčerpávající a v závislosti zejména na povětrnostních podmínkách jsou možnosti létajícího i pozemního personálu značně omezené. Proto je nutné osádky (jednotky) v pohotovosti číslo 1 střídat. Nepřetržitý pobyt osádek (jednotek) v pohotovosti číslo 1 nemá zpravidla převyšovat jednu hodinu.

Z pohotovosti číslo 1 může vzletět:

- letka Mi-8 (vzlet vrtulníků současně) — do 5 minut;
- letka Mi-8 (vzlet po dvojicích) — do 15 minut.

Pohotovost číslo 2 — vrtulníky jsou plně připraveny k bojovému letu, tzn. motory přezkoušeny, provozní hmoty doplněny, prostředky ničení připraveny k použití, spouštěcí prostředky zapojeny, technický personál a osádky jsou poblíž vrtulníků, ve stanoveném prostoru (objektu) a ve spojení s VS vrtulníkové jednotky (útvary). Tento stav je zejména pro osádky mnohem méně náročnější a méně vyčerpávající než při pohotovosti číslo 1. Nepřetržitý pobyt osádek v pohotovosti číslo 2 nemá zpravidla převyšovat osm hodin. Doba potřebná ke vzletu přímo z pohotovosti číslo 2 se však prodlouží o lhůtu nezbytnou k zaujetí míst především osádkami ve vrtulnicích. Při tom je tato lhůta závislá na charakteru prostoru (objektu) pobytu osádek od vrtulníků, na denní a roční době, na povětrnostních podmínkách a na podmínkách bojové činnosti. Jedním z požadavků taktiky vrtulníkových jednotek (útvary) vojskového letectva a odtud i důležitou povinností velitelů, štábů osádek a technického personálu je maximální zkracování doby od okamžiku obdržení rozkazu (signálu) až do vzletu. Proto také podle situace, převádíme osádky (jednotky) z pohotovosti číslo 2 do pohotovosti číslo 1.

Z hlediska dynamičnosti soudobého boje a „autonomnosti“ vrtulníků není dnes zvláštností, že vrtulníky mohou být udržovány v uvedených pohotovostech nejen na plochách (letišťích) svého rozmístění, ale i dočasně na vhodných plochách blíže prostoru bojové činnosti [předsunutých plochách (letišťích) na plochách „v léčkách“]. Z téhož hlediska můžeme krátkodobě udržovat vrtulníky (jednotky vrtulníků) k plnění úkolů v pohotovosti i ve vzduchu.

Při správném předvídání vývoje situace vševojskovým velitelem, umožňuje způsob bojové činnosti na výzvu splnit úkoly, které vyžadují nejrychlejší řešení, jako podpory vojsk na bojišti, zřizování zátarasů, vedení vzdušného průzkumu, odsun nemocných raněných apod.

Samostatné vyhledávání a ničení (umlčování) pozemních cílů („činnost lovem“) zabezpečují zpravidla vrtulníky, které mají mohutné, univerzální, „širokospektrální“ prostředky ničení a prostředky zabezpečení bojové činnosti a

osádka tak může samostatně, v závislosti na charakteru cíle, volit použití nejvhodnějších a nejúčinnějších prostředků ničení.

Při využívání tohoto způsobu bojové činnosti jsou cíli jednotlivé, pohyblivé prostředky nepřítele na bojišti, zejména tanky a obrněné transportéry, protitankové prostředky, jednotlivá palebná ohniska a malé jednotky vojsk nepřítele, které zůstaly na bocích, v mezerách i v týlu našich prvosledových svazků. Za výhodných podmínek mohou tyto vrtulníky pronikat do blízkého týlu nepřítele a ničit zejména radiotechnické prostředky, prostředky spojení a i jiné důležité cíle.

Z uvedeného vyplývá, že pro tuto činnost budeme vybírat a určovat zvláště dobře připravené a zkušené osádky.

Bojová činnost z léček je charakteristickým způsobem bojové činnosti malých vrtulníkových jednotek vojskového letectva. Zabezpečuje vysokou pohyblivost, utajení činnosti a dosažení překvapení v úderech na nepřátelské cíle. Tento způsob bojové činnosti je výhodné používat k ničení velmi pohyblivých a manévrujících cílů. Těmito cíli mohou být zvláště tanky, bojová vozidla pěchoty, obrněné transportéry, samohybná děla, tedy síly a prostředky nepřítele, které mohou rychle pronikat do mezer nebo se vklínit do sestav našich prvosledových vojsk. Dále lze tohoto způsobu bojové činnosti používat při ničení malých vzdušných výsadek nepřítele i jeho diverzních a průzkumných skupin.

Léčky se organizují a zřizují na nejpravděpodobnějších směrech činnosti nepřítele nebo poblíž nejpravděpodobnějších prostorů vysazení malých vzdušných výsadek nepřítele. Vrtulníkové jednotky určené do léček udržujeme na vhodných plochách v pohotovosti číslo 1 nebo v pohotovosti číslo 2. K ničení (umlčování) uvedených cílů vzletají samostatně, po zjištění vojsk nepřítele v určeném prostoru. Ke zjištění vojsk nepřítele v určeném prostoru můžeme organizovat periodicky vzlety jednotlivých vrtulníků jednotky určené do léčky nebo vrtulníků jiných jednotek a nebo může velitel „vrtulníkové jednotky v léčce“ dostat údaje o nepříteli v určeném prostoru z jiných zdrojů průzkumu.

Způsob bojové činnosti z léček můžeme vést dvojicemi, roji a skupinami vrtulníků, vyzbrojených účinnými, vysoce efektivními prostředky ničení. Plocha pro rozmístění vrtulníkové jednotky (skupiny) v léčce musí umožňovat bezpečné přistání i vzlet a snadné maskování. V závislosti na konkrétní situaci v prostoru plochy rozmístění, musí být vrtulníková jednotka (skupina) chráněná strážním zajištěním organickými silami vojskového letectva a bude-li to nezbytné i silami a prostředky nejbližšího rozmístěných jednotek (útvárů) pozemních vojsk.

Způsobem plánované činnosti proti známým cílům vedeme bojovou činnost vrtulníkových jednotek a útvarů vojskového letectva v podmínkách dostatku času. Bojové úkoly vrtulníkovým jednotkám a útvarům stanovíme v souladu s plánem bojové činnosti — operace pozemních vojsk. Vrtulníkové jednotky a útvary mohou tak v součinnosti s pozemními vojsky, frontovým letectvem, ale i samostatně, zřizovat zátarasy, zadýmování, omezené i rozsáhlé požáry a závaly, ničit komunikace a komunikační objekty na osách přesunu přicházejících či odcházejících vojsk nepřítele a to jak ve prospěch vševojskových (tankových) svazků, tak i ve prospěch vlastních taktických vzdušných výsadek. Dále se mohou vrtulníkové jednotky a útvary podílet na vysazování taktických vzdušných výsadek a při zřizování a činnosti přeprav vojsk přes vodní toky.

V rámci plánované činnosti proti známým cílům organizujeme přípravu vrtulníkových jednotek a útvarů k plnění bojových úkolů v plném rozsahu. Zvláště pečlivě je nutné rozpracovat otázky součinnosti s pozemními vojsky a podle potřeby i se stíhacím a stíhacím bombardovacím letectvem.

Vrtulníkové jednotky a útvary v rámci vojskového letectva prošly řadou vývojových etap. V průběhu tohoto vývoje byly rozpracovány zásadní otázky určení, úlohy a místa, organizační struktury a začlenění, způsoby bojové přípravy, taktiky a bojového použití vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva. Vojskové letectvo a v jeho rámci vrtulníkové jednotky (útvary) jsou neoddělitelnou součástí sil a prostředků v ruce vševojskového velitele. Současná etapa vývoje vrtulníkových jednotek (útvárů) vyžaduje:

1. Vybavit vrtulníkové jednotky (útvary) moderními vrtulníky, konstruovanými v přísném souladu s jejich určením a úkoly, s možností použití mohutné raketové, pumové, kanónové (kulometné) a speciální výzbroje;

2. Systematicky zvyšovat úroveň bojové a taktické přípravy velitelů, štábů a osádek vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva. Současně s tím je nutné z hlediska efektivního použití vrtulníkových jednotek (útvárů) v soudobém boji, zvyšovat úroveň přípravy i vševojskových velitelů a štábů. V souladu s tím zařadit (v diferencovaném rozsahu) otázky vojskového letectva do rámce výuky a přípravy žáků a posluchačů vojenských škol a akademií zejména pozemního vojska a letectva;

3. Neustrnout na dosažených výsledcích teoretického rozpracování a praktického ověření přípravy, použití a zabezpečení vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva. Z hlediska teorie a praxe je nutné dále zkoumat otázky organizace a vedení bojové činnosti vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva s cílem zjistit jejich bojové možnosti v různých podmínkách taktické i operační situace, zjistit nové taktické způsoby k překonávání PVO nepřítelů a ničení jeho živé síly, techniky a objektů na bojišti;

4. Zkoumat organizační struktury vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva i jednotek útvárů jejich všestranného zabezpečení. To vše s cílem dosáhnout plného souladu z hlediska bojového použití vrtulníkových jednotek (útvárů), dislokovaných na více plochách (letištích) a jejich materiálně technickým, letištně technickým, letištním a týlovým zabezpečením.

Dále budeme zkoumat i otázky efektivního letištního zabezpečení vrtulníkových jednotek (útvárů) vojskového letectva;

5. Hlavní úsilí v bojové a politické přípravě vrtulníkových jednotek a (útvárů) vojskového letectva je nutné soustředit na jejich vysokou bojovou pohotovost a na zvýšení efektivnosti jejich všestranné přípravy.

K VELENÍ RAKETOVÉMU VOJSKU A DĚLOSTŘELECTVU SPOJENECKÉHO SLOŽENÍ

Potřeba koordinovat úsilí při vedení společné bojové činnosti v soudobých operacích je nutným a objektivním požadavkem. U raketového vojska a dělostřelectva, které je u pozemního vojska hlavním a nenahraditelným prostředkem ničení protivníka, má značný význam zejména promyšlené a důsledné sladění veškeré činnosti spojené s přípravou a vedením raketových úderů a dělostřeleckých paleb. Na rychlosti a správnosti pochopení těchto úkolů bude záviset velmi často efektivnost výsledků bojové činnosti i jiných druhů vojsk.

Při společné bojové činnosti svazů a svazků několika národních armád jsou jisté zvláštnosti, které ovlivňují vzájemnou součinnost. S těmito zvláštnostmi počítáme již před zahájením vlastní bojové činnosti a důstojníky štábů připravíme na plnění společných úkolů.

Bojové použití raketového vojska a dělostřelectva vychází v praktické činnosti štábů jednotlivých spojeneckých armád podle zásad sovětského operačního umění, řádů a předpisů Sovětské armády. V podstatě je tedy u těchto armád shodná základní organizační struktura velení, vybavenost prostředky velení, obsahová náplň dokumentů a v základních rysech i metodiky práce štábů. Tato shodnost příznivě ovlivňuje možnosti i konkrétní způsoby velení raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení.

Na druhé straně je ale řada odlišností ve velení u jednotlivých národních armád, které spolu s jazykovou rozdílností negativně působí na koordinaci společného bojového úsilí. Vyloučit nebo na nejvyšší míru oslabit tyto negativní vlivy, zejména při přípravě a řízení raketových úderů a paleb dělostřelectva je důležitým úkolem náčelníků i štábů raketového vojska a dělostřelectva všech stupňů velení.

Na základě zkušeností a poznatků z řízení raketových úderů a palby dělostřelectva a taktických i operačně taktických cvičení můžeme zobecnit užité požadavky, které bude třeba při velení raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení respektovat.

Tyto požadavky se týkají:

- jednotného jazyka pro vydávání povelů;
- vzájemné výměny styčných orgánů;
- organizačních opatření k zabezpečení přesného předávání povelů a hlášení;
- přípravy pomůcek pro součinnost, velení a vedení přehledů.

Tyto požadavky nejsou samoučelné, ani jednou provždy dány. Jejich uplatňování v praktické činnosti velitelů, náčelníků a štábů musíme přizpůsobovat konkrétním podmínkám společného plnění úkolů. Zkušenosti potvrzují, že při plnění těchto požadavků můžeme téměř vyloučit ty negativní jevy, které vedou

ke zpoždění nebo k nepřesnému plnění bojových úkolů u raketových vojsk a dělostřelectva spojeneckého složení.

Základním požadavkem zmíněného velení je dobrá znalost povelové techniky pro řízení raketových úderů a paleb dělostřelectva v **jednom společném jazyku**. Tímto jazykem pro armády států — členů Varšavské smlouvy je ruština. Je proto nutné, aby všichni náčelníci a příslušníci štábů raketového vojska a dělostřelectva operačních stupňů velení, náčelníci raketového vojska a dělostřelectva divizí, velitelé raketových a dělostřelectkých svazků a útvarů i vybrání důstojníci těchto štábů znali a dovedli prakticky používat základní povely pro řízení raketových úderů či palby dělostřelectva v ruštině.

Přípravu důstojníků v tomto směru zejména na štábech taktických stupňů velení dosud ne vždy dostatečně doceňujeme. Většina důstojníků má sice dobré základní znalosti ruštiny, které získali při vysokoškolském či středoškolském studiu nebo ve zdokonalovacích kurzech, chybí jim ale soustavné prohlubování a procvičování odborné dělostřelectké povelové terminologie. Účelné je proto při nácvicích řízení palby, při štábních nácvicích, popř. i ve velitelské přípravě důstojníků raketového vojska a dělostřelectva pravidelně zařazovat krátké nácviky vydávání povelů pro palbu (raketové údery) v ruštině a nácviky překladů těchto povelů do češtiny (slovenštiny) i opačně. Bude třeba, abychom i na vysokých vojenských školách a ve vojenské akademii věnovali při výuce ruštiny u posluchačů dělostřelectkých odborností větší pozornost praktickému procvičování povelů pro přípravu a řízení dělostřelectké palby.

Důležitým dalším požadavkem na velení raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení je vzájemná **výměna styčných orgánů** mezi štáby. Styčné skupiny pro řízení palby je vhodné vysílat jak k nadřízenému štábu jiné národní armády, tak i z tohoto štábu ke štábu podřízenému.

Počet osob v těchto styčných skupinách pro řízení palby může být různý. Závisí především na době, po kterou se předpokládá její činnost. Jde-li jen o několik hodin, vystačí jen jeden důstojník vybavený potřebnými pomůckami a spojař (radista) se spojovacím prostředkem. Jde-li o delší dobu (několik desítek hodin), je nutné zabezpečit nepřetržitou funkci skupiny a ve skupině musí být nejméně dva důstojníci znalí problematiky řízení raketových úderů a paleb dělostřelectva a příslušný počet obsluhy spojovacích prostředků. Pak by skupina měla mít k použití i samostatný přepravní prostředek.

Styčná skupina pro řízení palby, kterou vysílá štáb raketového vojska a dělostřelectva frontu (armády) k podřízenému štábu spojeneckého svazu (svazku), zabezpečuje tyto hlavní úkoly:

- správné předávání úkolů k přípravě raketových úderů a paleb dělostřelectva;
- přesné časové sladění veškeré hlavní bojové činnosti podřízeného spojeneckého raketového vojska a dělostřelectva;
- rychlé předávání povelů (signálů) k vedení raketových úderů a paleb dělostřelectva i změn vyplývajících z řízení těchto úderů a paleb;
- včasné předávání potřebných informací (hlášení, požadavků) štábu, který ji vyslal.

K tomu je skupina vybavena kódovou tabulkou pro řízení raketových úderů, zakódovanou mapou, údaji pro spojení, hovorovou či signální tabulkou pro předávání zpráv, pomůckami (formuláři) ke sledování a pro záznam potřebných údajů.

Důstojníci začlenění do této skupiny musí znát problematiku řízení raketových úderů a palby dělostřelectva příslušného stupně velení. Proto by to měli být důstojníci ze štábu raketového vojska a dělostřelectva, pro který zabezpečují daný styk. Zkušenosti ze cvičení ukazují, že účelné i dostačující je zařazovat do styčné skupiny pro řízení palby příslušníky kontrolní skupiny raket štábu raketového vojska a dělostřelectva a využívat pro tuto činnost především připravované důstojníky z podřízených štábů, ze štábů dělostřelecké divize nebo brigády.

U vševojskových divizí bude nejčastějším případem přibrání dělostřelectva (části dělostřelectva) spojeneckého svazku přiděleného k plnění časově omezených palebných úkolů. V tomto případě bude styčnou skupinu pro řízení palby vysílat štáb raketového vojska a dělostřelectva divize nebo dělostřelecké skupiny, do jejíž sestavy spojenecké dělostřelectvo přichází. Úkolem důstojníka této skupiny je převzít přidělené spojenecké dělostřelectvo, zavést je do palebných postavení, zabezpečit nezbytnou součinnost a po dobu plnění bojového úkolu spojeneckým dělostřelectvem zabezpečovat předání palebných úkolů a hlášení potřebných k řízení palby. Musí znát problematiku řízení palby, mít s sebou nezbytné údaje pro spojení, signální tabulku, zakódovanou mapu a znát povelovou techniku v ruštině.

Styčnou skupinu pro řízení palby vysíláme i k nadřízenému štábu raketového vojska a dělostřelectva. Zvláště významnou úlohu má styčná skupina od štábu raketového vojska a dělostřelectva spojeneckého svazu či svazku, kterou vysílá ke štábu frontu nebo armády. Důstojník této skupiny bude zpravidla současně vykonávat i funkci směrového důstojníka za raketovým vojskem a dělostřelectvem spojeneckého svazu (svazku). Bude přitom plnit tyto hlavní úkoly:

- zprostředkovávat předání nebo osobně předávat povely a signály při řízení raketových úderů či hromadných paleb dělostřelectva;
- přijímat a zaznamenávat hlášení od podřízených spojeneckého svazu (svazku);
- zaznamenávat do mapy a přehledových pomůcek údaje o situaci raketového vojska a dělostřelectva spojeneckého svazu (svazku);
- informovat náčelníka raketového vojska a dělostřelectva frontu (armád) o stavu plnění nařízených úkolů, o situaci a možnostech raketového vojska a dělostřelectva spojeneckého svazu (svazku) a o jeho zabezpečení raketami a municí.

Je třeba, aby štáby s možností velet raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení počítaly a měly připraveny pro styčné skupiny metodiky jejich činností. V metodice je účelné uvést i **organizační opatření**, které budou realizovat k přesnému a rychlému předávání povelů a hlášení.

Velmi důležitým základním organizačním opatřením je vhodné učlenění přibrávaného spojeneckého dělostřelectva. Jedině uskupení v národnostně jednotných celcích vytváří podmínky pro spolehlivou organizaci velení a řízení palby a usnadňuje zabezpečení materiálem i municí. Samostatná dělostřelecká skupina z dělostřelectva jedné národní armády se vytváří zpravidla na stupni armáda. Spojenecké dělostřelectvo, které bude k plnění úkolů přibírat vševojsková divize, je účelné začleňovat jako celek do divizní dělostřelecké skupiny. Zařazení dělostřelectva jiné národní armády do plukovních dělostřeleckých skupin by mělo být jen zcela výjimečné. Při rozdělování posilového dělostřelectva je proto výhodné posilovat vševojskové útvary (svazky) přednostně

vlastním dělostřelectvem a spojenecké dělostřelectvo ponechat v divizní (armádní) dělostřelecké skupině, nebo z něho vytvořit samostatnou podskupinu. Obdobně je účelné řešit i rozdělení posilových protitankových prostředků jiné národní armády.

Ve zmíněných opatřeních nemůžeme opomenout zabezpečení nezkomoleného přebírání povětrnostních zpráv. Osvědčilo se zdvojit odposlech těchto zpráv jejich předáváním pomocí styčného (směrového) důstojníka.

Připojení a zamíření dělostřeleckých zbraní palebných baterií příbraného spojeneckého dělostřelectva kontroluje zpravidla štáb raketového vojska a dělostřelectva kontroluje zpravidla štáb raketového vojska a dělostřelectva armády, a to orgány měřičského dělostřeleckého oddílu armády.

Při předávání povelů pro raketové úderu a palbu dělostřelectva spojeneckého složení se používá spojovacích prostředků s utajenými i otevřenými spojovacími kanály. Jsou-li povely prostřednictvím obsluh spojovacích prostředků, není vhodné ponechat překlad povelů z ruštiny do češtiny (a opačně) na vojících a poddůstojnících, kteří tyto spojovací prostředky obsluhují. Jazykovou transformaci povelů pro raketové úderu a palbu dělostřelectva musí zabezpečit důstojník předem připravený po jazykové a odborné stránce. Tímto opatřením nejen vyloučíme značný zdroj chyb a nepřesností v předávání povelů, ale urychlíme i jejich doručení vykonavatelům.

Přípravě pomůcek k součinnostem a k velení raketovému vojsku a dělostřelectvu spojeneckého složení, zejména k řízení jeho raketových úderů a palby, nevěnujeme na štábech dosud dostatečnou pozornost. Běžně zavedené pomůcky nedostačují pro tuto potřebu. Je nutné mít předem připravenou zvláštní dokumentaci k velení raketovému vojsku a dělostřelectvu jiné národní armády. Dokumentaci je žádoucí vyhotovit v ruštině a to alespoň v tomto rozsahu:

— ve štábech raketového vojska a dělostřelectva frontu a armády: kódovou tabulku pro řízení raketových úderů, předtištěnou (formalizovanou) dokumentaci pro vydání předběžných a bojových nařízení, formuláře pro výpis z tabulky paleb, výpis z údajů pro spojení, výpis ze signální (případně hovorové) tabulky;

— ve štábech raketového vojska a dělostřelectva divize: předtištěnou (formalizovanou) dokumentaci pro vydání bojových nařízení, formuláře pro výpis z tabulky paleb, výpis z údajů pro spojení a výpis ze signální tabulky.

Mimo těchto dokumentů je třeba mít zpracované metodiky činností styčných skupin, formuláře k sestavení přehledů o počtech hlavní bojové techniky raketového vojska a dělostřelectva spojeneckého svazu (svazku, útvaru), popř. i další pomůcky o takticko-technických možnostech zbraní, které nejsou zavedeny ve vlastní armádě apod.

Dosavadní zkušenosti ze spojeneckých cvičení ukazují, že efektivnost velení, jeho pružnost a nepřetržitost při řízení raketového vojska a dělostřelectva není podstatně ztížena nutností velet raketovým a dělostřeleckým svazkům a útvarům jiné národní armády, je-li příslušný štáb raketového vojska a dělostřelectva na tuto činnost připraven.

Na závěr chci uvést, že v článku jsem neřešil otázky, které se k činnosti štábů bezprostředně nevztahují, jako je problematika zásobování raketami a municí, zvláštnosti hydrometeorologického zabezpečení apod. Hlavní pozornost jsem záměrně věnoval přípravě a řízení raketových úderů a paleb dělostřelectva, tedy nejdůležitějším úkolům bojové činnosti raketového vojska a dělostřelectva.

POUŽITÍ

TRÍŠTIVOTRHAVÝCH RAKET

V BOJI A OPERACI

Použití tříštivotrhavých raket (v článku uvažují taktické, popř. operačně taktické rakety, odpalované jednotlivě, nikoli raketometně) nepředstavuje zcela novou problematiku. Jejich údery byly uskutečněny dříve, než bylo dosaženo současného stavu, kdy rakety jsou uloženy v našem vědomí výhradně jako nosiče zbraní hromadného ničení, zejména jaderných zbraní. Byly to však právě zkušenosti a poznatky z nasazení tříštivotrhavých raket v konci druhé světové války, které ukázaly jejich nízkou efektivnost a potřebu konstrukce daleko výkonnějších a účinnějších bojových hlavíc.

Od prvního odpálení tříštivotrhavé rakety uplynula dlouhá doba usilovného vědeckotechnického rozvoje. Raketová technika doznala prudký rozmach a zdokonalení. Zvětšila se i účinnost tříštivotrhavých náloží. Proto porovnání podmínek druhé světové války se současnou situací u raketových zbraní všech typů vyzní nepochybně ve prospěch moderních raket. Nosiče jsou výkonnější, mohutnější, spolehlivější a přesnější. Počet raketových jednotek a útvarů v soudobých armádách mnohonásobně vzrostl, zvýšil se počet odpalovacích zařízení. Tato velká palebná síla vyvolává tendence daleko širšího využití v boji (operaci) a používání znovu i rakety s tříštivotrhavou hlavicí.

Hlavním problémem je a zůstane správné **posouzení vlivu použití tříštivotrhavých raket na připravenost raketových jaderných zbraní k úderům**. Požadavek na vysokou pohotovost raketových jaderných zbraní bude tím kritériem, které ovlivní dílčí i celkové závěry rozboru. Je tomu tak proto, že současná organizační struktura raketových útvarů, zejména počty odpalovacích zařízení, kvalita i množství pozemního vybavení, ale i způsoby bojové činnosti, vliv na taktiku vševojskových útvarů a svazků a ostatních druhů vojsk je propracována a vychází z předpokladu, že jde o **nosiče zbraní hromadného ničení**. Je tedy nevýhodná pro použití tříštivotrhavých raket, u nichž je zapotřebí daleko více odpálení ke splnění úkolu, jejich bojová hodnota je nižší, vyžadují méně pozemního vybavení apod. Protože však oba úkoly (jak tříštivotrhavou, tak jadernou hlavici) plní tatáž jednotka (útvár, svazek), je zřejmé, že vedení úderů tříštivotrhavými raketami při vedení boje (operace) s použitím jaderných zbraní je plně závislé a podřízeno požadavkům být v pohotovosti k jaderným úderům. Přichází proto v úvahu spíše v obdobích, kdy se uvolňuje kapacita odpalovacích zařízení, tzn. v obdobích, kdy většina jaderných raket byla spotřebována a část odpalovacích zařízení a pozemního vybavení zůstává

nevyužita. Tak tomu může být po splnění úkolů v prvním jaderném úderu a v průběhu operace.

V podmínkách vedení boje (operace) bez použití jaderných zbraní představují úderý tříštivotrhavými raketami určitou možnost využití bojové a zejména palebné síly raketových útvarů a jednotek, jež se nemůže prozatím přímo projevit. Daleko výrazněji však zde vystupuje požadavek na stálou vysokou pohotovost k jader-

ným úderům a s tím spojené utajení prostorů bojového rozmístění uskupení raketových vojsk.

V článku rozebírám možnosti úderů tříštivotrhavými raketami z hlediska dodržení požadavku na stálou pohotovost k jaderným úderům, dále z hlediska příprav střelby a řízení palby, způsobů bojové činnosti a výběru vhodných cílů. Vyčáším ze současné organizační struktury raketových jednotek a útvarů.

K použití tříštivotrhavých raket se zřetelem na udržení pohotovosti k jaderným úderům

Dnes uznávané zásady použití raketového vojska obsahují požadavek udržovat stálou vysokou pohotovost k jaderným úderům a to maximálním počtem odpalovacích zařízení. Rakety s jadernou náloží se ihned překládají na odpalovací zařízení, aby počet současně vedených úderů mohl být co největší. Nevyužití všech možností při přechodu na použití jaderných zbraní a v průběhu vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní lze jen těžko zdůvodnit. To platí pro všechny jednotky, útvary a svazky raketového vojska, pokud mají u sebe rakety s jadernou náplní a nebrání tomu vážné, např. technické důvody.

Má-li za této situace dojít k použití tříštivotrhavých raket, pak jen za předpokladu, že míra pohotovosti prozatím sto procentní bude snížena. Snížena o část odpalovacích zařízení, vyčleněných pro střelbu tříštivotrhavými raketami, a na dobu nutnou pro přípravu těchto raket, odpalovacích zařízení, pro odpálení a opětovné dosažení pohotovosti k jaderným úderům. V časovém intervalu, potřebném pro tyto činnosti, bude tedy míra pohotovosti raketového vojska k jaderným úderům snížena.

Únosnost takového snížení vůbec a jeho stupeň s ohledem na konkrétní vývoj boje (operace) může zhodnotit vševojskový velitel. Náčelník raketového vojska a dělostřelectva ho musí informovat o době, po kterou dojde ke snížení pohotovosti, a o míře snížení (zejména o počtu odpalovacích zařízení, vyčleněných k úderu tříštivotrhavými raketami a o době snížení).

Při rozhodování měl by vševojskový velitel řešit zejména tyto otázky:

- kdy může dojít k přechodu na použití jaderných zbraní;
- zda předpokládané výsledky úderu tříštivotrhavými raketami odpovídají riziku snížení pohotovosti raketového vojska k jaderným úderům;

— zda nemohou převzít úkoly raketového vojska jiné jednotky (prostředky).

První z otázek můžeme zodpovědět s určitou pravděpodobností podle znalostí příznaků na takový přechod u nepřítele, nebo po informacích od nadřízeného. Předpokládá to vždy hluboký a komplexní rozbor činnosti nepřítele a jeho zámyslu, rozbor vývoje celkové situace v boji (operaci), zejména prostředků jaderného napadení. Čím nižší stupeň velení, tím méně bude podkladů pro takové rozhodování. Do zahájení prvního jaderného úderu bude rozhodovací pravomoc přináležet výlučně veliteli frontu. V průběhu boje (operace) pak tomu vševojskovému veliteli, kterému bude raketový útvar (svazek) podřízen.

Konečný výsledek rozhodnutí vševojskového velitele bude vždy zatížen větší nebo menší neurčitostí a jen dostatek hodnověrných informací o nepříteli může ho zbavit rizika.

Výsledky použití tříštivotrhavých raket se nemohou prozatím porovnávat s účinky jaderných zbraní a to ani s účinky velmi malých ráží (např. pro nálož jaderného granátu ráže 155 mm o hodnotě 0,08 kt se předpokládá pro nekrytou živou sílu vyřazení na ploše 0,22 km², pro konvenční bojovou hlavici s obsahem kolem jedné tuny trhaviny asi 0,04—0,05 km²).

Tím spíše je nutné se zamýšlet nad jejich efektivností a účelností v souvislosti se snížením pohotovosti raketového vojska k jaderným úderům. Relativně malé účinky jednotlivé rakety nemohou eliminovat chyby palby, jak je tomu např. u jaderných náloží. Proto výsledkem jejich použití bude nízký stupeň umlčení cíle, popř. jen rušivá palba. Podstata druhé otázky spočívá tedy ve zjištění, zda nízký stupeň umlčení cíle nebo rušivá palba odpovídá riziku snížení připravenosti rake-

tového vojska. Zřejmě musí jít o velmi důležitý cíl.

Zbývá ještě otázka, zda úkoly palebných raketových jednotek nemohou převzít jiné prostředky. V úvahu mohou přijít prostředky letectva nebo raketové vojsko jiných svazků (svazů, vyšších svazů), pokud se s nimi nebude počítat do prvního jaderného úderu. Takové řešení je možné jen na té úrovni velení, kde se první jaderný úder plánuje a organizuje.

Za výhodnější případ považují využití volných palebných prostředků ke střelbě tříštivotrhavými raketami. Slabinou obou řešení je dodržení zásady použít do prvního jaderného úderu maximum prostředků, dále komplikované velení a řízení uvolněných jednotek (útvárů, svazků).

Krátce chci shrnout, že každé použití tříštivotrhavých raket ovlivní připravenost raketového vojska k jadernému úderu a to v záporném smyslu. Čím více prostředků vyčleníme pro střelbu těmito raketa-

mi, tím nižší úroveň pohotovosti k jaderným úderům bude u raketového vojska vcelku. Jsem proto toho názoru, že použití tříštivotrhavých raket do zahájení prvního jaderného úderu má být výjimkou.

Při porovnání efektivnosti úderu tříštivotrhavými raketami s rizikem nižší připravenosti k jadernému úderu je zřejmé, že jen velmi důležité cíle mohou být uznány jako cena za toto riziko.

Vznikne-li situace, že do prvního jaderného úderu nebudou přibrány všechny prostředky raketového vojska, může se ukázat jako výhodné použít tyto volné jednotky a útvary centralizovaně ve významných obdobích boje (operace), např. v dělostřelecké přípravě, protipřipravě, při zasazování druhých sledů, odrážení protiúderů apod.

Rozhodnutí o úderech tříštivotrhavými raketami do prvního jaderného úderu přísluší jen veliteli fronty, po jeho skončení organickému vševojskovému veliteli.

Porovnání možností z hlediska přípravy střelby a řízení palby

Střelba tříštivotrhavými raketami se nebude v podstatě lišit od střelby raketami s jadernou náloží. Odlišnosti přípravy bojových hlavice se vymykají cílům tohoto článku; je jisté, že příprava bojové hlavice s tříštivotrhavou náloží bude jednodušší.

Zvláštnosti při přípravě střelby a řízení palby se objeví hlavně:

- při volbě cíle a určení souřadnic;
- v přípravě prvků střelby;
- při zjišťování účinnosti střelby a stanovení úkolu palby;
- ve stanovení počtu palebných jednotek pro splnění úkolu.

Při volbě cíle posuzujeme jednak jeho důležitost, jednak jeho zranitelné prvky a rozměry. Důležitost cíle jsem již rozebíral — posouzení účelnosti jeho vyřazení palbou je povinností vševojskového velitele. Zranitelné prvky i rozměry se hodnotí vzhledem k účinkům tříštivotrhavé nálože a k rozptylovým charakteristikám zbraně. Abychom získali co největší účinek, volíme cíle s charakterem živé síly nekryté a takového rozměru, aby převážná část dopadů raket byla účinná.

Střelba na živou sílu krytou (v zákopech, okopech, úkrytech, obrněných transportérech, tancích), stejně jako na cíle malých rozměrů nemůže být dostatečně efektivní pro malý počet odpálení a pro relativně malý plošný účinek hlavice. Velké úsilí, které musíme vynaložit při každém jednot-

livém raketovém úderu, vyžaduje u tříštivotrhavých raket hluboký rozbor otázek účinnosti při plánování palby.

Pokud jde o rozměry cíle, je třeba vyjít z požadavku, aby pravděpodobnost dopadu rakety do cíle dosahovala minimálně 50 %, což odpovídá rozměrům $3 \text{ Údp} \times 3 \text{ Úšp}$ až $3,5 \text{ Údp} \times 3,5 \text{ Úšp}$ (47 až 52 %). Velikost minimální plochy cíle [Sc] ovlivňuje jak hodnota rozptylu zbraňového kompletu, tak i přesnost zjištění souřadnic cílů. Čím budou obě tyto hodnoty nižší, tím nižší bude celková úchylna palby a tím menší může být rozměr cíle.

Prvky střelby budeme připravovat obdobným způsobem jako u jaderných raket s tím, že u tříštivotrhavých raket dojde pravděpodobně ke změně maximální délky střelby. A to jak k prodloužení, tak i ke zkrácení, podle typu a zejména hmotnosti bojové hlavice.

Účinnost střelby je dána při střelbě tříštivotrhavými raketami matematickou nadějí procenta zasažení cíle. Můžeme ji vypočítat podle vzorce

$$M = \frac{N \cdot Ss \cdot p}{Sc} \cdot 100$$

kde N — počet raket, použitých (potřebných) ke splnění palebného úkolu;

Ss — plošný účinek výbuchu v cíli [km²];

p — pravděpodobnost zasažení cíle při jednotlivém výstřelu [je dána roz-

měry cíle, vyjádřenými v úchylkách palby);

Sc — plocha cíle (km²).

Pro názornost uvedu možný případ, který vychází z fiktivních předpokladů pro průměrné parametry soudobých raket. Palba má jít na objekt s charakterem nekryté živé síly v prostoru soustředění na ploše 3X2 km (vyjádřeno v úchylkách palby — 7 Údp x 6 Úšp). Pravděpodobnost zasažení cíle při jednom výstřelu se rovná 0,95. Za plošný účinek výbuchu beru hodnotu 0,04 km².

Matematická naděje procenta zasažení cíle pro 10 raket podle uvedeného vzorce bude tedy

$$M = \frac{10 \cdot 0,04 \cdot 0,95}{6} \cdot 100 ;$$

$$M = 6,3 \%.$$

Účinnost palby tříštivotrhavými raketami, jak ukazuje případ, není vysoká. Příznivě ji může ovlivnit přesnost střelby, ničivý účinek bojové hlavice a počet ran.

Na přesnosti střelby se podílí zejména rozptyl zbraně a přesnost zjištění souřadnic cíle. Protože půjde většinou o rozměrné cíle se záměrným bodem ve středu cíle, kdy přesnost zjištění souřadnic nebude hrát tu roli, jakou hraje u cílů malorozměrných, je třeba se při zvyšování přesnosti střelby soustředit na snížení hodnot rozptylu zbraně. Současná bojová technika raket se vyznačuje již vysokou přesností střelby, např. u raket typu LANCE se uvádí pravděpodobná kruhová úchylka 75 metrů.

Účinek úderu v cíli může zvyšovat použitím soudobých trhavin a vhodnou konstrukcí bojové hlavice. Např. nová konvenční hlavice pro řízené střely LANCE typu XM 251, která má 836 tříštivých pum typu BLU-63 o hmotnosti 0,5 kg, popř. její obměna s pumami z wolframu nebo ochuzeného uranu. Bojová hlavice vybuchuje

asi 800 metrů nad cílem a pumy pokrývají plochu kruhu o průměru kolem 400 metrů. Při dopadu okamžitě vybuchují. Hlavice má hmotnost asi 500 kg a umožňuje střelbu na vzdálenost 80 km.

Vedle tohoto fyzického účinku úderu je třeba počítat, po zkušenostech z války, také s psychologickým účinkem na živou sílu v prostoru výbuchu.

Počet ran je dán zejména počtem odpalovacích zařízení, neboť je žádoucí uskutečnit úder jako salvu. V některých případech nelze vyloučit i metodickou palbu s intervaly, které zpravidla odpovídají časovým možnostem pro znovunabití odpalovacího zařízení (druhého odpálení rakety). Odhlédneme-li od dalších faktorů, která doprovázejí opakovaná odpálení takovýchto raket, zejména od možnosti prozrazení prostorů bojového rozmístění jednotek a útvarů raket, pak počet ran v cíli může opakovaným odpálením zvýšit až na potřebnou hodnotu. I tak je však nutné počítat s desítkami raket, má-li být účinnost palby na úrovni umlčení cíle [25—30 % ztrát].

Požadovaná účinnost, počet raket a odpalovacích zařízení spolu s charakterem cíle a požadavkem na způsob vyřazení cíle ovlivní **palebný úkol**. Při střelbě tříštivotrhavými raketami současného typu (viz uvedený příklad) půjde hlavně o palby umlčovací, popř. rušivé.

Uvažujeme-li o **počtu palebných jednotek** pro splnění úkolu, pak je třeba počítat s tím, že potřeba bude vždy převyšovat možnou úhradu. To platí zejména pro případ, kdy úkol máme řešit salvou. Při střelbě rušivé, vedené metodicky zprvu salvou a pak v nepravidelných intervalech jednotlivými raketami či salvami menšího počtu raket, může být počet odpalovacích zařízení snížen na počet ran v první salvě. Při umlčování bude výhodný úder vždy salvou, neboť se tím zvyšuje účinek v cíli a psychologický faktor. Avšak potřeba odpalovacích zařízení je při tom zpravidla tak vysoká, že bez opakovaného odpálení nelze úkol splnit.

Taktické hledisko

Existence jednotek a útvarů s jadernými raketami, jejichž hlavní zásadou bojové činnosti je maximální utajení prostoru bojového rozmístění, bude nutit velitele vést úder tříštivotrhavými raketami z jiného prostoru. Je zdůvodněný předpoklad, že pravděpodobnost zjištění prostoru bojového rozmístění raketového útvaru [jednotky] po odpálení vzrůstá až na

90 %. Proto počítáme s tím, že se vyvine odlišná taktika použití raketových jednotek [útvarů], které používají tříštivotrhavé rakety. Tuto můžeme řešit:

— vyčleněním a vytvořením samostatné jednotky z raketového útvaru [svazku] s úkolem plnit palebné úkoly tříštivotrhavými raketami;

— úderem raketového útvaru [svazku]

z dočasných palebných postavení (prostorů bojového rozmístění) mimo základní prostor bojového rozmístění;

— použitím celého raketového útvaru ke střelbě pouze tříštivotrhavými raketami.

Vyčlenit samostatnou jednotku pro střelbu tříštivotrhavými raketami můžeme v případě, že její úkoly převezme jiný prostředek. Dále jestliže vševojskový velitel rozhodne snížit míru pohotovosti k jaderným úderům, nebo se v průběhu operace uvolní kapacita odpalovacích zařízení natolik, že úkoly jadernými raketami splní určitá část raketového útvaru (svazku).

Podstatou je vytvoření samostatného útvaru (jednotky) zejména z hlediska velení a řízení nadřizovým, zásobování raketami (příjem, uložení, překládka i přeprava), technické přípravy raket, přípravy střelby, manévru, materiálně technického zabezpečení, ochrany a to tak, aby zbytek útvaru (svazku) s jadernými raketami nebyl nepříznivě ovlivněn činností tohoto vyčleněného útvaru (jednotky). Nový útvar (jednotka) musí zachovávat ve svém rámci zásady bojové činnosti, platné pro všechny raketové jednotky. Útvar může řídit přímo náčelník RVD, nebo cestou svazku, který jej vyčlení.

Takové řešení přináší některé výhody:

— je odstraněno nebezpečí prozrazení uskupení jaderných prostředků raketového vojska při odpalování raket;

— maximum úsilí jednotky je soustředěno pouze na plnění jednoho cíle; jednotka je osvobozena od úkolů a opatření, vyplývajících z udržování pohotovosti k jaderným úderům; nebude nutná opětovná překládka raket (jaderné za tříštivotrhavé a naopak);

— jednotku můžeme použít na různých směrech, v rámci vyššího uskupení podobných prostředků, pro splnění náležitých úkolů apod.

Jsou však i některé těžkosti, problémy i nedostatky tohoto řešení:

— opětovné začlenění do původního útvaru a přechod na používání jaderných raket bude zdlouhavější;

— projeví se nutně nedostatek materiálního a personálního vybavení (část zařízení a některé zabezpečovací jednotky jsou potřebné u vyčleněné jednotky i u zbývajících částí útvaru);

— u obou částí budou sníženy a omezeny síly a prostředky velení.

Dalším možným řešením je **úder tříštivotrhavými raketami částí sil a prostředků raketového útvaru (svazku) z dočasných**

prostorů bojového rozmístění. I zde musí vševojskový velitel rozhodnout o převzetí úkolu jinými prostředky, nebo o uvolnění kapacity odpalovacích zařízení. Podstatou je úder tříštivotrhavými raketami raketovým útvarem (svazkem) a opětovné dosažení pohotovosti k jaderným úderům všemi nařízenými prostředky. Čas snížené pohotovosti k jaderným úderům bude dán dcbou na složení jaderných raket z odpalovacích zařízení, nabití tříštivotrhavých raket, přesun a zaujetí dočasného postavení vedení úderu, návrat do původního prostoru bojového rozmístění a převzetí jaderných raket. Půjde tedy o krátkodobý palebný úkol.

Některé hlavní výhody řešení:

— snížení pohotovosti k jaderným úderům bude relativně krátké a to jen na dobu přípravy a vedení úderu;

— útvar (svazek) zůstane z hlediska velení a řízení jednoznačně podřízen organickému veliteli; původní systém velení bude zachován, stejně jako organizační struktura útvaru (svazku);

— celá akce bude řízena a zabezpečena plnou hodnotou dalších (zabezpečovacích) jednotek útvaru (svazku), nedojde k žádným omezením, popř. improvizacím.

Ke slabým stránkám patří:

— zvýšení pravděpodobnosti prozrazení prostoru bojového rozmístění útvaru (svazku) a to zejména při překládkách raket na místech technického zabezpečení, ale i při přesunu do dočasných prostorů bojového rozmístění a zpět;

— tříštění úsilí útvaru (svazku) mezi úkoly s tříštivotrhavými raketami a úkoly udržování pohotovosti k jaderným úderům (v tom zejména skladování a ošetřování raket a bojových hlavíc a jejich přeprava; nejdříve tříštivotrhavých, potom jaderných);

— již zmíněné snížení míry pohotovosti k jaderným úderům v rámci útvaru (svazku).

Použití celého raketového útvaru (svazku) pouze ke střelbě tříštivotrhavými raketami je možné buď v případě, kdy jeho jaderné úkoly převezme jiný prostředek, nebo půjde o útvar (svazek) druhořadového svazku (svazu), s nímž se nepočítá pro první jaderný úder ani pro jiný hromadný jaderný úder. Z hlediska tohoto útvaru (svazku) půjde o bojovou činnost a uplatňování zásad platných i pro použití jaderných raket; to se týká zejména bojových sestav a manévru v ní, zabezpečení bojové činnosti, přemísťování, organizace velení a spojení apod. Jen v případě vedení

bojové činnosti bez použití jaderných zbraní můžeme připustit zkrácení vzdáleností prvků bojových sestav.

Z hlediska svazku (svazu), v jehož prospěch tento raketový útvar (svazek) byl vyčleněn, jde o nový prvek bojové (operační) sestavy. Ten musí řídit, k němu organizovat spojení a s ním upravit vztahy ostatních útvarů (svazků). K hlavním výhodám takového řešení patří:

— udržení pohotovosti k jaderným úderům organickými (nadrženy) prostředky;

— úplná samostatnost nového útvaru (svazku) a z ní vyplývající volnost v použití na libovolném směru a období boje (operace);

— jasné schéma velení nadřazeným, vymezení povinností, pružnější reakce na

vývoj situace, na požadavky vojsk apod.

Za slabší stránku považují možnost zničení těchto prostředků protiopatřeními nepřítele a tím oslabení vojsk, ze kterých byl raketový útvar (svazek) vyčleněn, ještě před zasazením do boje (operace).

Charakter činnosti takového útvaru (svazku) se v mnohém podobá použití ARMS, zejména v rychlosti zasazení na důležitém směru po manévru pohybem nebo palbou na cíl odpovídajícího významu.

Nejvýhodnější se jeví řešení, při kterém není nutné snižovat míru pohotovosti k jaderným úderům. V opačném případě pak ten případ, kdy snížení bude jen krátkodobé. Proto nevylučují ani řešení, kdy namísto překládání celých kompletních raket se pouze vymění bojové hlavice.

Výběr vhodných cílů

Výběr vhodných cílů bude ovlivňovat zejména počet odpalovacích zařízení, které máme pro střelbu, a dosah (hloubka ničení) tříštivotrhavých raket, dále zranitelnost objektu se zřetelem na účinek střely a rozptylové charakteristiky zbraně.

Rozměr cíle by neměl být s ohledem na účinnost palby menší než 3—3,5 Údp × X 3—3,5 Úšp.

Za nejvhodnější objekty z hlediska zranitelnosti považují objekty s charakterem živé síly a palebných prostředků nekrytých, dále uskupení vojsk na omezeném prostoru (přepravy, přechody přes terénní překážky, komunikační uzly bez možnosti objížděk, průchody v lesních masívech apod.) bez možnosti rozptýlení, důležitá místa se seskupením jednotlivých významných cílů (místa velení vyšších stupňů, prostory rozmístění prostředků jaderného napadení, týlová zařízení se sklady PHM, střeliva apod.), objekty elektronického sy-

stému nepřítele (spojovací uzly, REP, naváděcí stanoviště), letištní uzly apod.

Charakter cíle a počet odpalovacích zařízení budou ovlivňovat i způsob plnění palebného úkolu. Cíle, které nemůžeme z jakýchkoli důvodů umlčovat, budeme rušit metodickou palbou jednotlivých baterií i skupinovými údery s různými časovými intervaly podle nároků na technickou přípravu, popř. podle druhu cíle.

Výběr objektů palby tříštivotrhavými raketami by měl být součástí návrhu náčelníka RVD na použití prostředků RVD v boji (operaci) spolu s řešením pohotovosti k jaderným úderům. Každý další návrh náčelníka RVD v průběhu boje (operace) musí navíc obsahovat způsob palby, počet přibrávaných odpalovacích zařízení, upřesnění předpokládaných výsledků (účinnost palby) a popř. i dobu obnovení pohotovosti raketového vojska k jaderným úderům.

Použití tříštivotrhavých raket taktickými či operačně taktickými prostředky raketového vojska spočívá na vyřešení technických a organizačních problémů. Z nich k nejdůležitějším technickým patří rozptylové parametry zbraně a účinnost bojové hlavice s tříštivotrhavou náloží. Snižování hodnot rozptylu a zvyšování účinnosti bojové hlavice povede ke zvýšení účinnosti palby, rozšíření druhů zranitelných objektů, ekonomičtějšímu využívání odpalovacích zařízení a snižování jejich počtů ke splnění úkolu.

Další možnosti zlepšení podmínek používání tříštivotrhavých raket leží v oblasti organizační struktury jednotek (útvarů, svazků) raketového vojska. Půjde zejména o zvýšení počtů odpalovacích zařízení v jednotkách, popř. jednotek (útvarů) v útvarcích (svazcích) raketového vojska.

K VYHODNOCENÍ TERÉNU PO JADERNÝCH ÚDERECH

V důsledku použití jaderných zbraní bude na terénu docházet k výrazným změnám, zejména jeho rozrušením a změnami v tvárnosti povrchu, vznikem závalů, požárů, prostorů radioaktivního zamoření a prostorů zaplavení vodní hmotou zničených vodních děl. Tyto globální účinky se na terénu projeví ve zničení úseků komunikací, komunikačních objektů, v neprůchodnosti zastavených prostorů, lesních komplexů, ve vyřazení stálých i zřízených přepravišť a dalších poškozeních, což může mít zásadní vliv na další vedení bojové činnosti.

Nebylo by prozíravé, abychom tyto skutečnosti brali na vědomí až v době jejich konkrétního vzniku. Jejich vznik musíme předpokládat již v době primárního rozhodovacího procesu, tj. plánování operace a boje a tak vytvořit podmínky pro správné předvídání i rychlé a efektivní řešení konkrétně vzniklé situace. Tento závažný problém rozhodovacího procesu můžeme řešit propracováním metod předpovědi.

Podle současné praxe jsou jaderné prostředky v souladu s ustanoveními bojových řádů a se zásadami jejich používání hlavním prostředkem ničení nepřítele. Používají se s důrazem na směr hlavního úderu, k ničení jaderných prostředků nepřítele, naváděcích zařízení letectva, prostředků radioelektronického boje, veli-

telských stanovišť, hlavních nepřátelských uskupení, jeho 2. sledů a záloh, k ničení důležitých vojenských objektů, skladů jaderné munice, významných komunikačních uzlů, ekonomických a politických center. Tento způsob používání jaderných prostředků zabezpečuje splnění hlavního smyslu jejich použití — účinné ničení nepřítele.

Vedle uvedeného hlavního faktoru použití jaderných zbraní se projevují i jejich druhotné vlivy, jako např. změny terénu, které přímo ovlivňují jeho způsoblost k vedení bojové činnosti. Míra těchto druhotných (lze říci negativních) vlivů je přímo uměrná charakteru terénu. Na rovinatém, neporostlém a nezastavěném terénu je zanedbatelná, na terénu horském a zalesněném, v zastavěných konglomeracích má však zásadní význam.

Dosavadní praxe převážně většiny velitelů a štábů ukazuje na určitou schematicnost v řešení těchto otázek. Je jistě správné a všestranně zdůvodněné používat jaderné úderu na směr hlavního úderu, avšak konkrétní činnost musíme řídit při respektování podmínek, které v daném okamžiku na směr hlavního úderu existují. V holém a rovinatém terénu mohou vojska proniknout přímo do prostoru hlavního uskupení vojsk nepřítele, na které jsme vedli jaderný úder. V porostlém a zastavěném prostoru, kde současně

se zničením nepřítelů jadernými údery se vytvořily závaly v lesních komplexech, v zastavěných prostorech, vznikly požáry apod. nebude účelné trvat na využití jaderných úderů přímým postupem vojsk do těchto prostorů. Může zákonitě dojít ke zpomalení tempa a k ohrožení bojeschopnosti vojsk. V tomto případě chápeme využití jaderných úderů jako možnost proniknutí do hloubky obehitím napadených prostorů. Toto by mělo být zásadou v odůvodněných případech taktického rámce a obecnou zásadou operačního stupně s tím, že na likvidaci napadených uskupení nepřítelů si vyčlení přiměřené síly.

Určitá schematičnost taktického a operačního přístupu k řešení těchto závaž-

ných problémů má svůj původ i v nedostatečně zpracované metodice předpovědi a vyhodnocování následků jaderných úderů na terén. V dosavadní praxi vyhodnocují účinky jaderných úderů nepřítelů ženijní náčelník v součinnosti s chemickými náčelníky různými metodami (nejednotně). Účinky vlastních jaderných úderů na objektech nepřítelů a na směry útoku vlastních vojsk, vyhodnocovány zpravidla nebyly. V praxi dosud neděláme předpovědi účinků nepřítelů i vlastních na terén. Tím také vševojskoví velitelé nemají dostatek podkladů pro dostatečně reálná rozhodnutí. Kvalitativní změny v tomto smyslu můžeme dosáhnout zpracováním metod předpovědi a ujednocením systému vyhodnocování v obsahu i formě.

Předpověď účinků jaderných úderů na terén v období plánování operace a boje

Jednou z podstatných složek rozhodovacího procesu je zhodnocení situace nepřítelů. Z nejvýznamnějších jeho součástí je vyhodnocení prostředků jaderného napadení nepřítelů zejména z hlediska počtu, kilotonáže, časových možností použití a pravděpodobných cílů na naše vojska. Cíle nepřátelských jaderných úderů na bojovou sestavu našich vojsk nebo na důležitá politická, ekonomická a komunikační centra ve frontovém pásmu i v hloubce teritoria nemůžeme stanovit přesně, ale můžeme je s poměrně vysokou pravděpodobností předpokládat. Tento předpoklad musí sloužit nejen pro tvorbu správných operačně taktických závěrů z hlediska zaujetí operačních a bojových sestav vojsk, ochrany vojsk proti účinkům jaderných úderů, rozpracování protiatomového manévru a dalších opatření, ale také jako podklad k vyhodnocení a zpracování předpovědi účinků jaderných úderů nepřítelů na terén ve výchozím prostoru, v útočném pásmu, či v pásmu obrany našich vojsk. To vyžaduje úzkou součinnost orgánů ženijního vojska s operačními odděleními a se zpravodajskými orgány. Smyslem zpracování této předpovědi je dát veliteli, jeho zástupcům a náčelníkům druhů vojsk a služeb přibližnou představu o pravděpodobných změnách terénu, které nastanou v důsledku ničivých faktorů tlakové vlny a světelného záření v prostoru vlastní operační, bojové sestavy. Upozornit je na nejvíce postižené prostory a směry, které ztěžují nebo vylučují aktivní bojovou činnost vlastních vojsk. Dále orientovat velitele a ostatní funkcionáře štábu na možné směry manévru

vlastních vojsk, způsoby a techniku překonání nebo obehití rozrušených prostorů a odstranění následků jaderných úderů nepřítelů postižených prvků operační a bojové sestavy. Tyto údaje musí respektovat v rozhodovacím procesu a při plánování boje a operace.

V rozhodovacím procesu a při plánování boje a operace je jednou z nejdůležitějších činností plánování použití vlastních jaderných úderů. Na základě počtu jaderných prostředků raketového vojska a letectva a znalosti vhodných cílů v operační a bojové sestavě nepřítelů i důležitých politických, ekonomických a komunikačních center na jeho teritoriu připravíme rozpočet jaderných úderů, rozdělení jaderných úderů na jednotlivé prostředky, přesné stanovení cílů a doby zahájení úderů podle operačně taktických potřeb a dosahování stupňů pohotovosti jednotlivých prostředků k odpálení. Jaderné údery plánuje podle dosavadní praxe zvláštní skupina pro použití jaderných zbraní pod přímým řízením velitele. Jejími členy jsou zpravidla náčelník štábu, náčelník operačního oddělení (správy), náčelník zpravodajského oddělení (správy), náčelník raketového vojska a dělostřelectva a náčelník střediska bojového velení letecké armády (SBVLA). Výsledkem práce uvedené skupiny je „plán provedení 1. jaderného úderu“, jehož obsahem jsou mimo jiné epicentrum, kilotonáž a druh jaderných úderů na jednotlivé cíle. Tyto údaje v plné míře umožňují zpracovat předpověď druhotných vlivů vlastních jaderných úderů na terén, ježímž cílem je vyhodnotit nejvíce poškoze-

né prostory, s důrazem na závaly a požáry v zalesněných a zastavěných komplexech, stanovit míru průchodnosti těchto prostorů a v vhodné směry bojové činnosti vlastních vojsk.

Zpracování této předpovědi naráží v současné době na skutečnost, že údaje o vlastních jaderných úderech jsou z pochopitelných důvodů přísně utajovány a ženíjní funkcionáři s nimi seznamování nejsou. S ohledem na vysokou závažnost a význam uvedených faktů pro samotný rozhodovací proces bude nutné přehodnotit dosavadní praxi při plánování vlastních jaderných úderů a do plánovací skupiny zařadit na operačních stupních i náčelníky ženíjního vojska, nebo jim v průběhu plánování dát vyhodnotit jen část jaderných úderů, které jsou plánovány do komplikovaných terénních podmínek, a poskytnout jim jen potřebné, dílčí údaje. V každém případě je nezbytné tento problém dořešit a tím také poskytnout reálnější podklad pro rozhodovací proces.

Předpověď účinků nepřátelských i vlastních jaderných úderů na terén musí zpracovat náčelník ženíjního vojska do mapy příslušného měřítka. Do mapy označíme předpokládaná epicentra (centra) jaderných úderů nepřítelů a plánovaná epicentra (centra) vlastních plánovaných jaderných úderů a podle předpokládané nebo plánované kilotonáže zakreslíme ničivé účinky na terén u každého jaderného úderu podle jednotné metodiky. Pak vyhodnotíme a v mapě zakreslíme nejvíce poškozené prostory terénu, ve kterých bu-

de ztížen nebo dočasně znemožněn pobyt vojsk a vedení bojové činnosti, a též vyznačíme výhodné a nenarušené směry k vedení manévru a bojové činnosti. Z tohoto dokumentu přeneseme podstatné a globální údaje rozrušení terénu na průhlednou folii a zakreslíme do ní i předpověď radiokativního zamoření terénu, kterou zpravoval ve stejné době náčelník chemického vojska. Takto připravený dokument v měřítku shodném s měřítkem map příslušného stupně velení využije velení a plánovací orgány při přijetí konečného rozhodnutí velitele pro vedení operace a boje. Nejvhodnější je připnout průhlednou folii s vyhodnocením na mapu „zámyslu“ nebo „návrhu grafického rozhodnutí“ velitele a vizuálně konfrontovat původní zámysl rozhodnutí s předpovědí terénních podmínek, vzniklých po předpokládaných jaderných úderech nepřítelů a plánovaných vlastních jaderných úderech. Výsledkem může být úprava směrů bojové činnosti vojsk, změny os přesunů a čar zasazení 2. sledů, úprava prostorů rozmístění záloh a týlů, změny v komunikačním systému a další. Tím dosáhneme v konečném rozhodnutí velitele vysoké reálnosti. Dáme tak základ k podrobnému a reálnému zplánování boje a operace a tím i k vyloučení zbytečných nahodilostí.

Předpověď účinků jaderných úderů na terén bude jednou ze závažných činností rozhodovacího procesu a plánování, jako faktor, který nesporně rozhodovací proces i jeho výsledky zkvalitní.

Vyhodnocování účinků jaderných úderů na terén v období vedení operace a boje

Předpověď účinků jaderných úderů nepřítelů se může značně přibližovat skutečnosti, nebude s ní však totožná. První jaderný úder bude totiž oboustranně zahájen až po určité době vedení operace, kdy nutně dojde k závažným změnám v operačních a bojových sestavách a jejich rozmístění v terénu. Zahájení ozbrojeného střetnutí překvapivým jaderným úderem je možné, ale méně pravděpodobné. Bude proto nezbytné, abychom od začátku vyhodnocovali účinky jaderných úderů nepřítelů na vojska a terén, jako podklad pro rozhodnutí velitele.

K plnění tohoto úkolu bude výhodné vytvářet zejména na operačních stábech „skupinu pro vyhodnocování účinků jaderných úderů“, která by byla složena z příslušníků operačního oddělení, oddělení (správy) ženíjního vojska, oddělení (správy) chemického vojska a dalších od-

dělení. Skupinu soustředíme po zjištění příznaků k použití jaderných zbraní na společné pracoviště. Skupina plní úkoly na základě dělby práce podle odbornosti. Parametry jednotlivých jaderných úderů dostává po přímém dispečinkovém spojení od radiačního střediska a na jejich základě vyhodnocuje účinky jaderných úderů komplexně. Důstojník ženíjního vojska vyhodnocuje ničivé následky na terén a terénní předměty obdobným způsobem jako při zpracování předpovědi, zpravidla na vlastní pracovní mapu, nebo na společnou mapu celé skupiny pro vyhodnocování jaderných úderů.

Funkční odpovědnost za odborné vyhodnocení ničivých účinků jaderných úderů na terén má však náčelník ženíjního vojska. Proto bez ohledu na práci skupiny pro vyhodnocování účinků jaderných úderů musí oddělení (správa) ženíjního

vojska na základě parametrů jaderných úderů dodávaných radiačním střediskem podrobně vyhodnocovat účinky tlakové vlny a tepelného impulsu na terén a terénní předměty.

Závažné skutečnosti, ke kterým dochází z hlediska poškození terénu v průběhu 1. jaderného úderu, např. zničení vodního díla, jehož záplavová vlna výrazně ovlivňuje operační zámysl, musí hlásit velitelé neprodleně a současně informovat celý štáb, aby učinil včas opatření u všech prvků operační sestavy.

Kromě nepřátelských úderů musíme registrovat i účinky vlastních jaderných úderů. Tento úkol je do určité míry usnadněn tím, že převážná většina vlastních jaderných úderů je zpravidla vedena podle „plánu 1. jaderného úderu“ a můžeme tedy v plné míře převzít údaje ze zpracované předpovědi. Jaderné údery, které v důsledku vývoje operační situace vedeme do jiných prostorů, musíme nově vyhodnotit.

Vyhodnocení účinků tlakové vlny a světelného záření nepřátelských a vlastních jaderných úderů na terén a terénní předměty se technikou zpracování neliší od techniky zpracování předpovědi.

Vyhodnocení vedeme na pracovní mapě se zakreslenou operační situací, která slouží náčelníku ženijního vojska k informaci velitele o změnách na terénu, k návrhům na překonání závalů, zátarasů a případným doporučením k upřesnění bojové činnosti vojska a odstranění následků u těch útvarů a svazků, na něž dopadly jaderné údery. Celkové návrhy na opatření přednáší náčelník ženijního vojska veliteli zpravidla po ukončení 1. jaderného úderu.

K účinkům jaderných úderů nepřítel zpravidla uvádí:

- plochu rozrušeného terénu, požárů,

závalů v lesních komplexech a zastavěných prostorech v operační sestavě,

- nejvíce postižené prostory a jejich průchodnost,

— poškození významných komunikačních center, vyřazení silničních tahů a přeprav,

- návrhy na ženijní opatření.

K účinkům vlastních jaderných úderů uvádí:

— plochu rozrušeného terénu, požárů, závalů v lesních komplexech a zastavěných prostorech v operační sestavě nepřítel,

- nejvíce postižené prostory a jejich průchodnost,

- návrhy na ženijní opatření.

Údaje o stavu terénu a terénních předmětů po jaderných úderech, které náčelník ženijního vojska ve svém návrhu veliteli uvádí, musí být zdůvodněné, dostatečně reálné a přesné. Je to proto, že v důsledku účinků jaderných úderů na živou sílu a bojovou techniku dochází často i k zásadním změnám operační sestavy vojsk, k úpravám směrů hlavního úderu a manévru vojsk, směrů a os přesunů 2. sledu a dalších prvků operační sestavy a záloh druhů vojsk. Správnost rozhodnutí velitele k dalšímu úspěšnému vedení operace a boje do značné míry závisí na přesných informacích o průchodnosti terénu na vlastním i nepřátelském území.

Do pracovní mapy i po ukončení a vyhodnocení účinků jaderných úderů 1. jaderného úderu zaznamenáváme další jaderné údery skupinově a jednotlivě. V případech, kdy dochází k závažným rozrušením terénu, které ohrožuje splnění úkolů, musí náčelník ženijního vojska o těchto skutečnostech průběžně informovat velitele a v případě potřeby celý štáb.

Způsoby předpovědi a grafické znázornění vyhodnocených účinků jaderných úderů na terén

Při zjišťování parametrů poškození terénu stačí vyhodnotit tři rozhodující údaje:

— pásma úplného zničení lesních porostů a zastavěných prostorů, ke kterému dochází při přetlaku v čele tlakové vlny Δ pč 10 kPa;

— pásma závalů v lesních porostech a zastavěných prostorech, ke kterým dochází při přetlaku v čele tlakové vlny Δ pč 3 kPa;

— pásma vzniku požáru v lesních porostech a zastavěných prostorech, ke kte-

rému dochází při přetlaku v čele tlakové vlny Δ pč 1 kPa.

Vyhodnocení účinků jaderných úderů na terén je limitováno krátkými časovými termíny. K včasnému splnění úkolu, jehož podstatou je grafické vyjádření účinků na mapu, je potřebná nejen vysoká zručnost výkonných pracovníků, ale také vhodné racionalizační pomůcky.

Uvedené údaje můžeme zjistit v absolutních hodnotách poloměru pásem zničení, závalů a požárů v předpise Oper-51-4, v tabulce 1.21 a 1.22 a tyto potom

pomocí kružítka, po předchozím vyznačení epicentra, zakreslovat do mapy. Zkušenosti ukazují, že tento způsob práce je velmi zdlouhavý, vyžaduje vyhledávání každého údaje zvlášť a na různých stranách předpisu, soustavně přepočítávat poloměry podle měřítka mapy a na každý druh poškození, nastavovat a měřit udaný poloměr. Mimo to, předpis uvádí účinky zvolené řady kilotonáží, která jen z části odpovídá skutečné kilotonáží jaderných prostředků pravděpodobného nepřítel. Tyto skutečnosti i při vysokém úsilí pracovníků činí celý proces neúměrně zdlouhavý a méně přesný, a proto přímé získávání parametrů ničení z tabulek předpisu Oper-51-4 je méně vhodné.

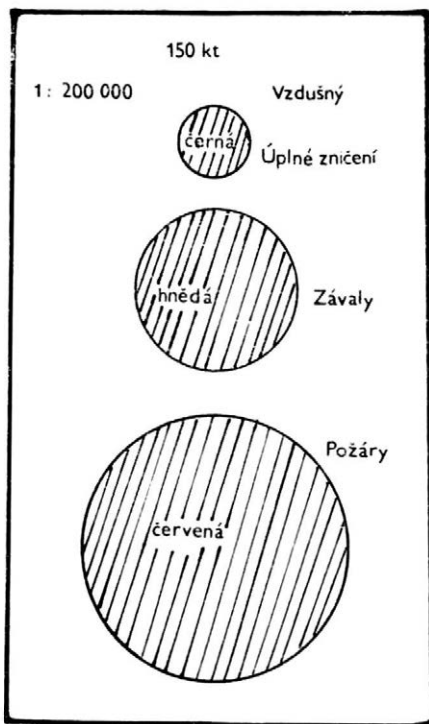
Podmínky pro rychlé zjištění hodnot poloměrů pásem zničení závalů a požárů můžeme vytvořit zpracováním potřebných údajů do účelových tabulek. Tyto by podle ověřených zkušeností měly obsahovat:

- kilotonáže skutečně používaných jaderných prostředků nepřítel;
- poloměry v poměrných hodnotách k měřítku mapy:
 - pásma úplného zničení lesních porostů a zastavěných prostorů,
 - pásma závalů v lesních porostech a zastavěných prostorech,
 - pásma požárů v lesních porostech a zastavěných prostorech.

Tato racionalizační pomůcka podstatně zjednodušuje a urychluje vyhledávání číselných hodnot poloměrů, odstraňuje přepočet z absolutních hodnot do poměrných a tím snižuje možnost výskytu chyb. Nanášení zjištěných údajů na mapu je shodné, jako při použití tabulek předpisu 7 Oper-51-4.

Výrazného zefektivnění a zvýšení rychlosti při vyhodnocování účinků jaderných úderů na terén dosáhneme účelovými šablonami. Podle ověřených zkušeností je výhodné mít na všechny kilotonáže používaných jaderných prostředků nepřítel zvláštní jednoduchou šablonu (viz obr. 1), nejlépe ze slídy nebo plastické průhledné hmoty, v níž jsou vysoustruženy tři kruhy, odpovídající svým poloměrem pásmu jednotlivých druhů poškození terénu, v poměrných rozměrech vzhledem k měřítku mapy. Šablony vyrobíme v měřítkách map používaných na jednotlivých stupních velení. Tato racionalizační pomůcka zcela odstraňuje pracné vyhledávání poloměrů pásem poškození terénu v předpise nebo upravené tabulce a tím v podstatě vylučuje výskyt chyb. Zároveň odstraňuje obtížné a zdlouhavé měření

poloměrů pásem poškození do kružítka. Po označení epicentra a při znalosti kilotonáže jaderného úderu přiložíme šablonu na mapu kruhem s nejmenším poloměrem, tj. úplné zničení lesních porostů a osad, a po jeho vystředění vzhledem k epicentru přímo barevně šrafovujeme místa jen skutečně poškozená. Dále obdobně ustředíme šablonu kruhem se středním poloměrem poškození a podobně s největším kruhem poškození a vyšrafovujeme skutečně poškozená místa v mezikružích zvolenou barvou.

Obr. 1

K jednoznačnosti a obecné srozumitelnosti předpovědi a vyhodnocení účinků tlakové vlny a světelného záření jaderných úderů na terén bude vhodné ujednotit i způsob grafického znázorňování. V dosavadní praxi se objevuje několik způsobů, které více méně vyhovují, jsou však u různých štábů rozdílné.

Vhodný způsob grafického vyjádření ničivých následků tlakové vlny a světelného záření jaderných úderů na terén a

terénní předměty uvádím na **obr. 2**. Vyjadřuje skutečná poškození jednotlivých terénních předmětů po družích, z hlediska funkčního vizuálního vjemu je názorný a pro zákres jednoduchý.

Mimo grafické vyhodnocení účinků jednotlivých jaderných úderů je nutné graficky vyjádřit nejvíce poškozené a dočasně pro vojska neprůchodné prostory. K tomu je nejvýhodnější zvýraznit vnější

okraj poškození na sebe navazujících jaderných úderů silnější čarou — viz **obr. 3**.

Tento způsob ohraničení nejvíce poškozených prostorů účinky tlakové vlny a světelného záření dává přehled o průchodnosti terénu ve vlastní operační sestavě i v operační sestavě nepřítelů a umožňuje reálné rozhodnutí velitelů k vedení další bojové činnosti, zejména z hlediska jejich směrů a manévru vojsk.

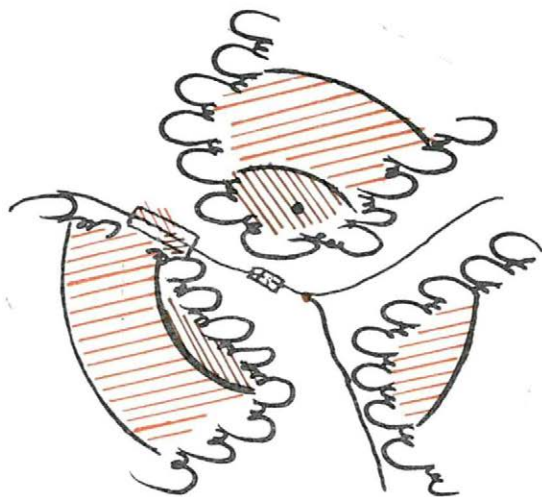
Závěr

V současné praxi našich štábů není zavedeno zpracování předpovědi účinků tlakové vlny a světelného záření a vyhodnocování jaderných úderů na terén, což se v rozhodovací činnosti velitelů, v plánovacím procesu operace a boje a v jeho řízení v průběhu ozbrojeného střetnutí projevuje negativně.

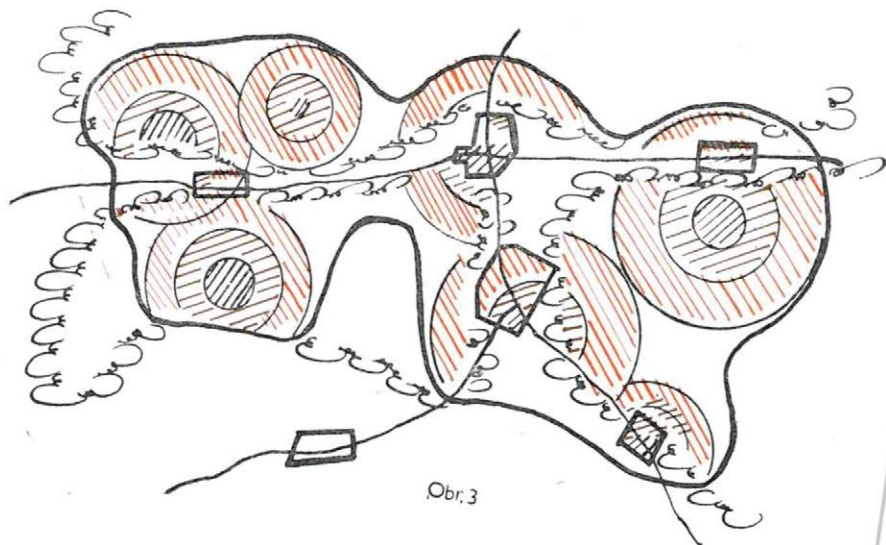
Bude vhodné centrálně řešit ujednocení způsobu předpovědi účinků jaderných úderů a jejich vyhodnocování jednotně u všech štábů. Tuto činnost je vhodné zahrnout jako závaznou do metodiky práce štábů, zejména operačního stupně. Ke včasnému splnění úkolů v tomto směru vypracovat nejefektivnější metodiku a vhodné racionalizační pomůcky.

Naléhavá je i potřeba ujednotit způsob grafického vyjadřování účinků tlakové vlny a světelného záření na terén a stanovení obsahu finálního dokumentu s celkovými závěry, jako podkladu pro rozhodování velitelů.

Některé náměty na řešení těchto otázek jsem uvedl ve svém článku.

Obr. 2

Obr. 3

MATERIÁLNÍ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ TANKOVÉHO PLUKU

Doplnění novou nejmodernější bojovou a zabezpečovací technikou naší armády, ale i požadavek neustálého zvyšování bojové pohotovosti a zkracování norem činnosti vojsk zákonitě přináší i změny do organizace jednotek, útvarů a svazků i do organizace jejich technického, materiálního a zdravotnického zabezpečení.

I v týlu došlo k doplnění některou týlovou technikou a k podřízení struktury organizačním změnám u jednotek, útvarů a svazků, změnám v ošetřování a údržbě techniky. Došlo i k úpravě v systému materiálního a zdravotnického zabezpečení.

U tankového pluku dochází k nejzávažnějším změnám v systému zásobování pohonnými hmotami, municí a pitnou vodou, při zabezpečování jednotek stravou a ve zdravotnickém zabezpečení.

Zásobování municí

Při zásobování municí u tankového pluku vycházíme z počtu zbraní, z rozložení pohyblivých zásob munice a z předpokládané denní spotřeby. Tyto jsou dány stabilně (uvádíme podle cvičné organizace), předpokládaná spotřeba se bude však měnit.

Předpokládanou denní normu spotřeby munice můžeme stanovit v rámci pluku, ale při realizaci zásobování ji musíme diferencovat (např. u nábojů do samopalu bude spotřeba značně rozdílná a nelze ji stanovit souhrnem pro motostřeleckou rotu, pro samopaly umístěné v tancích, pro samopaly u týlových a technických jednotek apod.)

Souhrnně můžeme průměrnou denní spotřebu munice u tankového pluku stanovit u pěchotní munice 0,3 pp, u tankové protitankové 0,5 pp. Toto množství mu-

nice představuje asi 80 tun. Z toho tankové prapory spotřebují denně každý přibližně 25 tun, plukovní jednotky asi 5 tun a poměrně malé množství týlové a technické jednotky.

Z praktické realizace systému zásobování municí u tankového pluku máme tyto poznatky:

— průměrná denní spotřeba je asi o 80 % vyšší, než jsou vezené pohyblivé zásoby u pluku i tankového praporu a proto bude nutné přisunovat municí dvakrát denně (od týlu pluku k týlu praporu i od týlu divize k týlu pluku);

— je výhodné zřídit na velitelském stanovišti bojovou výdejnu, kde mít dvě nákladní vozidla s pěchotní a protiletadlovou municí, která by zásobovala velitelské jednotky rozmístěné poblíž velitelského stanoviště;

— munice u technické opravy a roty týlového zabezpečení doplňovat odběrem přímo z plukovního muničního skladu;

— naložení munice u bojové výdejny tankového praporu je nutné uspořádat tak, aby každé vozidlo bylo samostatnou zásobovací jednotkou, mohlo přijet k rotě (četě) a doplnit jí všechny druhy munice. Zpravidla může mít každé vozidlo naloženo 40 truhlíků s tankovou municí, 5 truhlíků s municí pro tankové kulometry, 5 truhlíků pro protiletadlové kulometry a 2–3 truhlíky s pistolovými, samopalovými náboji a ručními granáty;

— v muničním skladě pluku je účelné naložit vozidla tak, aby představovala dvě bojové výdejny tankového praporu, výdejny na velitelském stanovišti a na zbývajících mít pěchotní střelivo, konzervační materiál a příslušenství skladu.

Celkově můžeme hodnotit, že municí u tankového pluku vzhledem k průměrné denní spotřebě a vezeným pohyblivým zásobám budeme zásobovat dvakrát denně, což bude značně složité. Toto zásobování vyžaduje velmi úzkou součinnost zástupce velitele pro týl, náčelníka výzbrojní služby a velitelů (NŠ) tankových praporů.

Zásobování PHM

Při stanovení konkrétního způsobu zásobování pohonnými hmotami u tankového pluku vycházíme ze všeobecných zásad zásobovacího systému, z počtů a druhů motorové techniky, u výše náplně, zásobovacích celků a z počtů i druhů techniky služby zásobování PHM.

U tankového pluku bude zpravidla šest zásobovacích celků — tři tankové prapory, výdejní místo pro jednotky na velitel-

v procentech k výši náplně stanoví Mob-1-4, část 2b).

V praporeční výdejně PHM je pohyblivá zásoba pohonných hmot stanovena ve výši 0,3 n benzínu i nafty a představuje 60 litrů benzínu, 9 800 litrů nafty a 900 litrů provozních kapalin. Zásoby jsou rozloženy na dopravní prostředky podle zásady, že každá automobilní cisterna musí být zásobovací jednotkou schopnou doplnit

Tabulka 1

		Benzín	Nafta pro vozidla		
			kolová	pásová	celkem
Celkem u tp		5,5	25,0	110,0	135,0
Z toho	tpr	0,2	2,8	30,2	33,0
	jednotky na VS	3,5	5,8	14,2	20,0
	technická oprava	1,0	2,8	5,2	8,0
	jednotky na TVS	0,4	8,0	—	8,0

ském stanovišti, technická oprava pluku a jednotky rozmístěné na TVS pluku.

Z techniky zásobování PHM jsou u tankového pluku (kromě nákladních vozidel) tři automobilní cisterny na 11 000 litrů PHM, pět automobilních cisteren na 3 000 litrů a jedno nákladní vozidlo.

U tankového pluku můžeme počítat s výši náplně (v m³) — viz **tabulku 1**.

Podle výše náplně pluku a zásobovacích celků vypočítáme výši vyvezených pohyblivých zásob u tankových praporů a u týlu pluku a současně množství provozních kapalin (výši provozních kapalin

tankovou rotu a u každé je vezeno 5 baněk s BA a 2 nádoby s provozními kapalinami.

Ve skladu pohonných hmot pluku je vezena pohyblivá zásoba ve výši 0,25 n benzínu a nafty pro kolovou techniku, 0,5 n nafty pro pásovou techniku a příslušné množství provozních kapalin. V měrných jednotkách je to 1,4 m³ benzínu, 61,20 m³ nafty a 4,74 m³ provozních kapalin. Na vozidla je nakládáme podle předpokládaného systému doplnění.

Pro bojovou činnost budeme u tankového pluku počítat s průměrnou denní spotřebou 0,25 n benzínu a nafty pro kolová

vozidla a 0,35—0,45 n nafty pro tanky a obrněné transportéry.

Z propočtů průměrné denní spotřeby pohonných hmot u tankového pluku vyplývá, že:

— doplňování výdejen PHM u tankových praporů bude výhodné ze skladu pluku přísunem ve složení — jedna automobilní cisterna na PH 11 000 litrů a jedno nákladní auto s oleji a provozními kapalinami. Toto množství bude zřejmě postačovat druhosledovému tankovému praporu. U prvosledových tankových praporů bude nutné podle potřeby k přísunu použít ještě automobilní cisterna na PH 3 000 litrů s naftou. Časově můžeme počítat, že přečerpání ac-11 do tří ac-3 bude trvat do 15 minut. V případě nesjízdného terénu pro ac-11 musíme přečerpávat na zpevněných vozovkách, kam prostředky tankových praporů vyjedou;

— na velitelském stanovišti pluku je výhodné zřídít výdejnu pohonných hmot ve složení dvě automobilní cisterny na PH 3 000 l naplněné naftou. U každé mít 14 baněk s benzínem a další baňky s provozními kapalinami. Výdejnu předáme do podřízenosti veliteli velitelské čety, který výdej pohonných hmot bude řídit. Zde si bude pohonné hmoty odebírat i plukovní obvaziště. Denně mezi 18,00 až 20,00 hodinou by měly prostředky výdejny na VS mít doplněnou spotřebu u techniky za uplynulý den bojové činnosti a prázdné se vrátit do skladu PHM pluku k doplnění;

— doplnění pohonných hmot u technické opravy pluku zabezpečíme letč-

kou ze skladu pluku mezi 16,00 až 19,00 hodinou. Tím uvolníme obalovou táru a je po návratu do plukovního skladu k dispozici pro převzetí zásob od svazku;

— ve stejném čase uvolníme vozidla rozmístěná na TVS a uvolníme táru k převzetí divizního přísunu.

Převzetí přísunu ve skladu PHM pluku od svazku se proti dosavadním principům nemění. Denní přísun by měl být převzat za 60—90 minut a zmanipulován uvnitř skladu tak, aby byly obnoveny zásoby pro jednotlivé zásobovací celky. Na tuto činnost počítáme asi 2—3 hodiny času, včetně přeučtování úkonů.

K podstatné změně dochází v systému doplňování tanků. Tím, že ve výdejné PHM u tankového praporu jsou automobilní cisterny (plniče) na místo nákladních vozidel, bude časově výhodné, aby automobilní cisterna po příjezdu k rotě se rozvinula na jednom místě a k ní přijížděly tanky. Automobilní cisterna může doplňovat současně dva tanky. Pokud by automobilní cisterna jezdila k tankům, prodlužuje se značně čas na jejich doplnění, neboť řidič před každým přejezdem musí zastavit čerpadlo a svinout plnič, čímž ztrácí čas. Zásadou proto je, tanky pro pohonné hmoty musí jezdit k plniči. (Vedle plniče by mělo stát vozidlo s municí a před nebo po doplnění PHM doplnit tanky i municí).

Celkově se doplnění automobilních cisteren k výdejním PHM praporů zásobování pohonnými hmotami u tankového pluku zkvalitnilo.

Proviantní zabezpečení

Stravování u tankového pluku podle současné organizace je složitější, neboť dešlo ke snížení počtů kuchařů a polních kuchyní.

Vydeme-li z předpokládaného bojového použití, z rozmístění jednotek tankového pluku, z předepsaných počtů kuchařů a polních kuchyní, budeme u pluku zpravidla vytvářet pět stravovacích skupin. A to u každého tankového praporu, na velitelském stanovišti a na týlovém velitelském stanovišti. Jejich organizaci — viz **tabulku 2**.

Podle těchto stravovacích skupin musí proviantní náčelník tankového pluku při organizaci proviantního zabezpečení zásadně počítat, že:

— u tankového praporu bude teplou stravu v průběhu bojové činnosti zabezpečovat pouze pro přísiušníky praporu a

ne pro posilové jednotky, např. družstvo chemického a radiačního průzkumu, mostotěleckoú četú, ženijní družstvo apod.;

— na velitelském stanovišti je nedostatek polních kuchyní a při vedení bojové činnosti bude složité pro všechny jednotky včleněné do této stravovací skupiny připravit teplou stravu. Bude nutné připravit jednoduchá jídla jako guláše, polévky s chlebem apod. Při rozmístění mimo boj, nebo při vedení bojové činnosti bez větších přesunů bude k přípravě teplé stravy využívat kuchyně polní pro 50 osob;

— plukovní obvaziště musí odebírat teplou stravu z velitelského stanoviště vlastním dopravním prostředkem. Na přidělené kuchyni polní — 12 bude přihřívát hotovou stravu, připravovat teplé nápoje

Tabulka 2

Poř. čís.	Jednotka	Počet stravovaných	Počet kuchařů	Počet kuchyní		
				PK-60 POKA	PK-50	PK-12
1	tpr	163	3	1	1	
2	tpr	163	3	1	1	
3	tpr	163	3	1	1	
4	VS	356	5	2	1	3
5	TVS	156	2	1	1	

pro raněné a nemocné a ohřívát vodu pro osobní hygienu příslušníků obvaziště;

— technická oprava pluku bude odebrat teplou stravu z týlového velitelského stanoviště vlastním dopravním prostředkem za řízení výkonného praporčíka, který stravu rozdělí příslušníkům roty. Přídělenou kuchyni plní — 50 bude využívat k přibřátí hotové stravy, k přípravě teplých nápojů a ohřevu vody pro potřebu osobní hygieny příslušníků technické opravy;

— každé jednotce ve stravovací skupině na velitelském stanovišti, plukovním obvazišti a technické opravě musí proviantní náčelník vydat dostatek várníc a potřebnou polní proviantní výstroj, aby si výkonní praporčíci mohli odebrat teplou stravu u určené hospodářské výdejny a rozdělovat ji příslušníkům roty;

— proviantní náčelník musí naučit výkonné praporčíky rot pečovat o stravování u svých jednotek. Především být osobně přítomen každému výdeji teplé stravy, vždy hlásit počet stravovaných, zajišťovat stravu pro nepřítomné, odebrat stravu pro jednotku a rozdělovat ji příslušníkům roty v místě bojového úkolu, pečovat o pol-

ní proviantní výstroj. Naučit je zásadám organizace stravování v zamořeném prostoru;

— při rozdělení plukovních jednotek jako posilových prostředků musí konkrétně určit, která hospodářská výdejna bude pro ně připravovat teplou stravu;

— musí soustavně sledovat počty stravovaných v jednotlivých stravovacích skupinách, zničení nebo poškození polních kuchyní, vyřazení kuchařů a podle konkrétní situace zabezpečovat manévry kuchaři a polními kuchyněmi mezi stravovacími skupinami;

— při zničení některé polní kuchyně není u pluku žádná záloha a proto musí navrhnout prostřednictvím ZT velitel pluku, kterým jednotkám vydat studenou stravu.

Z tohoto systému stravování u tankového pluku vyplývá, že proviantní náčelník musí velmi náročně řídit chod a věnovat největší pozornost stravovacím skupinám u tankových praporů a na velitelském stanovišti. Podle počtu stravovaných v jednotlivých stravovacích skupinách přesunovat kuchaře a polní kuchyně.

Zásobování vodou

Při zásobování pitnou vodou u tankového pluku vycházíme z ustanovení předpisu Všeob-sm-11 a Prov-51-2. Základní denní spotřeba pitné vody je 8 litrů na osobu, u praporečního obvaziště 400 litrů, u plukovního obvaziště 3 000 litrů, u technické opravy praporu 200 litrů a technické opravy pluku 300 litrů. Pohyblivá zásoba pitné vody v rámci útvaru je 12 litrů na osobu (není stanovena pro zdravotnické etapy a technické opravy, kde určitá zásoba musí být, tedy počítáme 1,5 denní spotřeby). Dále vyjdeme z tabulkových

prostředků, které má pluk pro těžbu a úpravu vody, pro její skladování a rozvoz.

Jako základ bereme zásoby pitné vody, které budou vyvezeny při vyhlášení bojové pohotovosti z mírových posádek. Prakticky to bude asi 30 000 litrů, což představuje cca 29 litrů na osobu. Započítáme-li i 1,5denní spotřebu u zdravotnických etap a technických oprav, dostaneme asi 20 litrů na osobu. Tím požadavek předpisu Všeob-sm-11 plníme velmi dobře.

Máme-li vyvézt uvedená množství pitné vody, musíme upravit ložnou plochu

tažného vozidla u UV 2000 (zhotovit police) podle předpisu Žen-31-5 a tak naplnit vak PP-5 a další vezené nádoby v soupravě pro pitnou vodu.

K získání tohoto množství pitné vody těžbou má tankový pluk dvě UV 2000. Můžeme tedy počítat se zasazením vždy pouze jedné úpravní vody po dobu 7—9 hodin denně, což je optimální stav (viz předpis Žen-31-5, čl. 60 ... z časových a ekonomických důvodů není vhodné, pracuje-li UV 2000 méně jak 5 hodin na jednom místě). Druhou úpravnu vody ponecháme v záloze.

Způsob těžení vody bude optimální, když:

- UV 2000 bude rozvinuta u jednoho vodního zdroje s časovou kalkulací: 30 minut rozvinutí, 8 hodin těžba, 30 minut svinutí;

- bude-li UV 2000 denně pracovat 8 hodin, má zásobu provozních hmot na 13 dnů. Celkem u pluku je tedy zásoba provozních hmot k úpravě vody na pitnou na 26 dnů;

- UV 2000 upravuje povrchovou vodu, znečištěnou a zamořenou radioaktivními, otravnými a biologickými látkami na pitnou (viz Žen-31-5 čl. 1). Můžeme tedy k těžbě využívat jakýkoli vodní zdroj, což stanoví ZT pluku v týlovém rozkaze (nařízení);

- podle předpisu Žen-31-5 úpravu vody kontroluje obsluha UV 2000 a proto za běžného provozu nebude nutné, aby vodu kontroloval lékař. Obsluha úpravní by měla vyžadat kontrolu u lékaře pouze v případech, kdy není sama schopna ručit za kvalitní ukazatele vody;

- při ukončení těžby vody je vždy nutné mít plně nádrže u UV 2000 (vaky PP-5), nejméně dva vaky PP-3 a nádrže na pitnou vodu ze soupravy úpravní;

- pokud bude nutné zásobovat jednotlivé odloučené skupiny, můžeme jim zapůjčit termosy s pitnou vodou ze soupravy UV 2000;

- systém zásobování pitnou vodou (rozvoz od UV 2000 z místa těžby ke spotřebitelům) je zabezpečen u tankových praporů a pro jednotky na velitelském stanovišti.

U těchto jednotek je kapacita nádrží na skladování vody vyšší, než norma denní spotřeby, proto postačí jim pitnou vodu přisunovat jednou denně;

- na zásobování (přisun) pitné vody od UV 2000 k jednotlivým zásobovacím celkům můžeme využívat pouze dvě nákladní vozidla s vaky PP-3. Při mimořádně naléhavé potřebě (jako výjimku) můžeme použít tažné vozidlo UV 2000 jako zásobovací vozidlo a odeslat je s přísunem pitné vody. Úpravna zůstane dočasně na místě bez tažného vozidla;

- zásoba pitné vody u obou úpraven je 10 800 litrů, kterou můžeme přisunout v libovolnou dobu a asi 3 000 litrů bude nutné přisunout v době činnosti (těžby) úpravní;

- v době těžby bude vhodné přisunout vodu na plukovní obvaziště, k technické opravě a na velitelské stanoviště. Mimo dobu těžby k tankovým praporům a druhými koloběhy k plukovnímu obvazišti a technickým opravám pluku;

- TVS si může odebrat vodu zásobníkem na vodu Z-800 ze soupravy hospodářské výdejny přímo u úpravní vody;

- u plukovního obvaziště a u technické úpravní pluku je denní spotřeba pitné vody vyšší, než mají přidělené kapacity nádrží pro její skladování, čímž se zásobování podstatně ztíží. Za současného stavu je možné pouze částečné řešení, to je vydat k plukovnímu obvazišti a technickým opravám pluku nádoby na vodu ze soupravy UV 2000 a přisunovat pitnou vodu k těmto jednotkám několikrát denně, podle jejich skutečné spotřeby.

Perspektivně můžeme tento stav řešit několika způsoby — připlánot do tabulek počtů další dvě automobilní cisterny na vodu přívěsné a přidělit je k uvedeným jednotkám, nebo připlánot pro ně po jednom vozidle nákladním středním a na ně naložit vak PP-3.

Celkově hodnotím, že zásobování pitnou vodou u tankového pluku je teoreticky i prakticky v podstatě vyřešeno. Nejslabším místem v zásobování pitnou vodou je nedostatek vozidel na vezení vaků PP-3 u plukovního obvaziště a technické úpravní pluku.

Zdravotnické zabezpečení

Ve zdravotnickém zabezpečení došlo k několika změnám, které z části snižují poskytování první pomoci a řízení zdravotnických odsunů. Hlavní změnou je, že u praporního obvaziště místo obrněného transportéru s rádiovou stanicí je plánováno osobní terénní vozidlo (tzn., že má

nižší průchodnost terénem a nebude se moci vždy pohybovat bezprostředně za bojovou sestavou praporu). Ve vozidle není rádiová stanice a tím nemá přímé spojení s plukovním obvazištěm. Vozidlo též nenaloží předepsaný materiál (norma 401).

U plukovního obvaziště dochází ke změ-

nám počtů osob i některých druhů materiálů nutných k jeho činnosti (není plánována vlastní rádiová stanice a obsluha k ní. Místo polní kuchyně vz. 60 je plánovaná polní kuchyně vzor 50, na které se dá připravovat strava pouze na místě. Není dostatek obalů na vodu atd.). Proto bude nutné změnit vnitřní organizaci práce, zejména půjde o využití lehce raněných k pomocným pracím.

Zdravotnické zabezpečení u tankového pluku bude vycházet především z bojového úkolu, z předpokládaných zdravotnických ztrát a tabulkové organizace služby. Konkrétně z norem, že tankový pluk útočí v pásmu 5 km, tankový prapor v šířce do 2 km (Vševojsk-1-1, čl. 218), tanková rota v šířce 500—800 m (Vševojsk-1-2, čl. 89), že předpokládané zdravotnické ztráty pluku v útoku budou za vedení boje bez zbraní hromadného ničení 11—20 %, se ZHN 25—50 %.

Dále vycházíme z organizace zdravotnické služby, z norem při poskytování první pomoci a činnosti služby, např.:

- vyproštění raněného z tanku
1,30 — 2 minuty,
- obvázání hlavy raněnému
3 — 3,30 minut,
- znehybnění končetin
2 — 3 minuty,
- rozvinutí plukovního obvazště
30 — 60 minut,
- postavení zdravotnického stanu
15 — 20 minut.

Podle těchto norem bude nutné zdravotnické zabezpečení u tankového pluku organizovat takto:

- zdravotnickou službu tankového pluku před zahájením útoku zesílit ze stupně divize zpravidla podle konkrétní situace 3 zdravotnickými vozidly s předurčením pro zesílení praporečnických obvazště a 2—4 zdravotnickými vozidly k zabezpečení odsunů z plukovního na divizní obvazště;
- z plukovního obvazště zesílit každý prvosledový prapor jedním zdravotnickým vozidlem z družstva sběru a vývozu raněných;
- u prvosledového tankového praporu bude plnit úkoly zdravotnického za-

bezpečení praporečnických obvazště zesílené jedním vozidlem z plukovního a jedním vozidlem z divizního obvazště;

— v průběhu boje bude praporečnické obvazště s dvěma přidělenými vozidly postupovat za bojovou sestavou od jednoho vyřazeného tanku k druhému, poskytovat první pomoc raněným a odsunovat je do hnízd raněných na osu postupu plukovního obvazště. U každého vyřazeného tanku k poskytnutí ošetření se může zastavit na 4—5 minut;

— bude-li postupovat od jednoho vyřazeného tanku ke druhému, nebude nutné určovat osu postupu praporečnického obvazště, ani nebude reálně postupovat se ZVTV (technickou pozorovatelnou) praporečnickou, neboť tato bude postupovat rychleji. Tím nebude ani možné využívat spojovacích prostředků technické služby;

— plukovní obvazště (ve složení pojízdna ošetřovna, dvě nákladní vozidla a přidělené odsunové prostředky od divizního obvazště) bude postupovat zpravidla za středem bojové sestavy pluku (v závislosti na cestách a průchodnosti terénu) po předem stanovené ose přesunu.

Na ose postupu plukovního obvazště bude výhodné určit, kam soustředit raněné (místo shromaždiště raněných v příhodných podmínkách asi po 5—6 km). Plukovní obvazště se při postupu za bojovou sestavou v těchto místech zastaví a poskytne lékařskou pomoc zde soustředěným raněným. Bude pracovat „za chodu“, to je pouze v pojízdne převazovně, bez rozvíňování dalších prvků plukovního obvazště;

— při větším počtu raněných na jednom místě, popř. v obraně, se bude plukovní obvazště rozvíňovat ke své činnosti v plném rozsahu.

Kádrový stav plukovního obvazště bez doplnění není schopen v časové normě plně rozvíňovat obvazště, ani nemůže obsadit jednotlivá oddělení podle předpisu Zdrav-6-1, čl. 158. K dočasné výpomoci na plukovním obvazšti je nutné ponechat 6 až 11 lehce raněných.

Soudím, že ve zdravotnické službě u tankového pluku dochází přechodem na současnou organizaci k částečnému snížení jeho kvality.

Celkově chci upozornit, že u tankového pluku došlo k některým změnám, na které musí velitelé i týloví funkcionáři reagovat a přizpůsobit jim konkrétní systém materiálního a zdravotnického zabezpečení. Jde především o změny u služeb zásobování pohonnými hmotami, zdravotnické služby a služeb dělostřeleckého vyzbrojování.

Vzdušný průzkum ve prospěch pozemních vojsk

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka M. Gasperoviče, uveřejněný v „Informačním sborníku štábu a technického výboru spojených ozbrojených sil“ čís. 13/1977.

Mezi mnohými druhy průzkumné činnosti vojsk má velmi důležité místo vzdušný průzkum. Je to dáno jeho specifickými zvláštnotmi, kterými se průzkumné letectvo stalo jedním z hlavních prostředků operačního a taktického průzkumu. Velitel frontu s využitím zpráv průzkumu může rychle zhodnotit situaci, určit důležité objekty nepřítele a dobu vedení úderů na ně, včas a cílevědomě použít síly a prostředky a později také zhodnotit dosažené výsledky jejich činnosti. To všechno zabezpečuje účinné využití soudobých mohutných prostředků ničení na bojišti.

Všeobecné úkoly vzdušného průzkumu, vedeného ve prospěch vojsk frontu, vyplývají z cíle, zámyslu a charakteru plánované operace a ze získaných zpráv o nepříteli. Konkrétněji můžeme říci, že jeho úkoly jsou určovány v souladu s cíli a charakterem každého období operace pozemních vojsk. Taková vzájemná spojitost úkolů pozemních vojsk a vzdušného průzkumu se projevuje v neustálém soustřeďování úsilí průzkumu na včasné získání zpráv o nepříteli. Z toho vyplývá princip, podle něhož musíme vést vzdušný průzkum tak, aby předcházela činnosti pozemních vojsk.

Např. v období, které předchází zahájení bojové činnosti, vzdušný průzkum organizujeme a vedeme tak, abychom včas zabezpečili velitele a štáb frontu informacemi o nepříteli, potřebnými pro plánování nebo upřesnění dříve zpracovaného plánu operace. Proto vzdušný průzkum musí včas zjistit přípravu nepřítele k napade-

ní, zejména s použitím jaderných zbraní, jeho zámysl a možný charakter jeho činnosti. Úsilí průzkumného letectva je zaměřeno na zjištění přesunů vojsk nepřítele ke státní hranici, určení stupně přípravy prostorů výchozího postavení jeho vojsk, upřesnění systému velení, rozmístění nejdůležitějších radioelektronických prostředků nepřítele a shromáždění dalších informací, které potvrzují jeho záměry.

Do zahájení válečné činnosti plní vzdušný průzkum značné množství důležitých úkolů. V tomto období průzkumné letectvo létá nad vlastním územím, bez narušení státní hranice, a široce využívá palubní radioelektronické prostředky, vzdušné fotografování a vizuální pozorování.

Se zahájením bojové činnosti prudce narůstá rozsah úkolů, které plní vzdušný průzkum. Hlavní jeho úsilí je soustředěno na zjištění hlavního uskupení vojsk ne-

přítele, na jehož zničení závisí úspěch operace. Vzdušný průzkum musí zjistit:

— rozmístění prostředků jaderného napadení nepřítele;

— uskupení jeho pozemních vojsk a zálohy v pásmu frontu;

— uskupení taktického letectva, zvláště rozmístění letounů — nosičů jaderných zbraní;

— uskupení sil a prostředků PVO a systém jejich velení, rozmístění radioelektronických prostředků, jejichž ničení nebo umlčení může vést k narušení velení vojskům nepřítele.

Současně vzdušný průzkum vedeme s cílem určit výsledky úderů letectva a raketového vojska na nepřítele, shromáždit zprávy ve prospěch vzdušných výsadek, zjistit obranná pásma (postavení) v operační hloubce, stanovit charakter přeprav, zjistit začátek odchodu a sestavu odcházejících sil nepřítele. Dále neustále vedeme průzkum radiační situace, počasí a terénu.

Při odražení agrese nepřítele a v průběhu útočné operace vojsk frontu musí vzdušný průzkum plně využívat všechny své síly a prostředky. Úkoly bude plnit v podmínkách silné činnosti prostředků PVO nepřítele. K rychlému reagování na změny v bojové situaci a soustředění úsilí vzdušného průzkumu na hlavních směrech činnosti vojsk frontu je účelné průzkumné letectvo letecké armády, která je v sestavě frontu, využít centralizovaně. Přitom část jeho sil je nutné včas přeskupit na předem určená letiště, což z větší hloubky pronikání průzkumných letounů nad území nepřítele.

Vzdušný průzkum, vedený ve prospěch prvního a dalších **jaderných úderů**, za dodržování principu jeho neustálého a aktivního vedení, je vhodné uskutečňovat nezávisle na plnění běžných úkolů. Vedení průzkumu s cílem připravit jaderný úder souvisí s nutností prozkoumat velké množství objektů a z nich určit potenciální cíle k použití jaderných zbraní. Snaha o splnění takového rozsáhlého úkolu v krátké době může sloužit nepříteli jako demaskující příznak připravovaného ja-

derného úderu. To se rovná ztrátě faktoru překvapení.

Avšak tím není zcela vyloučena možnost hromadného použití průzkumného letectva s cílem zabezpečit jaderný úder. Při nutnosti potvrzení nebo upřesnění dřívě získaných informací o objektech nepřítele může být uskutečněn hromadný vzlet průzkumných letounů. Takový vzlet bývá pravidlem bezprostředně před vedením jaderného úderu. Přitom průzkumné letectvo upřeshňuje objekty převážně vizuálním průzkumem a jen částečně vzdušným fotografováním.

Vzdušný průzkum vedený ve prospěch zabezpečení jaderného úderu musí zjistit přesné údaje o objektech nepřítele, včas je vyhodnotit a předat zainteresovaným štábům, nepřetržitě sledovat zjištěné objekty a směry v jejich rozmístění a dokázat rozlišit skutečné objekty od klamných.

Při plnění bližšího úkolu vojsky frontu je hlavním cílem vzdušného průzkumu získat informace, nutné k zabezpečení účinné činnosti vojsk, k jejich podpoře letectvem a úderu raket, zvláště při překonávání obranných postavení nepřítele a ničení jeho operačních záloh. V tomto období plní hlavní bojové úkoly vševojskové (tankové) armády prvního sledu frontu. Proto úsilí vzdušného průzkumu je usměrněno především na získání zpráv o nepříteli ve prospěch těchto vojsk.

Pro užší koordinaci činnosti průzkumného letectva s úkoly vojsk prvního sledu frontu můžeme považovat za zdůvodněné decentralizované použití letectva, včetně průzkumného, v rozsahu vylčených vzletů vševojskovým svazům.

V průběhu plnění **dalšího úkolu** vojsk frontu vzdušný průzkum získává zprávy, které potřebuje velitel frontu pro přijetí rozhodnutí k zasazení vojsk druhého sledu do sražení. Proto soustřeďuje úsilí na zjištění a neustálé sledování přeskupování nových sil nepřítele. V tomto období operace je nejvhodnější částečná centralizace použití letectva. Umožní soustředit hlavní úsilí vzdušného průzkumu na směr zasazení vojsk druhého sledu frontu do sražení.

Možnosti letecké armády vést průzkum ve prospěch vojsk frontu

Potřeba zpráv vzdušného průzkumu pro vojska frontu a možnosti letecké armády zabezpečit je vlastními silami a prostředky jsou v přímé závislosti na množství sil a prostředků nepřítele v pásmu frontu. Vycházíme z toho, že na začátku války může působit v pásmu frontu více než

9—10 divizí nepřítele, nepočítáme-li 2—3 divize rozvinované v mobilizaci. Každou divizi musíme považovat za samostatný objekt vzdušného průzkumu. Dále v pásmu bojové činnosti vojsk frontu musíme brát v úvahu asi toto množství důležitých objektů vzdušného průzkumu:

- přibližně 12 oddílů (baterií) Honest John a 203,2 mm houfnic;
- 2 oddíly raket Sergeant a Lance;
- 1—2 oddíly raket Pershing;
- 10—12 velitelských stanovišť divizí;
- 3—4 VS armádních sborů;

V pásmu frontu v taktickém dosahu činnosti průzkumných letounů může být:

- více než 25 letišť taktického letectva;
- kolem 40 baterií PLRS Nike a Hawk;
- přibližně 30 radiolokátorů a VS sil PVO;
- do 10 zásobovacích základen skupiny armád a armádních sborů, asi 20 muničních skladů včetně jaderných;
- více než 6 prostorů zmobilizování vojsk;
- do 10—15 výchozích prostorů k vysazení a obranných pásem.

Průzkumné letectvo letecké armády musí každý den prozkoumat 200—220 objektů, kromě objektů, které zjišťuje vojenské letectvo. Přitom asi 80 % z celkového množství jsou objekty pohyblivé a poměrně malé cíle. Operační význam a vysoká pohyblivost některých objektů nepříteli podmiňuje nutnost neustále je sledovat v určitých intervalech. Např. rozmístění odpalovacích zařízení taktických raket je nutné prověřovat každou 1—2 hodiny a operačních raket každé 3—4 hodiny.

Máme-li dostatek zpráv o množství objektů nepříteli v pásmu frontu, hodnotíme možnosti letecké armády k vedení průzkumu poměrně přesně podle jednoduché metodiky.

Jako příklad počítejme s tím, že letecká armáda má ve výchozí situaci před zahájením operace ve své sestavě 100 průzkumných letounů a koeficient technické pohotovosti letecké techniky je 0,8. Při úsilí bojové činnosti 2—3 letounové vzlety za 24 h nám vyjde, že v průběhu prvních 24 h operace průzkumné letectvo letecké armády může uskutečnit asi 200—240 letounových vzletů. Předpokládáme, že jedna osádka je schopna v průběhu jednoho vzletu shromáždit zprávy o 2—3 objektech. Potom denní aritmetický ukazatel možností letecké armády při vedení průzkumu jednotlivými letouny činí asi 600 objektů průzkumu. Ve skutečnosti tyto možnosti budou značně menší především v důsledku činnosti prostředků PVO nepříteli, vlivu psychofyziologických a technických omezení a dalších faktorů, které nepříznivě ovlivňují činnost osádek průzkumných letounů. Zhodnocení možnosti průzkumu letecké armády nebude dostatečně objektivní, nepřihlédneme-li k prav-

děpodobnosti překonání PVO nepříteli průzkumnými letouny a pravděpodobnosti zjištění objektů průzkumu. Konkrétní hodnoty těchto pravděpodobností s dostatečně vysokou hodnověrností stanovíme na základě výsledků cvičení a zkoušek.

Počítejme s tím, že pravděpodobnost překonání PVO nepříteli průzkumnými letouny v malých výškách se rovná 0,7 ve středních výškách 0,5 a že průměrná pravděpodobnost zjištění objektů průzkumu je 0,7. S přihlídnutím k těmto pravděpodobnostem možností bude letecká armáda v prvních 24 h operace schopna prozkoumat jen 230—300 objektů. To znamená, že jen na polovinu splní požadavky vojsk frontu na vzdušný průzkum.

Nejjednodušším způsobem, jak zvýšit možnosti průzkumu letecké armády, je zvýšení počtu průzkumného letectva. Avšak tento způsob není vždy reálný. Proto vzniká nutnost přijmout opatření, která by maximálně kompenzovala kvantitativní nedostatek sil a prostředků vzdušného průzkumu. Toho je možné dosáhnout:

- hospodárným a racionálním využitím sil a prostředků vzdušného průzkumu;

- soustředěním hlavních úsilí na průzkum objektů a směrů, které mají prvotní význam pro následující období operace;

- zvýšením intenzity vzdušného průzkumu na maximální možné množství vzletů letounů za 24 h v nejdůležitějších obdobích operace;

- využitím dalších druhů letectva, zvláště neorganických průzkumných jednotek stíhacího bombardovacího letectva, k vedení vzdušného průzkumu ve prospěch vojsk frontu;

- centralizovaným plánováním vzdušného průzkumu v souladu se zámyslem velitele vojsk frontu. [Napomáhá účinnému použití sil a prostředků průzkumného letectva a umožňuje využívat další druhy letectva, včetně vojskového, pro průzkumné cíle.]

Účinnost vzdušného průzkumu ve značné míře závisí na jeho organizovanosti. Úkol k vedení vzdušného průzkumu dostává štáb letecké armády od štábu frontu formou bojového nařízení, které obsahuje:

- cíle a úkoly vzdušného průzkumu po obdobích operace, sladěné s úkoly vojsk frontu;

- konkrétní úkoly a objekty na první der operace, zejména ve prospěch zabezpečení prvního jaderného úderu;

- rozdělení úsilí vzletů průzkumného

letectva k zabezpečení vševojskových (tankových) svazů frontu;

— způsob a dobu předkládání zpráv o nepříteli příslušným štábům.

Na základě bojového nařízení a pokynů velitele letecké armády štáb LA rozpracovává **plán vzdušného průzkumu**, který zpravidla obsahuje:

— známé údaje o nepříteli;

— cíle, úkoly a objekty vzdušného průzkumu;

— čáru bojového dotyku, prostory a pásma průzkumu, určené útvarům letecké armády;

— prostory zvláštního významu;

— dobu a intenzitu vedení průzkumu podle prostorů a směrů nebo denní rozdělení vzletů na průzkum;

— prostory, čas, způsoby a rozsah vzdušného fotografování;

— rozdělení úsilí podle úkolů vzdušného průzkumu;

— opatření k zabezpečení vzdušného průzkumu;

— způsob a dobu předkládání zpráv průzkumu;

— rozmístění útvarů a jednotek průzkumného letectva;

— zálohu leteckého průzkumu.

Plán vzdušného průzkumu zpracovává štáb letecké armády do celé hloubky operace vojsk frontu a v jejím průběhu jej upřesňuje.

Na základě tohoto plánu štáb letecké armády vydává průzkumným leteckým plukům **nařízení pro průzkum**, ve kterém stanoví:

— úkoly a objekty průzkumu; pro některé objekty způsoby a opakování jejich průzkumu;

— pásmo (prostor) průzkumu, určené danému pluku;

— intenzitu vedení průzkumu, vyčleněné úsilí vzletů ve prospěch vševojskových (tankových) svazů;

— síly průzkumného letectva, které jsou v záloze velitele frontu;

— způsob předávání zpráv průzkumu příslušným štábům;

— opatření bojového zabezpečení organizovaná štábem letecké armády pro všechny útvary průzkumného letectva;

— údaje pro spojení, signály pro rozpoznávání a způsob předávání zpráv o nepříteli.

Štáb leteckého pluku na základě nařízení nadřízeného štábu rozpracovává úkoly jednotlivým osádkám, určuje trasy a režim letů k určeným objektům (prostorům), stanoví podmínky a způsoby pře-

konání PVO nepříteli. Hlavním plánovacím dokumentem v pluku je **plánová tabulka bojových vzletů k průzkumu**.

Obsahuje i úkoly osádek v pohotovosti a osádek, vyčleněných do zálohy velitele letecké armády.

Vzdušnému průzkumu velí štáb letecké armády z VS letecké armády. Mezi nejdůležitější úkoly velení patří:

— sběr, zpracování a zhodnocení výsledků průzkumu a stanovení dalších směrů soustředění jeho úsilí;

— podrobné rozpracování úkolů, stanovených štábem frontu, a jejich předání vykonavatelům;

— velení průzkumným osádkám (zvláště osádkám operačního vzdušného průzkumu), které plní důležité úkoly ve prospěch velení frontu a letecké armády.

Účinnost vzdušného průzkumu ve prospěch pozemních vojsk je podmíněna úplností, pravdivostí a včasným předáním průzkumných informací příslušným štábům. S ohledem na tato kritéria můžeme zprávy o nepříteli, získané vzdušným průzkumem, rozdělit do dvou skupin:

1. Zprávy, které přesně odpovídají objektům průzkumu. Tyto informace zpravidla získávají osádky průzkumných letounů. Proto jejich činnost je nezbytné včas plánovat a určit adresáta, který má informaci dostat.

2. Zprávy průzkumu, získané osádkami letounů jiných druhů letectva při plnění plánovaných bojových úkolů. Tyto zprávy zpravidla nemají předem stanoveného adresáta.

V podmínkách intenzivní bojové činnosti, která se vyznačuje rozhodnými cíli a rychle se měnící situací, má prvořadý význam včasné předání získaných informací. Časově nejpřednější je předávání zpráv rádiiem z palub letounů ihned po zjištění cíle. Tento způsob je výhodný proto, že zprávy o objektu průzkumu okamžitě dostává vševojskový štáb, v jehož prospěch letectvo plní úkoly průzkumu. K zamezení vzájemného rušení při předávání zpráv vzdušného průzkumu z letounu a při řízení ze země, má každý průzkumný letecký pluk samostatné rádiové frekvence.

Dalším způsobem (z hlediska operativnosti) doručení zpráv průzkumu je osobní předání informace osádkou průzkumného letounu do 15 minut po přistání letounů. V tomto případě obsah informační zprávy je nejdříve doručena na VS (PVS) leteckého svazku, během 3–5 minut průzkumnému oddělení letecké armády a vševojskové (tankové) armády, v jejíž prospěch je veden průzkum.

Zprávy průzkumu, získané vyhodnocením mokrych negativů, jsou předávány na VS letecké armády za 40 minut po přistání letounu. Tyto zprávy jsou zvláště důležité pro raketové vojsko a dělostřelectvo. Obsahují souřadnice objektů, což umožňuje vedení přesných úderů na určité cíle raketami nebo dělostřelectvem.

Faktor času je jedním z hlavních ukazatelů účinnosti vzdušného průzkumu. Z tohoto hlediska je především nutné věnovat pozornost sladování všech průzkumných sil a prostředků letecké armády, zdokonalovat organizátorskou, analytickou informační činnost průzkumných orgánů leteckých štábů a trvale zvyšovat taktickou připravenost průzkumných osádek.

Rozšíření možností letecké armády při plnění úkolů vzdušného průzkumu je možné dosáhnout přípravou neorganických jednotek vzdušného průzkumu ve všech plucích jiných druhů letectva (SBL, SL), do kterých začlenit nejméně jednu třetinu z celkového množství osádek. Přitom je zvláště důležité, aby si letci dobře osvojili základy taktiky vzdušného průzkumu, znali v potřebném rozsahu síly a prostředky pravděpodobného nepřítele a praktické nácviky získávali a zdokonalovali v průběhu speciálně organizovaných letů. K zabezpečení plné bojeschopnosti neorganických jednotek vzdušného průzkumu je nutné vybavit letouny k tomuto úkolu určené palubními fotografickými přístroji nebo kontejnery s průzkumným vybavením.

Podstatný vliv na zvýšení účinnosti vzdušného průzkumu ve prospěch pozemních vojsk frontu má těsná součinnost průzkumných orgánů letecké armády se silami vojskového průzkumu. V míru jsou nejvýhodnější podmínky k procvičení této součinnosti na společných cvičeních letectva a pozemních vojsk.

Důležitým prostředkem taktického vzdušného průzkumu, který plní úkoly ve prospěch vševojskových svazků prvního sledu frontu, jsou vrtulníky. Mohou sehrát velkou úlohu při zabezpečení divizí zprávami průzkumu, potřebnými k organizaci boje a řízení palby dělostřelectva. Kromě toho mohou vrtulníky vést radiační průzkum terénu a připravovat divizní průzkumné skupiny. Otázka použití vrtulníku k vedení vzdušného průzkumu si zaslouhuje vzhledem k její aktuálnosti a složitosti samostatný článek.

Součinnost vojsk PVOS s vojenským okruhem při rozvíjení a přeskupování

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek brigádního generála L. Lozovického, uveřejněný v „Informačním sborníku štábu a technického výboru spojených ozbrojených sil č. 14/1977.

Součinnost vojsk PVO státu s vojenským okruhem na všech stupních velení organizujeme s cílem dokonale sladit úsilí společné činnosti sil a prostředků a zabezpečit bezpečnost přeletu vlastního letectva prostorem palby prostředků protivzdušné obrany státu a pozemních vojsk. Nakolik je správně organizovaná, do značné míry závisí úspěch odražení hromadných úderů vzdušného nepřítele a nakonec i úspěch vedených operací. Není náhodou, že v úvodu k pokynům „Součinnost sil a prostředků protivzdušné obrany států spojeneckých armád na válčišti“ se zdůrazňuje, že organizace a uskutečnění součinnosti vojsk PVO v jednotném systému je velmi složitý problém a jeho řešení má velký praktický význam. V poslední době se zvýšila jeho důležitost v souvislosti s vyzbrojováním PVO pozemních vojsk vysoce účinnými radiolokačními i protiletadlovými raketovými komplexy a zlepšením bojových a technických parametrů prostředků PVO cestou modernizace techniky.

Zvláštní úlohu má součinnost mezi vojsky PVO státu a vojenského okruhu při rozvíjení a přeskupování vojsk. V tomto případě je brání vojska PVO státu a vojenského okruhu, síly a prostředky PVO vševojskových svazků, svazů a také vojsk PVO spojeneckých států.

Při rozpracování společné činnosti v období rozvíjení a přeskupování vojsky součinnosti štáby musí v první řadě:

— rozdělit úsilí průzkumu a sladit způsob vzájemného uvědomování o vzdušném nepříteli;

— upřesnit směry a čáry zasazení stíhacího letectva do boje v souladu s rozhodnutím k vedení bojové činnosti;

— sladit úkoly společné obrany objektů a vojsk mezi protiletadlovými raketovými prostředky a vojskovou PVO;

— určit způsoby součinnosti stíhacího letectva a protiletadlových raketových svazků a útvarů;

— stanovit zásady velení silám a prostředkům PVO při odražení hromadných úderů vzdušného nepřítele.

V míru jsou vojska vojenského okruhu bráněna v celkovém systému PVO státu. V něm jsou ve stálé pohotovosti protiletadlová raketová a radiotechnická vojska, stíhací letectvo a část sil letectva i vojskové PVO, vyčleněné z vojsk okruhu do pohotovostního systému. To umožňuje zabezpečit nejen neporušitelnost vzdušného prostoru před proniknutím letounů sousedních států, ale i organizovaně odrazit se zahájením válečné činnosti překvapivé nálety prostředků vzdušného napadení nepřítele.

Při nebezpečí napadení a uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti zpravidla předpokládáme využít v jednotném systému všechny síly a prostředky PVO státu a vojskové PVO. Přitom část sil vojskové

PVO rozvinujeme v dříve připravených postaveních.

Radiolokační jednotky vojskové PVO, po jejich rozvinutí do bojové sestavy, v závislosti na situaci mohou být použity v pohotovostním systému, nebo k nezbytnému zvýšení možností radiolokačního pozorování, vytvářeného radiotechnickým vojskem PVO státu. Radiolokační informace budou předávat tyto jednotky nejbližším velitelským stanovištím (místům velení) útvarů (jednotek) radiotechnického vojska PVO státu.

Protiletadlové raketové svazky (útvary) a protiletadlové dělostřelectvo vojskové PVO, které se rozvíjejí v palebných postaveních k obraně objektů okruhu, doplňují systém palby protiletadlového raketového vojska PVO státu.

Stíhací letectvo PVO státu a vojenského okruhu v souladu s určenými bojovými úkoly se rozptyluje a obsazuje předem plánovaná letiště s cílem napadat vzdušného nepřítele na dalekých přístupech a zabezpečovat nepřetržitost velení a součinnosti.

Při vytváření jednotného systému PVO má důležitý význam volba prostorů rozvíjení sil a prostředků PVO okruhu. Zkušenosti ze cvičení dokazují, že místa pro postavení vojskové PVO je nutné vybírat tak, aby zabezpečovala obranu hlavních uskupení vojsk, neomezovala manévry sil a prostředků a nenarušovala celkový systém obrany objektů při změně palebných postavení sil vojskové PVO v průběhu přesunu pozemních vojsk.

Při organizaci a uskutečňování součinnosti PVO pozemních vojsk a PVO státu má důležitou úlohu systém velení vojskům PVO státu. Tento systém, připravený a pracující již v míru, je dokonale vybaven prostředky průzkumu, spojení a automatizovaného velení a zabezpečuje přesnou součinnost a centralizované řízení všech sil a prostředků protivzdušné obrany vojenského okruhu.

Ke zlepšení velení součinnostními silám a prostředkům PVO na taktickém stupni považujeme za účelné mít společná velitelská stanoviště útvarů protiletadlových raketových vojsk, stíhacího letectva a radiotechnických vojsk, dále jednotek radioelektronického průzkumu a útvarů speciálního určení.

Společná velitelská stanoviště umožňují značně zlepšit součinnost, zejména ke zjištění skutečné vzdušné situace na všech elektrotechnických prostředcích velitelského stanoviště a k zabezpečení těsného kontaktu mezi veliteli součinnostních útvarů. Kromě toho umožňují dosáhnout optimálních podmínek k plnému využití bojových

možností vojsk, které působí v jednom prostoru, a dokonaleji zabezpečit bezpečnost letů vlastního letectva. Na těchto VS je rovněž účelné předem připravit pracoviště pro operační skupinu PVO vojenského okruhu, vybavené spojovacími prostředky.

Jednou z hlavních podmínek, které zabezpečují spolehlivou součinnost vojsk PVO se silami a prostředky vojskové protivzdušné obrany, je použití odpovídajících způsobů velení. Mezi ně mohou patřit tyto:

1. Velení protiletadlovým raketovým útvarům vojskové PVO se uskutečňuje stejným způsobem jako útvarům PVO státu. Nutnou podmínkou toho je spojení se společnými velitelskými stanovišti, v jejichž prostoru jsou rozvinuty bojové sestavy útvarů. Protiletadlovým raketovým útvarům PVO pozemních vojsk velí jejich velitelé na základě určení cílů ze společného VS PVO státu.

2. Útvary protiletadlového dělostřelectva a jednotky PVO mechanizovaných a tankových divízií vedou palbu proti vzdušným cílům na rozkaz svých velitelů (nebyli dříve vydán rozkaz k zákazu palby ze společného VS).

Zvláštní význam má organizace součinnosti mezi stíhacím letectvem a protiletadlovým raketovým vojskem. Je zpravidla uskutečňována podle prostorů bojové činnosti a v jednom prostoru. Při činnosti v jednom prostoru rozdělujeme úsilí podle výšek, směrů (sektorů), čar, cílů a času. Nad bojovými sestavami mechanizovaných (tankových) pluků, které mají ve výzbroji soudobě vysoce účinné prostředky PVO, je účelné určovat stíhacím letounům výšku letu nad horní hranici pásma ničení těchto prostředků. Avšak při náletech nepřátelského letectva převážně v malých výškách, kdy protiletadlové prostředky budou plnit určené úkoly v podmínkách složitě vzdušné situace, rozdělení činnosti stíhacího letectva a protiletadlového raketového vojska podle výšek nebude vhodné.

Těchto způsobů velení a součinnosti nesmíme používat šablonovitě, protože všechny závisí na konkrétní pozemní a vzdušné situaci.

Při organizaci protivzdušné obrany v období rozvíjení a přeskupování vojsk musíme mít dále na paměti, že na území vojenského okruhu bude probíhat přeskupování nejen vojsk daného okruhu, ale také vojsk sousedních okruhů a spojeneckých armád.

V průběhu přeskupování proti vojskům intenzivně působí vzdušný nepřítel. Zvláště proti těm vojskům, která jsou na přesunu do prostoru bojové činnosti. V souvis-

losti s tím ještě více narůstá úloha protivzdušné obrany, zvláště na přístupech vojsk k přepravištím a v průběhu překonávání vodních překážek, při průjezdu silničních a železničních uzlů, ve velkých městech a při soustředění vojsk v lesních masivech.

Ve zvláště důležitých obdobích přesku-pení a v určitých prostorech může být obrana pozemních vojsk jedním z hlavních úkolů vojsk PVO státu a k jeho plnění není vyloučené vyčlenění značné části sil a prostředků. Přitom ze stíhacího letectva zpravidla vyčleňujeme síly k hlídkování letounů ve vzduchu na nebezpečných smě-rech a k udržování části sil na letištích v odpovídajících stupních bojové pohoto-vosti. Útvary protiletadlových raketových vojsk v průběhu přesunu pozemních vojsk prostory jejich palby a při zastávkách bu-dou uvedeny na nejvyšší stupeň bojové po-hotovosti. Úkolem jednotek speciálního ur-čení je bránit přeskupení vojsk na hlav-ních směrech.

Útvary protivzdušné obrany okruhu, sousedních okruhů a spojeneckých armád mohou být použity i pro obranu nejzranitelnějších míst na osách přesunu vojsk (přepavy, prostory odpočinků, přestávky atd.). K plnění tohoto úkolu se rozvíjejí v předem připravených postaveních a za-bezpečují spolehlivé spojení s nejbližší-mi VS PVO státu. V průběhu přeskupení se tyto útvary postupně na přesunu začle-ňují do sektorů bojové činnosti vojsk PVO státu a předávají na VS vojsk PVO infor-mace o vlastní situaci a době pohotovosti k vedení bojové činnosti.

Útvary a jednotky, schopné vést palbu za přesunu, ničí samostatně cíle, které pů-sobí proti bráněným vojskům.

Vševojskové svazky, které se přesku-pují v prostoru obrany, např. svazu PVO, vysílají zpravidla na jeho VS nebo na jed-no ze společných VS své představitele. Upřesňují a koordinují:

— prostory palebných postavení rake-ťových útvarů a rozmístění stíhacího le-ťectva,

Zdokonalování součinnosti je nepřetržitý proces. Proto musíme cílevědomě využívat všech druhů bojové přípravy, ncviků a cvičení jak štábních, tak i se značkovými vojsky, dále všech výsledků vědy a techniky.

Tento velmi složitý problém můžeme řešit jen společným úsilím všech spojeneckých armád. Při tom má důležitý význam vzájemná výměna zkušeností.

— způsoby činnosti letectva a protile-tadlových raketových útvarů,
— organizaci spojení,
— způsob součinnosti stíhacího le-ťectva s útvary protiletadlových raketových jednotek.

Jednou z důležitých otázek je obrana rozmístění a organizace bezpečnosti pře-le-tu bombardovacího, průzkumného a do-pravního letectva nad územím vojenského okruhu. Druhý úkol plní svaz PVO státu za přísného dodržování přijatých zásad za-bezpečení letů. Přelétající skupiny letou-nů musí být včas hlášeny u orgánů dispe-čerské služby, vybaveny rádiovými pro-vozními údaji VS PVO státu a údaji rá-diového navigačního zabezpečení přeletu. K zajištění průletu letectva jsou určová-na pásma, záložní letiště pro případ nut-nosti přistání a VS, která zabezpečují spo-jení na směrech přeletů. V případech zvláštního nebezpečí přelétávající letouny jsou bráněny stíhacím letectvem způsobem hlídkování letounů ve vzduchu na nebez-pečných směrech nebo doprovodem na směru přeletu. Obrana letišť bombardovácího a dopravního letectva ze vzduchu je zabezpečena v rámci celkového systému PVO státu.

Stíhací letectvo, které přilétává do pro-storu bojové činnosti vojsk PVO státu s úkolem bránit přeskupování vojsk, je součástí celkového systému PVO.

V průběhu bojové přípravy vojsk je vě-nována velká pozornost otázkám zdoko-nalování součinnosti mezi silami a pro-středky PVO státu a PVO pozemních vojsk. Hlavním úkolem je dovést činnost sou-činnostních VS a vojsk na nejvyšší úro-veň mistrovství. S tímto cílem organizuje-me ncviky v součinnosti mezi odpovída-jícími VS, komplexní ncviky systému PVO státu, kterých se zúčastňují také síly a prostředky PVO vojenských okruhů.

Tyto úkoly jsou řešeny dále na každo-ročních cvičeních s vojsky.

Rozsáhlou možností pro komplexní pro-věrky kvality součinnosti vojsk PVO státu se silami a prostředky PVO vojsk vytvá-řejí různá cvičení.

z kapitalistických armád

VYTVÁRANIE REZERV ROPY

K opatreniam, ktoré zabezpečujú životnosť ekonomiky v budúcej novej vojne, patrí okrem iných aj vytváranie nevyhnutných rezerv v danom objeme, štruktúre a ich účelné rozmiestnenie. Stupeň ich riešenia je ovplyvnený charakterom výrobných vzťahov vlastných jednotlivým krajinám.

Vláda USA určila druhy surovín a veľkosť strategických zásob. Túto úlohu vykonával Úrad pre naliehavé plánovanie (Office of Emergency Preparedness), ktorý je podriadený priamo prezidentovi USA. Predpoklad bol vytvoriť strategické rezervy surovín na 3 roky. Od roku 1956 sa ustálili výdaje asi na 16 mil. dolárov ročne.

Odborníci pri určovaní výšky rezerv vychádzajú z potrieb danej krajiny a z možnosti ich krytia. Ideálom by bolo určiť pre každý výrobok (surovinu) koeficient zabezpečenia zdroja alebo pravdepodobnosť možného rizika straty. Presné matematické vymedzenie tu však nie je možné, možný je len odhad. Tento odhad umožnil určiť poradie vytvárania rezerv. Na prvé miesto sa dostali energetické suroviny, predovšetkým ropa. Určenie poradia vytvárania rezerv vychádzalo z týchto kritérií:

- veľká spotreba, ktorú nie je ľahko znížiť,
- zásobovanie sa deje takmer zo zahraničia,
- politická nestabilita dodávateľských krajín,
- dovoz prebieha po mori.

Ak sa určilo poradie vytvárania rezerv, bolo možné určiť aj čas, na ktorý treba vytvoriť rezervy tej ktorej suroviny. Do úvahy sa brala cena suroviny, dĺžka dovozu, možné straty alebo vývoz. Tieto predpoklady však neumožňovali určiť presný čas zásob a spôsobujú nejednotnosť v európskych kapitalistických krajinách. Predovšetkým preto, že vychádzajú z mylných úvah, že:

- kríza zásobovania nezasiahne najdôležitejšie zdroje,
- pri niektorých výrobkoch je účinok krízy zanedbateľný,

— pri nedostatku bude možné obmedziť spotrebu na menej dôležitých úsekoch.

Vytváranie rezerv spravídla financuje štát prostredníctvom štátneho rozpočtu, úverovej a fiskálnej politiky. Najvhodnejším spôsobom štátneho financovania tvorby rezerv sú daňové opatrenia.

Sústredíme sa na vytváranie rezerv ropy a jej produktov. Komisia EHS vydala v roku 1968 direktívu č. 414/68, ktorej cieľom bolo koordinovať a unifikovať pravidlá vytvárania zásob ropy a ropných výrobkov v členských krajinách EHS. Direktíva požadovala, aby všetky členské krajiny zaistili skladovanie takého množstva ropy a ropných výrobkov, ktoré by pokrylo ich potrebu na dobu 65 dní. Zásoby vytvorené na dobu 65 dní predstavujú množstvo hotových výrobkov z ropy, ktoré je vyjadrené v tonách podľa vzorca:

$$Q = \frac{65}{365} \cdot Q_{pr}, \text{ kde}$$

Q = objem zásob v tonách, ktoré treba vytvoriť na dobu 65 dní,

Q_{pr} = objem celkovej domácej spotreby v tonách za predchádzajúci rok.

V zmysle direktívy EHS boli za rezervy, vytvorené pre prípad núdze, považované iba tie, ktoré sú skladované predpísaným spôsobom. Teda rezervami neboli v tomto zmysle rezervy ropy na ropných poliach, v rafinériách, zásoby skladované pri čerpacích staniách, mimo teritória daného štátu atď.

Stav vytvorených rezerv na začiatku sedemdesiatych rokov (v období hospodárskej krízy, hlavne však energetickej a surovinovej krízy) však svedčil o tom, že členským štátom NATO v Európe, napriek rôznym opatreniam, sa nepodarilo vytvoriť jednotný systém vytvárania a udržiavania rezerv ropy a ropných výrobkov pre prípad núdze. Jednotlivé štáty dávali prednosť vlastným pravidlám pred odporúčaniami EHS a i v samotných odporúčaníach EHS sa objavovali veľké rozdiely. Zároveň sa ukázalo, že vytváranie rezerv nie je dlhodobým riešením problémov prípadného zastavenia dodávok ropy do Európy.

Energetická kríza objavila, že krajiny EHS udržiavajú zásoby ropy v priemere len na 30 až 60 dní výroby spotreby, t. j. asi polovicu z množstva požadovaného vedúcimi predstaviteľmi EHS.

Zároveň celú situáciu sťažil prudký rast cien ropy a ropných produktov. Zvýšenie cien ropy znamenalo veľké zvýšenie

nákladov na nákup ropných výrobkov potrebných pre ozbrojenú silu. Náklady vzrástli aj investíciami jednotlivých vlád krajín NATO do prieskumu a ťažby energetických zdrojov na vlastnom území, hlavne na Aljaške a Severnom mori.

Na základe negatívnych skúseností z dôsledku energetickej krízy dochádza k zvýšeniu zásob energetických surovín všetkých druhov podľa možnosti jednotlivých štátov na požadovaných 90 — 120 dní výroby spotreby. V uvedenej dobe 90 — 120 dní musí byť vyriešená otázka ďalšieho dodávania príslušných energetických surovín od ich zdrojov k spotrebiteľovi. V prípade vojnového konfliktu budú zásoby prednostne slúžiť na zabezpečovanie vojnové výroby a priamej bojovej činnosti. Spolu so zásobami pohonných hmôt vo vojenských skladoch, ktoré sa zvyšujú, majú zabezpečovať vedenie bojovej činnosti asi na dobu 90 dní.

Minimálny objem zásob, odporúčaný energetickou komisiou EHS, nemá však iný ekonomický význam než že vyjadruje predpoklad o dĺžke pravdepodobného trvania krízy a o potrebnom čase na realizovanie opatrení pre obnovu dodávok.

Pre rozptýlenie vytvorených rezerv ropy treba vybudovať veľké množstvo skladov. Napr. iba v NSR, aby rozmiestnili potrebné 90 dňové rezervy ropy (asi 40 mil. ton), potrebujú vytvoriť 50 — 60 podzemných skladov o veľkom objeme. Preto sa v NSR už od roku 1972 v priestore Wildesheim začalo s výstavbou 20 podzemných skladov pre ropu o obsahu každého skladiska 350 tisíc m³.

Spojené štáty vytvárajú na svojom území tzv. „prvotné“ a „druhotné“ zásoby ropy a plynu, ktoré sa majú využiť pre potreby krajiny a jej spojencov v prípade vojny. Zásoby ropy v USA sú pre západnú Európu ďaleko a ich doprava v priebehu novej vojny je veľmi zraniteľná. Preto o to viac stúpol význam zvyšovania zásob ropy na území európskych krajín, členov NATO. Dôraz sa kladie zároveň na spoľahlivosť týchto zásob. Za spoľahlivé totiž velenie NATO považuje iba tie zásoby, ktoré bude možné použiť aj po hromadnom jadrovom údere.

Zároveň sa krajiny NATO, predovšetkým v Európe, snažia vytvoriť perspektívne koncepcie zabezpečenia zásobovania členských štátov energiou a navrhujú realizovať tieto opatrenia:

— obnoviť a rozširovať ťažbu a spracovanie uhlia,

— orientovať sa na rozsiahlejšie a intenzívnejšie využívanie zemného plynu,

- zvýšiť efektívnosť využitia jednotlivých energetických zdrojov,
- urýchliť rozvoj jadrovej energie,
- diverzifikovať dovoz ropy zvýšením počtu dodávateľov z rôznych štátov a oblastí,
- zvýšiť podporu národným (štátnym) podnikom, činným v oblasti ťažby a spracovania

energetických surovín a výroby energie.

Tieto opatrenia majú základ okrem iného aj v poznaní, že predpoklad nemožnosti prerušenia dodávok ropy a ropných výrobkov do západnej Európy na dlhšie časové obdobie je založený na slabých základoch.

Ešte nikdy v minulosti nebol tak markantne viditeľný vzájomný vzťah vojny a ekonomiky ako v súčasnosti. Predovšetkým v kapitalistických krajinách, kde tento vzťah vychádza z kapitalistických výrobných vzťahov, spôsobuje vážne národohospodárske problémy pri zabezpečovaní agresívnych cieľov imperializmu. Krízové javy v kapitalistickom hospodárstve neprestajne odhaľujú slabé a zraniteľné miesta vojnovoeconomického potenciálu kapitalistických krajín a zároveň ich prehľbujú. Tým viac, že kapitalistické krajiny v tretej etape všeobecnej krízy kapitalizmu, v porovnaní so socialistickými krajinami na čele so Sovietskym zväzom, strácajú svoje politické, hospodárske ale aj vojenské pozície vo svete.

S VYŠŠÍMI NÁROKY NA KVALITU A EFEKTIVNOST PRACOVAT V NOVÉM ŠKOLNÍM ROCE

Hluboké rozbory výsledků uplynulého školního roku, které jsme projednali na rozšířeném zasedání vědecké rady VAAZ, prokázaly jednotu názorů na hodnocení dosažených výsledků i na záměry pro nový školní rok. Tuto názorovou jednotu nezdůrazňuji náhodou. Názorová jednota vedoucích služebních a stranických kádrů na rozhodující otázky práce a života akademie je důležitým předpokladem plynulé plodné práce v tomto roce.

V uplynulém školním roce jsme na naší akademii uskutečnili další výrazný krok v realizaci úkolů XV. sjezdu KSČ. Věnovali jsme značnou pozornost zejména hlubokému seznámení a promyšlení požadavků i úkolů, které pro naši ideově výchovnou, výchovně vzdělávací, vědeckovýzkumnou i řídicí a organizační práci vyplývají z usnesení předsednictva ÚV KSČ o dalším rozvoji čs. výchovně vzdělávací soustavy. O tom svědčí především úroveň rozpracování základní koncepce vysokoškolské i postgraduální přípravy posluchačů na VAAZ, kterou jsme projednávali na učebně metodické konferenci v dubnu loňského roku.

Vysokou úroveň pracovní aktivity a iniciativy prokázal přístup komunistů i všech pracovníků akademie k výsledkům 11. plenárního zasedání ÚV KSČ, které byly rozpracovány v jednání i v usnesení naší konference KSČ.

Hodnocení na jednotlivých stupních přinesla dostatek faktů o tom, že ve všech oblastech naší práce, v morálně politické sféře, bojové pohotovosti, výchovně vzdělávacím procesu, vědecké práci, materiální oblasti i v řízení došlo k pozitivním posunům a někde jsme dosáhli i přesvědčivých výsledků.

Toto konstatování můžeme dokumentovat celou řadou konkrétních faktů.

V uplynulém školním roce došlo k dalšímu zkvalitnění ideově výchovné a politické práce a k jejímu užšímu sepětí se životem a úkoly školy. Tato skutečnost se stala důležitým předpokladem dalšího zvýšení úrovně a účinnosti výchovné práce, světónázorové výchovy příslušníků školy a formování jejich vysokých morálně politických a mravních kvalit. Morálně politická jednota se formovala na základě marxismu-leninismu, aktivního vztahu k politice KSČ a vysoké angažovanosti za její realizaci.

Výrazem toho je mimo jiné skutečnost, že v průměru 60 % posluchačů je nepřetržitě zapojeno do aktivní politické práce. Zvýšila se i stranická organizovanost u ab-

Generálporučík PhDr. ing. Josef Čepický

solventů naší akademie, 83 % jich přijde do vojsk jako příslušníci strany.

K posílení obranyschopnosti naší země a bojové připravenosti ČSLA vyřadila loni akademie uěkolic set svých absolventů vysokoškolského i postgraduálního studia, kteří byli ustanoveni do velitelských, týlových a vojenskoinženýrských funkcí ve vojscích. Téměř tři čtvrtiny z nich ukončily svoje studium s výtečným a velmi dobrým prospěchem.

Obdobných výsledků dosahují naši posluchači i v semestrálních zkouškách.

Na těchto výsledcích se vedle samostatné práce posluchačů podílejí především učitelé kateder akademie, kteří vnášeli nové podněty do obsahu výuky a zkvalitňovali i její metodickou úroveň. Mohl bych uvést příklady prakticky ze všech našich kateder.

K odstranění menší připravenosti absolventů v základních návycích pro výkon funkcí u vojsk zpracovaly všechny katedry „Komplexní plán získávání základních návyců posluchačů VAAZ“. Příslušná opatření byla realizována především na stážích, praxích, při praktickém výcviku a praktických, zaměřených na operačně taktických a provozně technických předmětech.

Zkvalitnila se úroveň a organizovanost učebně metodické práce a zvýšila se metodická připravenost jednotlivých učitelů na bezprostřední výuku. Určitý pokrok je patrný i ve zpracování metodik výuky jednotlivých předmětů.

K prohloubení kvalifikační přípravy učitelů byl, vedle kursu pedagogiky a psychologie pro začínající učitele, zorganizován kurs výpočetní techniky v předmětech specializací. V této přípravě budeme dále pokračovat.

Velmi úspěšně byl splněn plán, zabezpečující výuku a studium jednotlivých předmětů kvalitními fondy.

Náročné úkoly plnila akademie, zejména její katedry ve vědeckovýzkumné práci a vědecké přípravě. V uplynulém školním roce bylo řešeno mnoho desítek vědeckých úkolů ve prospěch ČSLA, národního hospodářství i zkvalitňování vlastního výchovně vzdělávacího procesu na VAAZ. Řada z nich byla náročně a kladně oponována odbornými složkami MNO a je nebo bude využívána ke zdokonalení činnosti ve vojscích.

Vedle učitelů akademie se do této práce zapojují ve stále větší míře posluchači, zejména z vyšších ročníků.

Akademie jako významné školící vědecké centrum zabezpečuje vysokou úroveň vědecké výchovy, nejen svých vlast-

ních kádrů, ale i pro vojska a zejména ostatní vysoké vojenské školy.

V posledních letech se zintenzívnila oboustranná spolupráce mezi akademii, operačními i taktickými štáby vojsk ČSLA. Tuto těsnou spolupráci chápeme jako oboustranně výhodnou a prospěšnou.

Vojenská akademie poskytuje své učební fondy pro přípravu velitelů a štábů i některé zkušenosti a poznatky z budování učebně výcvikové základny v této oblasti.

V uplynulém školním roce dala akademie k dispozici vojskům výsledky vědeckých konferencí k problematice radioelektronického boje, boje s bitevními vrtulníky a k organizaci a vedení boje s protitankovými prostředky nepřítele. Tzn. k problémům, kterým byl přisuzován mimořádný význam v rozkazu ministra národní obrany na minulý výcvikový rok.

Významnou pomoc poskytuje akademie v přípravě kádrů pro vojska v krátkodobých a vyšších akademických kursech. Ke zvýšení kvality kursů přispívají nejkvalifikovanější odborníci v jednotlivých oborech, kteří ve výuce využívají nejnovější zkušenosti ze sovětských vojenských akademií a praxe velitelů a štábů vojsk ČSLA.

Převládající pozitivní výsledky nepřekvapují. Vždyť komunisté a stranické organizace cítí velkou odpovědnost za plnění stranické linie v podmínkách akademie. Denně se opíráme o bohaté zkušenosti vojenských akademií Sovětské armády. Ve své práci se můžeme opírat o masovou, uvědomělou iniciativu lidí, kterou pomáhají rozvíjet stranické organizace i odbory a SSM.

Na pozitivních výsledcích má významný podíl také podpora, které se nám dostává od všech složek ministerstva národní obrany.

Positivních výsledků dosahujeme také díky tomu, že vědeckopedagogičti pracovníci, většina příslušníků vojenské akademie je politicky zralá, vysoce odborně kvalifikovaná, vojensky zkušená a má ráda svou práci. Můžeme se opírat o bohaté učební fondy, moderní učebně výcvikovou základnu, o výrazné prvky cílevědomé řídicí práce na všech stupních řízení i o první kroky v rozvíjení individuální práce.

Tyto rozhodující zdroje našich úspěchů musíme mít stále na zřeteli, analyzovat je a dále rozvíjet. Naše problémy a nedostatky nemůžeme proto řešit pouze na základě jevů a následků, ale především na základě poznanych příčin a s využitím rozhodujících zdrojů, které vedou k pozitivním výsledkům v naší práci.

Vysoké nároky jsou kladeny na naši práci v novém školním roce

Z dosažených výsledků si nejvíce cením toho, že vedoucí stranický, vědeckopedagogický a velitelský aktiv akademie vkládá do každodenní práce přemýšlivost a iniciativu, kázeň a odpovědnost, starostlivost i obětavost. Že dovede v tomto duchu vést k plnění všech úkolů nejen pracovní kolektivy vojáků z povolání a občanských pracovníků, ale i posluchače. Jsem hluboce přesvědčen, že o takovou práci se budeme moci opírat i v příštím školním roce. Nová iniciativa jistě najde odraz v rozmachu socialistického soutěžení na počest 34. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou a na počest 35. výročí Slovenského národního povstání.

Důkladná analýza naší uplynulé práce, jakož i úkoly vyplývající ze základních řídicích dokumentů velení naší armády, zejména rozkaz ministra národní obrany na nový výcvikový rok, směrnice ministra a náčelníka HPS ke stranickopolitické práci a směrnice 1. zástupce ministra národní obrany pro činnost VAAZ na školní rok 1978/79 nám umožnilo včas a zodpovědně formulovat základní úkoly a zpracovat hlavní plánovací dokumenty velení akademie.

V tomto školním roce budeme řešit některé základní úkoly a problémy

1. Z hlediska některých specifických rysů nového školního roku.

2. Ty, které i přes pozitivní hodnocení musíme v novém školním roce lépe společně zabezpečit, neztratit kritický pohled na práci svou, ale ani na práci svých spolupracovníků.

3. Nové úlohy, které před nás staví život, praxe, věda a vědeckotechnický pokrok.

Mezi hlavní specifické rysy patří především zpracování nové základní učební dokumentace pro všechny obory vysokoškolského i postgraduálního studia. Tvorba učební dokumentace je úkol koncepční, mimořádně závažný, který neřešíme v každém školním roce. Kvalita jeho zpracování bude výrazně ovlivňovat celou naši práci v příštích letech. Když všechny řešené otázky zodpovědně nedomyšlíme, nevyjasníme, nedohlédneme, budeme pak mít problémy nejen my, ale i ti, kteří přijdou po nás. Právě proto je nutné tento mimořádně závažný úkol řešit na úrovni nejnovějších výsledků vědeckého poznání a odpovídajícími vědeckými metodami.

K jeho úspěšné a efektivní realizaci máme velmi dobré podmínky. Budeme se

především opírat o usnesení předsednictva ÚV KSČ k dalšímu rozvoji československé výchovně vzdělávací soustavy a o dosažené výsledky jeho rozpracování na akademii. U většiny studijních oborů se také můžeme opírat o učební dokumentaci vojenských akademií Sovětské armády.

Při rozpracování učební dokumentace budeme také vycházet z vlastních zkušeností, z logických úvah, ze zkušeností, které máme z realizace dosavadní učební dokumentace a z požadavků, které jsou kladeny na kádry ve vojscích naší armády.

V těsné součinnosti s nadřízenými odbornými složkami ministerstva národní obrany i odpovědnými funkcionáři z vojsk sehraji mimořádně závažnou úlohu všechny katedry specializací, které nejlépe znají profil absolventů své specializace, dále společenskovoědní, základní teoretické a všeobecné technické katedry, které mají celoa akademickou působnost a také velení akademie. Osobně dávám tvorbě nové učební dokumentace mimořádně velkou váhu a aktivní účast na této práci považuji za svůj prvořadý úkol v tomto školním roce.

V průběhu letošního školního roku bude předsednictvem ÚV KSČ a velením armády v souladu s opatřeními v československé výchovně vzdělávací soustavě zpřesněna koncepce vysokoškolské a postgraduální přípravy vojenských kádrů na vojenských vysokých školách. Cílem tohoto opatření je přiblížit se ještě důsledněji systému přípravy vojenských kádrů na vojenských akademiích Sovětské armády. Zpřesněný systém bude mít své dopady i na organizační strukturu, tabulky počtů, na naši kádrovou práci, na učební fondy, učebně výcvikovou základnu, na zpřesněné perspektivy, na organizátorskou a řídicí práci aj. Z toho vyplynou jistě nemalé úkoly, které musíme řešit nad rámec úkolů, naplánovaných v Nařízení náčelníka VAAZ na nový školní rok. Musíme tyto problémy řešit promyšleně, abychom postihli nejen bezprostřední, ale i perspektivní důsledky nových opatření.

To se vztahuje nejen na propracování nové orientace na jednotlivých úsecích a oblastech naší práce, ale i na zpracování organizační struktury a tabulek počtů, stanovení kvalifikačních požadavků apod. Přitom musíme být velmi reální a řešit všechny problémy a úkoly nejen promyšleně, ale také efektivně s přihlédnutím nejen k současným, ale i perspektivním tendencím.

Přitom všem musíme využívat zkušeností našich předních a nejzkušenějších pracovníků ve všech oblastech činnosti akademie.

Na základě zpřesněné koncepce a systému přípravy kádrů budeme nově tvořit a upřesňovat naši orientaci na asi přechodný školní rok 1979/1980, ale také perspektivu naší práce v nastávající 7. pětiletce, do které vstoupíme na základě linie XVI. sjezdu KSČ.

Specifickým rysem, ovlivňujícím naši práci, bude i realizace některých závažných stranických a státních dokumentů.

Je to především nové usnesení předsednictva ÚV KSČ k popularizaci armády a

branné propagandě. K realizaci tohoto usnesení musíme přistupovat velmi aktivně, zejména v oblasti masové politické práce, v přípravě civilních orgánů a organizací, především pokud jde o vojenské aspekty v mezinárodní situaci.

Dále začne platit a působit nový zákon o průběhu služby vojáků z povolání, se kterými jsme začali na naší akademii intenzivně pracovat.

Všechny tyto specifiky, a zejména ty, které nesou koncepční charakter, s mimořádně závažnými důsledky, musí být řešeny s veškerou energií, s koncentrováním všech našich zkušeností, s velkou pozorností tak, jak si to zaslouží a jak to vyžadují.

Hlavní naše úkoly a metody práce v novém školním roce

I když jsme v uplynulém školním roce dosáhli pozitivních úspěchů, přesto však v naší práci existují a přetrvávají některé problémy i nedostatky. K jejich řešení musíme soustředit daleko více energie, nežli v předchozích letech, neboť snižují kvalitu a efektivnost naší práce.

Orientace k jejich překonání je stanovena v nařízení náčelníka VAAZ na letošní školní rok. Nejde a ani nemůže jít o úkoly nové, protože vyplývají ze základního poslání naší akademie. I když nejsou nové, budeme je v realizačním procesu měřit větší zkušeností, a proto i větší náročností na kvalitu a efektivnost práce, jak to od nás žádá strana, 11. plenární zasedání jejího ústředního výboru.

Na prvním místě je to komunistická výchova, v níž musíme všichni udělat daleko více, než jsme dělali až dosud. Rozhodujícím východiskem pro nás musí být uvědomění si toho, v čem je základní rozdíl mezi důstojníkem kapitalistické a socialistické armády. Není ani tak ve znalostech organizace, techniky a vojenského umění. Socialistická armáda a její důstojnický sbor musí mít převahu v uvědomělosti, v oddanosti socialistickým a komunistickým myšlenkám, v ideově politických cílech, směřujících k naplnění těchto myšlenek, musí se lišit politickým přesvědčením vojáků, jejich vztahu k životu, k naší vlasti, k našim přátelům. To vše nám musí vytvářet komunistická výchova, rozvíjená v procesu přípravy všech posluchačů na naší akademii. To samozřejmě předpokládá vysokou úroveň marxistické připravenosti, politické angažovanosti příslušníků stálého stavu akademie, důsledné a zásadové práce ve všech oblastech činnosti akademie k naplnění požadavků strany a velení ČSLA.

Mimořádnou péči musíme věnovat především ideově výchovné práci ke dvěma závažným otázkám, k upevňování vojenské kázně a prohlubování socialistických vztahů, které v rozhodující míře ovlivňují kvalitní a efektivní plnění všech našich úkolů v akademii, zejména v oblasti výchovně vzdělávacího, ale i vědeckovýzkumné práce.

I v naší akademii máme v oblasti upevňování socialistické kázně řadu problémů a ještě ne zcela plněme úkol být vzorem nejen vojskům, ale i ostatním vojenským školám. Tuto otázku jsme již mnohokrát řešili a naše práce musí směřovat především k důsledné realizaci těch závěrů a opatření, které jsme již přijali, a které jsou vytyčeny i pro nový školní rok. Víme, že dosáhnout úspěchů v této oblasti můžeme jen trpělivou a promyšlenou prací všech složek akademie, v níž prvořadou úlohu hraje politická výchova a vojenský režim, formující především uvědomělý základ vojenské kázně.

To do značné míry platí i o společenských vztazích v akademii. Vztahy mají velmi podstatný vliv na kvalitní a efektivní práci. Tato základní kritéria závisí především na vztazích důvěry, na vzájemné spolupráci a pomoci, na rozvoji kritiky a sebekritiky. Bez těchto rysů našich vztahů se neobejdeme, a proto jim budeme veškeré naší politické a služební činnosti věnovat velkou péči. To se však netýká jen stálého stavu, i když úroveň vztahů zde, zejména mezi vedoucími pracovníky a učiteli je pro akademii rozhodující. Platí to i o vztazích mezi posluchači, kde se ještě často střetáváme s projevy falešného kamarádství, s tendencemi průměrnosti a slabou kolektivní odpovědností a náročností na práci jednotlivců apod.

Všechny otázky komunistické výchovy musíme řešit skutečně daleko energičtěji, nežli kdykoliv jindy.

Domnívám se, že dobrým nástupem k tomu byly konference k pracím L. I. Brežněva „Malá země“ a „Znovuzrození“, organizované pro jednotlivé kategorie pracovníků akademie. Chceme tím vytvořit podmínky k hlubokému využití jejich ohromného věcného i emocionálního bohatství nejen pro výchovu mladých posluchačů a příslušníků akademie, ale pro nás všechny.

V tomto školním roce budeme také zásadně řešit některé obsahové otázky výuky:

— velmi výrazně musíme pokročit s přípravou posluchačů pro oblast řízení, velení, vědecké organizace a stylu práce. Na řešení tohoto úkolu se budou podílet katedra mechanizace velení a štábní služby, katedry společenskovední a katedry specializací z hlediska svého druhu vojska a obsahu svých předmětů,

— v souladu s požadavky velení armády budeme rozpracovávat teorii a praxi příkrytí státní hranice v našich specifických otázkách. Chceme k tomu ještě v letošním roce uspořádat vědeckou konferenci, na které bychom projednali podkladové studie, které budou zpracovány v období jejich přípravy,

— nové pojetí výuky radioelektronického boje. Na konferenci k této problematice, která na VAAZ byla, se věci ujasnily, zpracovala se učební dokumentace. V tomto školním roce se bude důsledně a energicky naplňovat, a to nejen u skupiny radioelektronického boje, ale u všech kateder specializací,

— nový přístup k výuce taktiky. Politický základ veškeré naší práce tvoří naše ideologie, politika naší komunistické strany. Veškerá činnost ve vojenství má svůj vševojskový základ, vycházejí z vševojskového charakteru soudobého boje. Tento základ reprezentuje vševojsková taktika a operační umění. Posluchače musíme dobře připravit na to, aby si správně vedli v boji i v operaci. Mírová služba je podřízena tomu, aby byli posluchači připravováni dobře velet, řídit, řešit bojové situace. Z naší akademie by neměl odejít důstojník, který nemá solidní vševojskové taktické znalosti,

— nově musíme také přistupovat k řešení vztahu teorie a praxe v přípravě našich posluchačů. Na akademii stále přetrvává názor, že když chceme posílit prvek získávání praktických návyků, na příklad pro potřeby řízení, velení u našich posluchačů, že to musí jít na účet teoretických základů, teoretické základy, že jdou na

účet praktických návyků. Musí se však zvedat úroveň obojího — teoretické připravenosti i praktických návyků,

— více úsilí budeme věnovat propracování a modernizaci ve výuce předmětů provozu, ošetřování a oprav bojové techniky i příslušného druhu technického zabezpečení,

— některé nové prvky chceme uplatnit i v přípravě nových vojenských inženýrů pro ČSLA. Soustředíme se především na realizaci závěrů vědecké konference, na které jsme projednali aktuální i perspektivní otázky a důsledky vědeckotechnického rozvoje ve vojenství, zejména v oblasti vojenské techniky.

V oblasti vědeckovýzkumné práce bude naše akademie řešit mnoho závažných úkolů. Budeme usilovat o to, abychom je splnili na vysoké teoretické úrovni tak, aby jich bylo možné co nejúčinněji využívat ke zdokonalení praxe vojsk, ale i našeho výchovně vzdělávacího procesu.

V souvislosti s tím chceme energičtěji řešit i otázku hodnocení výsledků naší vědeckovýzkumné práce. Hovoříme o tom již poměrně dlouho, a přesto se výsledky vědecké práce hodnotí v podstatě výhradně pouze podle kvantitativních kritérií.

Samotná podstata a smysl vědecké práce, tj., využívat jejích výsledků v praxi a na jejich základě tuto praxi měnit, to vše si vyžaduje hodnotit tuto klíčovou oblast naší práce v komplexu kvalitativních i kvantitativních kritérií, přičemž kritéria kvalitativní jsou a vždy budou rozhodující.

Připomínám, že teorie řízení, plánování a organizace vědeckovýzkumné práce je dnes již rozpracována natolik, že tato kritéria i další faktory jsou známé, a proto je můžeme aplikovat do této oblasti naší práce. Při značně rozsáhlé vědní oborové diferenciaci, která na akademii objektivně existuje, to bude jistě práce složitá, ale v zájmu věci se jí nemůžeme vyhnout. To však mimo jiné předpokládá využití při hodnocení výsledků práce těch orgánů, které v systému vědecké práce mají klíčové poslání, jako jsou zadavatelé, řídicí pracovní skupiny, oponentské komise, případně experti apod.

Důležitá bude i zjišťování, jak jsou výsledky řešení důležitých úkolů využívány v praxi vojsk či v národním hospodářství, jak jsou vědecké práce popularizovány, publikovány, jak jsou naši autoři citováni v různých odborných pracích, publikacích a podobně.

Jak vyplývá z rozboru minulého školního roku, neplní se plán růstu kvalifikace vědeckopedagogických pracovníků akademie. To není dobrý jev. Tato oblast

proto také patří mezi problémy, které musíme energičtěji řešit. Je třeba většího úsilí i vůle těch, kteří jsou v pedagogické a vědecké přípravě. Je však třeba i tlaku ze strany náčelníků i politických pracovníků, chce to i vytvářet dobré podmínky ze strany náčelníků i kolektivů jednotlivých kateder.

Máme závažné úkoly i v materiální sféře. Zde je problém především s dodavatelskými kapacitami. Usilujeme o zlepšení materiálních podmínek pro potřeby výuky, vědy i života akademie, posluchačů i stálého stavu.

Chceme také prohloubit spolupráci s vojsky a štáby Střední skupiny vojsk. Zejména v oblasti politické práce a výchovy, ale i při řešení našich odborných a vědeckých problémů.

V novém školním roce čeká nás mnoho úkolů. Čím více je úkolů, tím více se musí hledat ty články řetězu, při jejichž uchopení se zvedne i velký kus tohoto řetězu. A které jsou ty hlavní články v novém školním roce?

1. Politická práce v nejširším slova smyslu, která dává smysl všemu, co se dělá, která sjednocuje, podněcuje iniciativu, mobilizuje lidi. V ní musí najít každý své místo, ať zastává jakoukoliv funkci.

2. O vědu se opírající tvůrčí práce. Je třeba radit se s vědou, se syntetickou vědeckou informací, vycházet z ní, opírat se o ni, ať pracujeme na kterémkoliv úseku činnosti.

3. Růst kvalifikace učitelů. Obsahovou i metodickou připravenost učitelů řeší na prvním místě učebně metodická práce kateder. Učitel — to je hlavní článek. Když nám nebude ve výchově, ve vzdělání fungovat, nebude mít akademie dobré výsledky. Proto je nutný růst kvalifikace, proto je nutná péče o učitele, náročnost na učitele, proto ta váha těm opatřením, ve kterých se nám připravují učitelé.

4. Individuální práce ve výuce a ve výchově. Když se za ni vezme, zejména tam,

kde jsou problémy, tak se zlepší výsledek naší práce.

5. Úroveň řízení a řídicí práce na všech stupních. Zde již bylo vykonáno mnoho. Jsou vydány organizačně metodické směrnice, které vyjasnily klíčové otázky života a práce školy. Tyto směrnice musíme nejen dobře znát, ale co je hlavně — vnášet je do života.

Zdokonalit také kontrolní činnost. Nejde o velké počty kontrol, ale klást důraz na to, aby kontrola přinesla pozitivní zkušenosti i závěry, dala myšlenky a podněty pro práci katedry, fakulty, oddělení, nejen krátkodobou, ale dlouhodobou orientaci v práci.

Samozřejmě, že každé pracoviště má své specifiky, své hlavní články řetězu. Je třeba hledat a na ně koncentrovat energii, aby se netlačilo vše stejnými, rozptýlenými silami. Úkolů je mnoho, proto je třeba koncentrovat energii k tomu, co nám pomáhá řešit ty základní problémy a úkoly, které budeme řešit v novém školním roce.

Úkoly v novém školním roce budeme plnit v určitých mezinárodních i vnitropolitických podmínkách. Události posledního období naznačují zostřený útok mezinárodního imperialismu na socialistické společenství, zejména také na naši zemi, neustále vzrůstající zbrojení a další akce odpůrců politiky uvolňování mezinárodního napětí.

Máme mnoho nepřátel, ale máme také mnoho přátel v socialistickém světě, v revolučním pokrokovém hnutí, ale především v mohutné zemi Sovětů. Musíme mít silnou armádu, ještě dlouho ji budeme muset mít. Armáda je taková, jaké jsou její kádry, my tyto kádry připravujeme. To je naše velká zodpovědnost.

V novém školním roce budeme pracovat v příznivé vnitropolitické situaci. Daří se realizovat závěry a úkoly XV. sjezdu KSČ, lidé dobře žijí, masy našich pracujících podporují politiku naší komunistické strany.

To všechno vytváří příznivé politické klima i pro naši práci.

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

V další části věnuji pozornost upřesnění a objasnění některých dalších pojmů na základě připomínek a námětů čtenářů, především z oblasti obranných operací, která byla uveřejněna ve Vojenské mysli číslo 6/75.

Obrana

je jedním ze základních druhů bojové činnosti vojsk, jehož cílem je odrazit útok nepřítele, který je v převaze, oslabit a vyčerpat jeho síly, zmařit útok, získat čas pro soustředění nových sil a prostředků, vytvořit příznivé podmínky pro přechod do rozhodného útoku.

Obrana umožňuje získat čas, šetřit síly a prostředky na jedněch směrech pro útok na jiných směrech, udržet zaujaté prostory a zabezpečit boky útočícího uskupení.

Do obrany mohou vojska přejít jak v přímém dotyku s hlavními silami nepřítele, tak i mimo dotyk s nimi.

Podle způsobu zaujetí obrany rozeznáváme: spěšně zaujatou obranu a předem připravenou obranu.

Spěšně zaujatá obrana

je způsob obrany organizované a zaujímané vojsky zpravidla v omezeném čase a často i pod tlakem nepřítele a pod jeho palbou.

Spěšně zaujatá obrana se na začátku své organizace vyznačuje neúplnou připraveností, a tím i sníženou odolností, nedostatečně rozvinutým a organizovaným systémem paleb, nedokonalým ženižním vybudováním jednotlivých pásem obrany, postavení, narychlo organizovanou součinností, jakož i tím, že vojska nejsou ještě dostatečně obeznámena s terénem.

K spěšnému přechodu do obrany zpravidla dochází za útoku při odrážení silných nepřátelských protiztečí a protiúderů, nebo v důsledku neúspěšného střetného sražení (boje).

Předem připravená obrana

je způsob obrany předem organizované, vybudované a zaujímané vojsky mimo dotyk s hlavními silami nepřítele. Vyznačuje se připraveností, odolností, rozvinutým a organizovaným systémem paleb, ženižním vybudováním jednotlivých pásem obrany, postavení, organizovanou součinností a vedením.

Aktivnost obrany

je jedním ze základních požadavků kladených na soudobou obranu. Je to

Podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc.

schopnost rozhodného a aktivního použití sil a prostředků, schopnost zabezpečit narůstání síly a odporu, nepřetržitě vedení palebných úderů a využití jejich účinků.

Aktivnosti obrany se dosahuje širokým a rychlým manévrem, zejména palbou, silami a prostředky, mohutnými palebnými úderů ke zničení hlavního uskupení nepřítele, vedením protiztečí a protiúderů.

Úpornost obrany

je jedním ze základních požadavků kladených na soudobou obranu. Je to vlastnost obrany, která se vyznačuje zvláštní vytrvalostí, nepovolností, houževnatostí a velkou intenzitou vůbec.

Odolnost obrany

je jedním ze základních požadavků kladených na soudobou obranu. Záleží v její schopnosti odolat nepřátelským palebným úderům zvláště úderům jadernými zbraněmi a zápalnými prostředky (napalmem), odrazit útok vojsk nepřítele dovedně organizovaným systémem paleb, zejména protitankových, manévrem palbou a jednotkami, využitím terénu a jeho ženíjní úpravou udržet důležité prostory a čáry a uchovat bojeschopnost vlastních vojsk.

Organizace obrany

je činnost velitelů, stranickopolitických orgánů, štábů a vojsk, jejímž cílem je připravit a všestranně zabezpečit obrannou operaci (obraný boj).

Organizace obrany zahrnuje zejména přípravu rozhodnutí velitele, doručení úkolů vojskům, vytvoření potřebného uskupení sil a prostředků, přípravu jaderných úderů a úderů letectva a dělostřelectva na nepřítele, organizaci součinnosti, organizaci obrany proti obrněným prostředkům nepřítele (tankům, BVP, OT atd.), organizaci protivzdušné obrany, spolehlivou ochranu proti zbraním hromadného ničení, proti radioelektronickým prostředkům nepřítele, ženíjní úpravu terénu včetně zátarasů, velení a spojení, politické, materiálně technické, zdravotnické zabezpečení.

Úsilí obrany

je souhrn opatření, vyjádřených soustředěním palby a učením sil a prostředků ke spolehlivé obraně směru, na němž se předpokládá úder útočníka, a

k udržení prostoru, který má podle rozhodnutí nadřízeného velitele rozhodující význam pro úpornost obrany a úspěch bojové činnosti vcelku.

Systém obrany

je jednak účelně organizovaný způsob vnitřního uspořádání obrany podle jednotičního zámyslu, jednak souhrn opatření k budování obrany a využití sil a prostředků v obranné operaci (boji).

Systém obrany zahrnuje uskupení sil a prostředků, způsoby jejich využití, systémem paleb a ženíjní úpravy terénu.

První pásmo obrany

je vymezená část terénu, položená nejbliže k nepříteli, kterou obsazují a brání svazky prvního sledu operačního svazu. Na něm je zpravidla soustředěna hlavní část sil a prostředků obránce.

První pásmo obrany zahrnuje zpravidla několik obranných postavení, příčná postavení, prostory palebných postavení dělostřelectva, postavení jednotek a útvarů protivzdušné obrany, prostory rozmístění a čáry rozvinutí druhých sledů a záloh svazků.

Obrana tohoto pásma má zpravidla rozhodující význam pro splnění úkolů obranné operace.

Druhé pásmo obrany

je vymezená část terénu v určité vzdálenosti za prvním pásmem obrany, určená k obraně.

Úkolem druhého pásma obrany je zabránit nepříteli, který prolomil první pásmo obrany, aby pronikl do hloubky obrany, zabezpečit rozvinutí vlastních sil k protiztečím a protiúderům a v některých případech ve spojení s příčným postavením vytvořit v celé šířce obranného pásma nebo v jeho jednotlivých úsecích nové první pásmo obrany.

Opevněný prostor

je zvláště silně ženíjně vybudovaná část terénu, připravená k dlouhodobé úporné obraně. Základem jeho obrany jsou zpravidla trvalá opevňovací zařízení, polní obranné objekty a mohutné zátarasy jak před předním okrajem, tak i v hloubce s předem připraveným systémem paleb, zvláště bočních a nastražených.

Opevněný prostor mohou bránit speciální pevnostní jednotky samostatně nebo v součinnosti s jinými jednotkami. Hlavním určením opevněného prostoru je přehrazení nejdůležitějšího operačního směru.

Protiúderné uskupení

je účelně a cílevědomě uspořádána část sil a prostředků operačního významu, určená k uskutečnění armádního, popřípadě frontového protiúderu.

Úkolem protiúderného uskupení je zničit nepřítele, který se vklíní do obranné sestavy, obnovit souvislost obrany nebo vytvořit podmínky pro přechod do všeobecného útoku.

Protiúderné uskupení se vytváří z druhých sledů a záloh armády (frontu), zejména z tankových a motostřeleckých divízií.

Přechod do útoku

je souhrn veškeré činnosti vojsk, který směřuje k využití příznivých podmínek aktivní činnosti vojsk v obraně a úspěchů sousedů pro přechod vlastních vojsk do rozhodného útoku nebo pro pokračování útoku na stanoveném směru.

Přechod do útoku bude zpravidla zahajován ihned po protiúderu nebo po krátké přestávce a bude jeho pokračováním.

S obsahem tohoto terminologického pojmu jsou mnohdy spojovány i některé další termíny, jako „přechod do útočné operace“, „obnovení útoku“ apod. Jsem toho názoru, že termín „přechod do útoku“ nejlépe vystihuje podstatu pojmu. Termín „protiútok“, „přechod do protiútku“ pak používat jen na strategickém stupni.]

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-майор Йиржи Нечас

- Направленность журнала «Военская мысль» в 1979 году** 3
Автор разбирает направленность журнала «Военская мысль» в 1979 году. Намечает основные темы статей в общей теории и в военном искусстве отдельных родов войск и служб.

Подполковник Алоис Михняк, кандидат исторических наук

- Историческое поучение из событий марта 1939 года** 6
Автор, исходя из событий 1939 г., объясняет отношения Чехословацкого буржуазного правительства и правительства СССР к западным союзникам. Подчеркивает значение Чехословацко-Советского Договора подписанного в 1941 году и Кошницкой правительственной программы. Далее он разбирает этап строительства армии нового типа связанной идеей союзничества и дружбы с Советским Союзом.

Подполковник Йиржи Гржебичек

- Роль народных масс в войнах современной эпохи** 10
Автор объясняет основные марксистическо-ленинские тезисы о роли народных масс в отношении к войнам. Исходя из опыта первой и второй мировой войны, он разбирает нарастающую роль народных масс, которая обуславливается характером и особенностями возможной новой мировой войны.

- Советское военное искусство в первой половине 1944 года** 16

Статья, на основе главных военно-политических событий в период с декабря 1943 г. по май 1944 г., объясняет формы и способы вооруженной борьбы на советско-германских фронтах, которые имели решающее влияние на военное искусство. Разбирает формы ведения стратегических операций, роль военно воздушных сил, ПВО страны и тыла, а также систем стратегического управления.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук

- Бой с вертолетами огневой поддержки** 21
Автор, исходя из основных принципов использования вертолетов огневой поддержки в армиях НАТО, разбирает некоторые способы активного, а также пассивного ведения боя. Далее он обращает внимание читателей на планирование и организацию боя общевойсковыми командирами и штабами с указанными средствами противника.

Полковник Франтишек Скопец

- Бой с ОМП противника** 26
Автор, на основе качественного и количественного анализа средств массового поражения вероятного противника, разбирает некоторые принципы и методику работы штаба общевойсковой армии, особенно временно создаваемой группы для оценки и применения ОМП.

Генерал-майор Йосеф Микулец

- О боевой готовности иначе** 34
Автор статьи рассматривает два фактора боевой готовности и две группы деятельности, которые влияют на боевую готовность в целом. Кроме этого, он разбирает некоторый опыт из указанной области.

Полковник Антонин Кухарж

- К боевым действиям вертолетных подразделений и частей войсковой авиации** 39
Автор, исходя из современной теории, разбирает задачи, способы ведения боевых действий, а также содержание отдельных степеней готовности вертолетных подразделений и частей войсковой авиации. В заключении он обращает внимание на дальнейшее усовершенствование вооружения вертолетов, подготовку летного состава и исследование организационной структуры войсковой авиации.

- Подполковник Далибор Ружичка, кандидат военных наук
Управление ракетными войсками и артиллерией союзнического состава . . . 45
 Автор, на основе опыта учений, разбирает важные задачи и способы их выполнения в ходе подготовки, планирования и ведения огня частями и соединениями ракетных войск и артиллерии, созданных из нескольких союзных народных армий.

- Подполковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент
Использование ракет с осколочно-фугасными головками в бою и операция . . . 49
 Автор разбирает интересную проблематику использования ракет с осколочно-фугасными головками. В связи с этим он важное место выделяет готовности ракетных частей и соединений для нанесения ядерных ударов, подготовке и управлению огнем, тактической точке зрения, а также определению подходящих целей.

- Полковник Франтишек Паленик, кандидат военных наук, доцент
Ядерные удары и оценка местности 55
 Автор статьи подчеркивает и объясняет необходимость прогноза и оценки разрушения местности после нанесения ядерных ударов, использованных своими войсками. Далее автор разбирает метод, приспособления и способы быстрой оценки, а также нанесения на карту объема разрушения местности.

- Полковник Йиржи Ржига
Материальное и медицинское обеспечение танкового полка 61
 Автор, на основе изменений в системе снабжения танкового полка, разбирает новый способ этого вида обеспечения, а именно: снабжение боеприпасами, ГСМ, продовольствием, питьевой водой, а далее он разбирает некоторые способы медицинского обеспечения.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

- Ведение воздушной разведки в пользу наземных войск** 67
Взаимодействие войск ПВО страны с военным округом в ходе развертывания и перегруппировки наземных войск 72

ИНФОРМАЦИИ

- Капитан Владимир Шефчик
Создание резервов нефтяных продуктов 75
 Автор рассматривает проблематику создания резервов стратегического сырья государств участников НАТО. Подчеркивает значение энергетического сырья, прежде всего нефти и ее продуктов.

- Генерал-лейтенант Йосеф Чепицки
За высшее качество и эффективность работы в новом учебном году 78
 Автор, исходя из итогов пленума 11-го заседания ЦК КПЧ, разбирает высокую требовательность в педагогической работе, основные задачи, а также метод работы в новом учебном году.

- Подполковник Бржетислав Яник, кандидат военных наук
Военная терминология 84
 Автор разбирает и объясняет некоторые следующие понятия из области оборонительных операций.